

የመጽሐፍ ቅዱስ ሥርዓተ ትምህርት ጥናት

በዶክተር ቻርልስ ሲ. ራይሪ

Dr. Charles C. Ryrie

ተርጓሚ ሲሳይ ደሳለኝ

ልዩ ረዳት

ትፍስህት ለማ

Published by

የላፕሲ/ብሩክስ ፋውንዴሽን

LAPSLEY/BROOKS FOUNDATION

Dallas, Texas --- Addis Ababa

U.S.A.

Ethiopia

1995 - 1987

መብት በሕግ የተጠበቀ ነው

All Rights Reserved

1987 (1995 እ.አ.አ.)

ይህ መጽሐፍ የተተረጎመው፡-

“A Survey of Bible Doctrine”

by Dr. Charles C. Ryrie

Copyright 1972

Moody Press

Chicago, Ill. U.S.A.

ከሚለው መጽሐፍ ሲሆን

የተተመውም በደራሲው ፈቃድ ነው።

የላፕሲ/ብሩክስ ፋውንዴሽን

ስልክ 201464 ፖስታ 41221

አዲስ አበባ ኢትዮጵያ

Publisher

Lapsley/Brooks Foundation

Dallas, Texas, U.S.A.

◆ ክርስቶስ ኃጢአት ሊያደርግ አለመቻሉ
[Impeccability/ኢምፔካቢሊቲ]56

◆ የክርስቶስ ምድራዊ ሕይወት	57
◆ የክርስቶስ ትንሣኤና ዕርገቱ	59
◆ የክርስቶስ የአሁን ዘመን አገልግሎት	62
◆ የወደፊቱ የክርስቶስ አገልግሎት	63

ምዕራፍ 4 -- መንፈስ ቅዱስ

◆ መንፈስ ቅዱስ አካል ነው?	65
◆ መንፈስ ቅዱስ አካል አይደለም የሚሉ ወገኖች አመለካከት	67
◆ መንፈስ ቅዱስ ፍጹም አምላክ ነው?	67
◆ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ በብሉይ ኪዳን	70
◆ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ በክርስቶስ ሕይወት	71
◆ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ በደኅንነት ውስጥ	72
◆ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ፣ በክርስቲያኑ ሕይወት	76
◆ የመንፈስ ቅዱስ የወደፊት ሥራ	83

ምዕራፍ 5 -- የመላእክት ዓለም (በይጣንና ጭፍራዎቹ የሆኑት አጋንንትን ጨምሮ)

◆ ስለ መላእክት ትምህርት	85
◆ ስለ በይጣን ትምህርት	88
◆ ስለ አጋንንት ትምህርት	91

ምዕራፍ 6 -- የሰው ተፈጥሮ

◆ የሰው ባሕርይ	95
◆ የሰው ውድቀት	102
◆ የሰው ኃጢአት	104

ምዕራፍ 7 -- የክርስቶስ አዳኝነት

◆ ምርጫ ምንን ያካትታል?	109
◆ የክርስቶስ ሞት	112
◆ በክርስቶስ ሞት የተገኙ አንዳንድ ጥቅሞች	119
◆ የአማኙ ዋስትና	122
◆ የደኅንነት ቃላት	125

ምዕራፍ 8 -- ቤተ ክርስቲያን ምንድን ናት?

- ◆ ቤተ ክርስቲያን በሚለው ፅንሰ እሳብ ውስጥ የሚካተተው ምንድነው 131
- ◆ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን 132
- ◆ ዓለም-አቀፋዊት ቤተ ክርስቲያን 145

ምዕራፍ 9 -- ወደፊት ምን ይሆናል?

- ◆ ስለ ወደፊቱ ጊዜ ያሉ መሠረታዊ አመለካከቶች 149
- ◆ የፍዳው ዘመን [Tribulation] 160
- ◆ የሺህ ዓመት ግዛት 162
- ◆ የዘመኑ መጨረሻ 165
- ◆ የወደፊቱ ፍርድ 166
- ◆ ትንሣኤዎች 169
- ◆ መንግሥተ ሰማያትና የቅጣት ስፍራ 170

መረጃዎች

- ◆ የጥቅስ ምንጮች 173
- ◆ ዋቢ መጻሕፍት 175
- ◆ የእንግሊዝኛ ቃላት ዝርዝር 176
- ◆ የአርእስቶች ማውጫ 180
- ◆ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅሶች ማውጫ 183

ማሳሰቢያ

- ◆ የመጽሐፉ ተርጓሚ በዚህ ጽሑፍ ውስጥ አንዳንድ ክፍሎችን ግልጽ ለማድረግ ሲል በደራሲው ፍቃድ አንዳንድ ማብራሪያዎችን ጨምሯል።
- ◆ ተጨማሪ ጥናት ለማድረግ የሚፈልጉ ሰዎችን ለመርዳት ሲባል አንዳንድ ስሞችና አገላለጦች በጽሑፉ ለመጀመሪያ ጊዜ በተከሰቱ ወቅት በእንግሊዝኛ በቅንፍ ተመልክተዋል። አስፈላጊ ሆኖ በተገኘ ጊዜም የቃላቱ የአማርኛ አነባበብ በቅንፉ ውስጥ ታከሷል። የሁሉም ቃላት ዝርዝር በፊደል ቅደም ተከተል በመጽሐፉ መጨረሻ ይገኛል።
- ◆ የተጠቀሱት ጊዜያት የተመለከቱት በአውሮፓውያን ዘመን አቆጣጠር ነው።
- ◆ “መጽሐፍ ቅዱስ” እና “ቅዱሳን መጻሕፍት” የሚሉትን ቃላት በማፈራረቅ ተጠቅመንባቸዋል። የሚያካትቱትም የብሉይ ኪዳንን ሠላሳ ዘጠኝ መጻሕፍትና በአዲስ ኪዳን ውስጥ የሚገኙትን ሃያ ሰባት መጻሕፍት ነው።
- ◆ በዚህ መጽሐፍ፣ ከመዝሙረ ዳዊት ከምዕራፍ 10-146 ውስጥ የተጠቀሱ ጥቅሶች ሁሉ ከድሮው (1954 ዓ.ም.) መጽሐፍ ቅዱስ በቅንፍ የተጠቀሱትን ምዕራፎች ያመለክታሉ።

added
here
for
27.3.75

ማሳሰቢያ

- ◆ የመጽሐፉ ተርጓሚ በዚህ ጽሑፍ ውስጥ አንዳንድ ክፍሎችን ግልጥ ለማድረግ ሲል በደራሲው ፈቃድ አንዳንድ ማብራሪያዎችን ጨምሯል።
- ◆ የተጠቀሱት ጊዜያት የተመለከቱት በአውሮፓውያን ዘመን አቆጣጠር ነው።
- ◆ “መጽሐፍ ቅዱስ” እና “ቅዱሳን መጻሕፍት” የሚሉትን ቃላት በማፈራረቅ ተጠቅመንባቸዋል። የሚያካትቱትም የብሉይ ኪዳንን ሠላሳ ዘጠኝ መጻሕፍትና በአዲስ ኪዳን ውስጥ የሚገኙትን ሃያ ሰባት መጻሕፍት ነው።
- ◆ በዚህ መጽሐፍ፣ ከመዝሙረ ዳዊት ከምዕራፍ 10-146 ውስጥ የተጠቀሱ ጥቅሶች ሁሉ ከድሮው (1954 ዓ.ም.) መጽሐፍ ቅዱስ በቅንፍ የተጠቀሱትን ምዕራፎች ያመለክታሉ።
- ◆ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የተጠቀሱት የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅሶች በሙሉ ከሚገኙበት የገጽ ቁጥር ጋር በዚህ መጽሐፍ መጨረሻ በ“ጥቅስ ማውጫ” ላይ ቀርበዋል።

እንዲሁም በመጽሐፉ ውስጥ ማብራሪያ የተሰጠባቸው አርእስቶች በመጽሐፉ ውስጥ ከሚገኙበት ቦታ ጋር በ“አርእስቶች ማውጫ” ላይ ይገኛሉ።

የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪዎች እነዚህ ሁለት ማውጫዎች ለጥናታቸው ጠቃሚ ሆነው ያገኟቸዋል ብለን እናምናለን።
- ◆ ተጨማሪ ጥናት ለማድረግ የሚፈልጉ ሰዎችን ለመርዳት ሲባል አንዳንድ ስሞችና አገላለጦች በጽሑፉ ለመጀመሪያ ጊዜ በተከሰቱ ወቅት በእንግሊዝኛ በቅንፍ ተመልክተዋል። አስፈላጊ ሆኖ በተገኘ ጊዜም የቃላቱ የአማርኛ አነባበብ በቅንፉ ውስጥ ታክሏል። የሁሉም ቃላት ዝርዝር በፊደል ቅደም ተከተል በመጽሐፉ መጨረሻ ይገኛል።

የመጀመሪያው አስፈላጊ ነጥብ

ይህ ጽሑፍ የሚያወሳው መጽሐፍ ቅዱስ ስለሚያስተምራቸው ነገሮች ነው። ሌላ ለየት ስያሜ በመስጠት “የሚያስፈልገን እውቀት”፣ ወይም “ለዘመኑ የሚያስፈልግ እውነት” በማለት ልንሰይመው እንችል ነበር። ግን ለምን? ጽሑፉን በይዘቱ መሠረት ተገቢ ስም እንሰጠውና፣ የመጽሐፍ ቅዱስን ትምህርት ለመገንዘብ የሚረዳ መጽሐፍ ነው እንበለው።

አንዳንዶች ለዚህ ከሺህ ዓመታት በፊት ይኖሩ የነበሩ ሰዎች አሳብን ለያዘ “ዘመን ያለፈበት” መጽሐፍ ይቅርታ መጠየቅ አስፈላጊ ነው ብለው ያስቡ ይሆናል። ይሁን እንጂ “የካንት [Kant] ትምህርትን” ወይም “የቻርልስ ዳርዊን [Charles Darwin] አሳቦችን” የሚገልጡና የሚያብራሩ መጻሕፍት አሉን። ታዲያ ከካንትም ሆነ ከዳርዊን ዘመን በፊት ስለነበረው መጽሐፍ በማስተማራችን ለምን ይቅርታ እንጠይቃለን? ከየትኛውም መጽሐፍ በላይ በብዛት ታትሞ ስለተሠራጨውና ጊዜ ስለማይሽረው መጽሐፍ መዘገባችን ለምን ቅር ያሰኛል? ዛሬ ኮሌጆቻችንና ዩኒቨርሲቲዎቻችን ስለ ሥነ-አእምሮ፣ ስለ ማኅበራዊ ኑሮ፣ ስለማስተማር ዘዴዎችና ስለመሳሰሉት ኮርስ መስጠት ተገቢና ጠቃሚ እንደሆነ ያስገነዝባሉ። ይሁን እንጂ እነዚህ የትምህርት መስኮች ሁሉ ከሰው ልጅ ታሪክ አንጻር ሲታዩ ዘግይተው የመጡ ናቸው። ስለዚህ ከማንኛውም የትምህርት መስክ ይልቅ፣ የጊዜን ፈተና ያለፈውን መጽሐፍ ቅዱስ ማጥናት ለምን የሚያሳፍር ይሆናል?

ይህን መጽሐፍ ለማንበብ ሲዘጋጁ ዘመን ስላለፈበት ወይም ከጥቂት ጊዜ በኋላ ውድቅ ስለሚሆነው ትምህርት ለማጥናት የተነሳሱ ይመስልዎ ይሆን? መጽሐፍ ቅዱስን ማጥናት ጊዜ ማባከን ነው ብለው የሚያስቡና ዘመኑ ያለፈበት በመሆኑም ከሌላ እንደሚያሻው የሚያምኑ አሉ። እንዲህ የሚያስብ ሰው የሚያስፈልገው ወደ እስራኤል በመሄድ የአገሪቱ መሪዎች ከመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢቶች በመጥቀስ የሚሰጧቸው መመሪያዎች ምን ያህል ተፈጻሚነት እንዳገኙ በዓይኑ አይቶ መመስከር ይሆናል። “ሪደርስ ዳይጀስት” [Reader’s Digest] የተባለው መጽሔት እንኳን በነሐሴ 1966 (እ.አ.አ.) ባወጣው እትም ላይ “ዘመን የማይሸረው የመጽሐፍ ቅዱስ ጠልቆ የመግባት ችሎታ” በሚል ርእስ ያሰፈረውን ጽሑፍ መመልከቱ ሌላ በቂ ግንዛቤ ሊያስጨብጥ ይችላል። በጣም የሚያስደንቀው ሌላ ነገር ደግሞ፣ አያሌ ሰዎች ብዙ ጊዜ ከማይጠበቅ የሕይወት አቅጣጫ ወደ መጽሐፍ ቅዱስ እውነት በመመለስ ላይ መሆናቸው ነው። ስለዚህ መጽሐፍ ቅዱስን ማጥናት ለዚህ ዘመን እጅግ ወቅታዊና ተገቢ ይሆናል።

በዚህ ምዕራፍ ርእስ እንደተጠቀሰው፡ አንባቢያን ልናውቀው የሚገባን “የመጀመሪያ አስፈላጊ ነጥብ” ወይም ፍሬ አሳብ፤ እነሆ እንደሚከተለው ቀርቧል። ማንኛውም ሰው ለሚያስበውም ሆነ ለሚያደርገው ነገር ሁሉ፤ የሥልጣን መሠረት አለው። አንዳንድ ጊዜ ይህ ሥልጣን ውስብስብ ነው፤ ምክንያቱም የሥልጣን ምንጮች የተለያዩ ከመሆናቸውም በላይ ሰዎች የሥልጣን መሠረት እንዳላቸው ከቶውኑ ባለመረዳታቸው ነው። ይሁን እንጂ ማንኛውም ሰው የሥልጣን መሠረት አለው።

ለማስረጃ ያህል ጥቂቶቹን እንጥቀስ፡- ከክርስትና እምነት ውጭ ከሆኑት ሃይማኖቶች እንደ ሂንዱዝም ወይም እስልምና ተከታይ የሆነ ሰው የነዚህን ሃይማኖቶች ትምህርትና መጻሕፍቶቻቸውን ይቀበላል። እውነተኛ ተከታይ እስከሆነም ድረስ ራሱን ለትምህርቱ ተገዢ ያደርጋል። በመሆኑም እንዲህ ዓይነቱ ሰው ክርስትናን ይቃወማል። ምክንያቱም ክርስትና፤ አማኑ የሥልጣን ምንጩ አድርጎ ከተቀበለው ትምህርት ጋር አይጣጣምለትም።

ከህዲ [Atheist/ኤቲይስት] የሆነ ሰው እግዚአብሔር የለም ይላል። ከዚህም የተነሳ መለኮታዊ ከሆነ ኃይል የሚመነጭ ምንም ዓይነት ተአምር ወይም መገለጥ ይኖራል ብሎ አይጠብቅም። ለሕይወቱም መመሪያ ሌላ ውጫዊ ባለሥልጣን አይሻም። መሠረታዊ እምነቱ የተሳሳተ ከሆነ ጠቅላላ የትምህርተ-መለኮቱ አሠራር መለወጥ አለበት።

“አግኖስቲሲዝም” [Agnosticism] የተሰኘው የፍልስፍና ዘርፍም ቢሆን የሚከተለው መስመር ከዚህ ከታወቀው የክህደት ትምህርት [Atheism/ኤቲይዝም] ጋር የሚቀራረብ ነው። እንደ ኤቲይዝም በደፈናውና በድፍረት እግዚአብሔር የለም ሳይል፤ ለዘብና ለሰለስ ብሎ እግዚአብሔር መኖሩን ማንም ሊያውቅ አይችልም ይላል። ይህ ነው አግኖስቲክሳውያን [Agnostics/አግኖስቲክስ] የሚመሩበት የእምነት አቅጣጫ። ይህ የእምነት መሠረት በሰው ልጅ የማወቅ ክህሎት የሚፈርስ ቢሆንም፤ አግኖሳዊው ግን እንደ መሰሎቹ ማወቅ አይቻልም ይላል።

በምንኖርበት ዘመን፤ ነገሮችን ሁሉ ጥቅርና ነጭ ብሎ በቀላሉ መለየት ያስቸግራል። ስለሆነም የሥነ-መለኮት አመለካከቶችን በማያሻማ አኳኋን መመደቡ ቀላል አይደለም። ለምሳሌ፡- “ኒዮ-ኦርቶዶክሲ” [Neo-orthodoxy] የተባለው እምነት የሥልጣን ምንጩ ክርስቶስ እንደሆነ ይገልጣል። ይህም ትምህርቱን ጠልቀን እስከምንመረምረውና መሠረታዊ አሳቡ ምን እንደሆነ እስከምናውቅ ድረስ መልካም ይመስላል። ይሁን እንጂ “ባርቲያን” [Barthian] የተባለውን (ከዚሁ የእምነት ዘርፍ) እምነት ስንመለከት የሥልጣን ምንጩ ክርስቶስ እንጂ መጽሐፍ ቅዱስ አይደለም።

ምክንያቱም መጽሐፍ ቅዱስ የተሳሳተ ነው ይላል። መጽሐፍ ቅዱስ የተሳሳተ ከሆነ (ስለ ክርስቶስ የሚያስረዳን ብቸኛ መጽሐፍ ነውና) እምነታችንን መሠረት በማድረግ በዘፈቀደ ሥልጣን እንዲኖረው ካላደረግን፣ ክርስቶስ እንዴት ባለሥልጣን ይሆናል? በዚህ በተዳቀለ አስተሳሰብ ሳቢያ የባርቲያን እምነትና ሰብከት እውነት ይምሰል እንጂ ልብ ብሎ ላጤነው ግን ለዘብተኞች [Liberals/ ሊበራሊስ] ለዘመናት ሲያስተምሩት ከነበረው እምነት እምብዛም አይለይ።

የለዘብተኝነት እምነት [Liberalism/ሊበራሊዝም] የሥልጣን ምንጩ ሰው ራሱ፣ በተለይም የአስተሳሰብ ችሎታው ነው። ለዘብተኛ ለሆነ ሰው፣ መጽሐፍ ቅዱስ የሰው የአስተሳሰብ ውጤት ሲሆን፣ ይዘቱም ሰው ስለ እግዚአብሔር፣ ስለዚች ዓለምና ስለ ራሱ ያለው አስተሳሰብ ውጤት ብቻ መሆኑን ይገልጣል። በአጭሩ ለዘብተኝነት፣ መጽሐፍ ቅዱስ የሰውን ሃይማኖታዊ እምነት ታሪካዊ እድገት የሚያሳይ ይሁን እንጂ የመለኮት ተሳትፎ ሳይኖርበት የተጻፈ ነው ሲል ያስተምራል። ከዚህም በመነሳት፣ ሞራል የሰው አእምሮ ውጤት ነው ከሚለው መደምደሚያ ይደርሳል። ምንም እንኳን ለዘብተኞች በታሪክ ከነበሩ ታላላቅ ሰዎችና ከኢየሱስ ትምህርቶች የወሰዷቸው የሥነ-ምግባር መመሪያዎች ቢኖሯቸው፣ መሠረታዊ አሳባቸው ግን ማንኛውም ሰው የራሱን ሕይወት መመሪያ ደንቦች ሊደነግግ ይችላል የሚል ነው።

በሌላ መልኩም “እግዚአብሔር ሞቷል” የሚለው ፍልስፍና ዘርፍ ተከታዮች የሚያስራጩት ትምህርት ከለዘብተኞች እምብዛም የተለየ አይደለም። እነዚህ ሥነ-መለኮታውያን በትምህርታቸው የኢየሱስን ስም ለይስሙላ ያህል ቢጠቅሱም፣ የሥነ-ምግባሩ ወሳኝ ያው ግለሰቡና ኅብረተሰቡ ነው ከማለት አይርቁም። እግዚአብሔር በሰዎች አስተሳሰብና ሕይወት ውስጥ እንደገና እንዲገለጥ ከተፈለገ፣ ለተወሰነ ጊዜም ቢሆን እንደሞተ ቆጥረን ልንረሳውና ስለ እርሱም መነጋገር ልናቆም ይገባል በማለት ያስተምራሉ። ይህም ተደርጎ ቢገለጥ እንኳን መጠሪያው ወደፊት በሚደረስበት ሌላ ስም ይሆናል ይላሉ። ስለዚህ በነሱ አባባል ከሃይማኖት ለሚገኝ ሥልጣን ምንጩ የሰው አእምሮ ነው። ይህ ዘመን አመጣሽ ትምህርት ከአዝጋሚ ለውጥ [Evolution/ኢቮሎሽን] እምነት ጋር ተዳምሮ ሰብአዊውን መሠረት ያጠናክረዋል።

በክርስትና የሥነ-መለኮት ትምህርት ዙሪያ ደግሞ በቅድሚያ ካቶሊኮችን ብንመለከት፣ የሮምን ቤተ ክርስቲያን የሥልጣን ምንጭ አድርገው እንደሚቀበሉ እንረዳለን። በመጽሐፍ ቅዱስ ቢያምኑም፣ ቃሉን የመተርጎሙ ሥልጣን የቤተ ክርስቲያኒቱ ነው ይላሉ። ስለዚህ ለነሱ የሮም ቤተ ክርስቲያን የመጨረሻዋ ባለሥልጣን ስትሆን፣ የምታስተላልፈው ትእዛዝ ሁሉ ተፈጻሚነት አለው።

የወንጌላውያን ክርስቲያኖች የሥልጣን መሠረት ግን፣ በእግዚአብሔር መለኮታዊ መገለጥ ላይ ያተኩራል። ለምን በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ተመሥርቷል አላለም ብላችሁ ትገረሙ ይሆናል። እግዚአብሔር እራሱን በተለያዩ መልክና ሁኔታ ገልጧል። ስለዚህ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር መለኮታዊ መገለጥ አንዱ ክፍል ሆኖ ይጠቃለላል። እነዚህ ሁሉ ለክርስቲያን የሥልጣን ምንጮቹ ናቸው። እግዚአብሔር በሥነ-ፍጥረት፣ በታሪክ ውስጥና በተለያዩ ሁኔታዎች፣ ለምሳሌ በምሕረት ሥራው፣ በተአምራት፣ ለነቢያት በሰጠው ትንቢትና ባሳየው ራእይ ወዘተ. ራሱን ገልጧል። ከሁሉም ሌላ እግዚአብሔር ራሱን በክርስቶስና በቃሉ ነው የገለጠው። ሥነ-ፍጥረት ስለ እግዚአብሔር የተወሰነ ነገር ይነግረናል፣ ግን ሁሉንም አይሆንም። እንደዚሁም የዚህ መጽሐፍ ዓላማ አይደለም እንጂ፣ ታሪክን በክርስቲና መስፈርት አንጻር ማጥናት እጅግ ጠቃሚ ነው። ያም ሆኖ ስለ ክርስቶስ የምናውቀው ከመጽሐፍ ቅዱስ በምናገኘው እውነት ነው። የእግዚአብሔር መለኮታዊ መገለጥ የሆነውን መጽሐፍ ቅዱስ ማጥናት ክርስቲያን ያለውን የሥልጣን መሠረት እውቀት ለመረዳት ወሳኝ ነው።

እስካሁን የሥልጣን መሠረታቸውን የቃኘው የተለያዩ ሃይማኖቶች፣ ጥልቅ እምነት አላቸው። ስለዚህ ክርስቲያንም “ይህ ነው የማምነው” የሚለው ነገር ሊኖረው ይገባል። ታዲያ አንድ ሰው ስለ እምነቱ ሲያጠና እግዚአብሔር በሰጠው አእምሮ መጠቀም ይገባዋል። የመጽሐፍ ቅዱስን ትምህርት ዋና ዋና አሳቦች መረዳቱ ቀላል ይምሰል እንጂ እውነቱ ግን የተለየ ነው፤ ትምህርቱን ለመረዳት ጥልቅና ሰፊ ምርምርን ይጠይቃል። በመሆኑም ትኩረታችን በመጽሐፍ ቅዱስ በሚገኘው የሥልጣን መሠረት ክልል ላይ መሆን ይገባዋል። አንድ ሰው የመጽሐፍ ቅዱስን እውነት ያለ ጥናትና ምርምር ሊቀበል የሚችል ከመሰለው ተሳስቷል። እርግጥ የመጽሐፍ ቅዱስን እውነት በሙሉ ለመረዳት የግሪክን፣ የዕብራይስጥንና ሌሎችን የሴማዊያን ቋንቋዎች ማወቅና ማጥናትን ይጠይቅ ይሆናል። እንዲሁም ከዚህ በፊት የነበረውንና አሁን ያለውን የሥነ-መለኮት ትምህርት ይዘት፣ የቤተ ክርስቲያንን ታሪክና ሌሎችንም ትምህርቶች ጠንቅቆ ማወቅን ይጠይቃል። ከዚህም ሌላ አመለካከታችንን በማስፋት፣ ቀደም ሲል ያልተገነዘብናቸውን እውነቶች እንድንረዳ የእግዚአብሔር እርዳታ ያሻናል። ቃሉ አዲስ የእውቀት ውጋጋን ስለሚፈነጥቅልን ስለ ዓለምም ሆነ ስለ ራሳችን ያለን ግምት ይለወጣል። ሕይወታችንም ትርጉም ያለው ይሆናል።

ምናልባት እስከ አሁን የተነጋገርንበት መሠረተ አሳብ ከጥርጣሬ ላይ የጣለው ሰው ቢኖር ይህን መጽሐፍ ማንበብና ማጥናቱን እንዲገፋበት እናሳስበዋለን። ፍርድ ከመስጠት በፊት መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ራሱ የሚለውን

ማወቅ አይቻልም? በመጀመሪያ ከምስክሮች ሳይለሙ ቀና ፍርድ መስጠት አይቻልም። ስለዚህ ስለ ሥልጣን መሠረት ያለዎት እምነት ባይጠነከር እንኳን፣ ለምን መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ራሱ የሚለውን አያጤኑም?

በእንደዚህ ዓይነቱ አነስተኛ መጽሐፍ አንድን ትምህርተ-መለኮት ለመደገፍ ማስረጃ የሚሆኑ ጥቅሶችን ሁሉ ማስፈር አይቻልም። ስለሆነም ብዙዎቹን ጥቅሶች አንባቢው ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከሚያገኛቸው ሌሎች ማስረጃዎች ጋር ሊያገናዝባቸው ይገባል። ስለ ሥነ-መለኮት ትምህርት የተጻፉ አንዳንድ መጻሕፍት በጣም ብዙ ጥቅሶችን ይደረድራሉ። ይህ ስሕተት አይደለም። ቢያንስ ነጥቡን የሚደግፉ ብዙ ጥቅሶች እንዳሉ ያሳያል። ነገር ግን አንባቢው በዚህ ረጅም ዝርዝር ተሰላችቶ አንዱንም ሳይመለከት ያልፋል። ለዚህ ሲባል በዚህ መጽሐፍ የተመለከቱት ጥቅሶች የተወሰኑ ናቸው። የተዘረዘሩትም በጠቃሚነታቸው ቅደም ተከተል ነው። መጽሐፍ ቅዱስ በርግጥ ስለ እነዚህም ሆነ ስለ ሌሎች የተለያዩ ጥቅሶች ያስተምራልን? ብለው ለማረጋገጥ ሲሉ እንደሚመለከቷቸው ተስፋ አደርጋለሁ።

ወደዚህ ጥናት ከመግባትዎ በፊት ማበረታቻ የሚሆን ቃል ይሄውልዎ! መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምረውን ሁሉ እንዲረዱ የእግዚአብሔር ዕቅድ እንደሆነ ይወቁ። ይህ ማለት ግን መጽሐፉን አንድ ጊዜ፣ ከዚያም አልፎ በሕይወትዎ ዘመን ሁሉ በማንበብ እውነቱን ሁሉ ይጨብጣሉ ማለት አይደለም። ነገር ግን ብዙ ሊማሩና ሊያውቁ እንደሚችሉ እርግጠኛ ይሁኑ። እግዚአብሔር ሊገባን በሚችል ቋንቋ ነው የሚናገረን። ከዚህ ግንዛቤ በመነሳት እርሱ የሚናገረው ሁሉ እርግጥ እንደሆነ ይመኑ። ያልተረዱት ነገር ቢገጥምዎ ደጋግመው ይመልከቱት። እንዲሁም፣ መንፈስ ቅዱስ እውነቱን ሁሉ በመግለጥ እንደሚረዳዎ የተሰጠዎትን የተስፋ ቃል ያስታውሱ (ዮሐ. 16:13፤ 1ኛ ቆሮ. 2:12)።

መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር ምን ይላል?

እውቀት ዓለምን እንደ ማለበል ባጥለቀለቀበት ባለፈው ግማሽ ምዕተ ዓመት በብዙዎች ዘንድ እግዚአብሔርን የማወቅ ጥበብን የሚያህል፥ የእውቀት ሁሉ ቁንጮ መዘንጋቱ እጅግ የሚያስገርም ነው። በሌሎች ፈለኮች (ፕላኔቶች) ላይ ፍጡራን መኖራቸው ተደረሰበት ብንል እንኳን፥ ይህ ግኝት በሰማያት የሚኖረውን አምላክ ከማወቅ እኩል የሚቆጠር አይሆንም። ሰዎችን ከጨረቃ የማድረስ ብቃታችንም ነፍሳትን ለመንግሥተ ሰማያት ለማዘጋጀት ከሚደረገው ጥረት እኩል ሊደነቅ አይገባም። እግዚአብሔርን ማወቅ ከሁሉ የላቀ ነውና!

እግዚአብሔር አለን?

የእግዚአብሔርን ሕልውና በማሳየት ረገድ ከልማድ የተወረሱ ሁለት የክርክር መስመሮች አሉ።

ሥነ-ተፈጥሯዊ መከራከሪያዎች

ልማዳዊ ማስረጃ ፍልስፍናዊ ስለሆነ፥ አማኒ-እግዚአብሔር ያልሆነን ሰው ያረካ ወይም አያረካ ይሆናል። ማስረጃዎቹ ግን እንዲህ ነው የሚሉት። ይህ የማስረጃ ነጥብ በመጀመሪያ መንስዔና ውጤትን በማመልከት፥ ሰዎች በዙሪያቸው ያለውን ዓለምና አካባቢያቸውን ቢመለከቱ ውጤት እንደሚያገኙ ያስታውሳቸዋል። በሌላ አባባል፥ ፍጥረታዊው ዓለም፥ ግኝት ወይም ውጤት ነው። ይህ ሁኔታ የውጤቱን ምክንያት እንዲረዱ ያስገድዳቸዋል። በመሠረቱ ለዚህ ሁለት መልሶች ይኖራሉ። (1) ለዓለም መፈጠር መነሻ የለም፤ (ነገር ግን ያለ መነሻ የተገኘ ውጤት ምንጊዜም አልታየም) የሚል ወይም (2) አንድ ነገር ለዚህ ዓለም መገኘት ምክንያት ሆኗል የሚል፤ ይህ አንድ ነገር “ዘላለማዊ የፍጥረታት እንቅስቃሴ” ወይም አጋጣሚ ይሆን ይሆናል፤ ወይም እግዚአብሔር ነው ብሎ መደምደም ይቻላል። ምንም እንኳ ይህ በምክንያትና ውጤት ላይ የተመረኮዘ ማስረጃ በመጽሐፍ ቅዱስ የተገለጠውን እግዚአብሔር መኖር

ሊያረጋግጥ ባይችል፤ ከሌላው ሁሉ ግን የሚቀል መልስ ነው። ምክንያቱም ይህን የምንኖርበትን ሰፊና ጥልቅ ዓለም በአዝጋሚ ለውጥ ወይም በአጋጣሚ መጣ ብሎ ማመን በእግዚአብሔር ተፈጠረ ብሎ ከማመን ይከብዳልና።

ሁለተኛው ፍልስፍናዊ የክርክር ነጥብ፤ በፍጥረት የምናየውን ዓላማ በማስገንዘብ ረገድ ያለው ነው። በሌላ ቃል ፍጥረትን ብቻ አይደለም የምናየው (እንደ መጀመሪያው ክርክር)፤ ነገር ግን ፍጥረት ዓላማ ያለው መሆኑንም ይሆናል። ታዲያ ለዚህ መልሱ ምንድነው? ከህዲ የሆነ ሰው፤ ሁሉ ነገር የሆነው በአጋጣሚና በተፈጥሯዊ ምርጫ ነው ይላል። ጥያቄው ግን፤ በአጋጣሚና “በዘፈቀደ” የተከናወነ ድርጊት በከፍተኛ ሁኔታ የተደራጀን ዓለም ሊያስገኝ ይችላል? የሚለው ነው። ይቻላል የሚለውን መልስ ለመቀበል ታላቅ እምነት ይጠይቃል። ክርስትና ለጥያቄው የሚሰጠው መልስም እምነትን ይጠይቅ ይሆናል፤ ቢሆንም የተሻለ ተዓማኒነት አለው።

ሦስተኛው ማስረጃ የሰውን ተፈጥሮ ይመለከታል። ይህ የአስተሳሰብ ክፍል፤ የሰው ሕሊና፤ ግብረገብ፤ የማሰብ ችሎታ፤ የአእምሮ እውቀት ከየት ተገኘ? የሚል ጥያቄ የሚያስነሳ ይሆናል። እግዚአብሔር የለም የሚል ሰው ለዚህ የሚኖረው መልስ፤ ሰፊና ዝርዝር ማስረጃ በማቅረብ በአዝጋሚ ለውጥ ተገኘ የሚል ይሆናል። በአሁኑ ጊዜ ያለው አዝማሚያ ሰው አካላዊና ባህላዊ፤ ወይም ልዕሊ-አካላዊ ተፈጥሮ እንዳለውና ይህም በአጋጣሚ የተገኘ እንደሆነ አድርጎ ማቅረብ ነው። ይህ አቀራረብ ስለ ሕሊና ወይም ከሁሉ በላይ የሆነውን ፈጣሪ የማምለክን ሁለንተናዊ እምነት (ምንም እንኳን ስለዚህ ፈጣሪ ያለው ግንዛቤ ዝቅተኛ ቢሆን) ሊገልጥ ይችላል? የሰውስ መኖር የእግዚአብሔርን መኖር ያመለክታል? ጳውሎስ ለአቴና ፈላስፎች እንዲህ ብሏል፤ “እንግዲህ የእግዚአብሔር ዘመዶች ከሆንን አምላክ በሰው ብልሃትና አሳብ የተቀረጸውን ወርቅ ወይም ብር ወይም ድንጋይ እንዲመስል እናስብ ዘንድ አይገባንም” (ሐዋ. 17:29)።

አልፎ አልፎ የሞራልን ማስረጃ ከሰው አፈጣጠርና ማሳበራዊ ኑሮ ጋር በመያያዝ በግልጽ ለማቅረብ ሲሞክር ይታያል። ይህም የመልካምና ክፉ፤ የትክክልና የስሕተት አሳብ በሰው ልጅ ባህል እንዴት ታየ? የሚለውን ጥያቄ ያስነሳል። ሰው አስፈላጊ የሆነውን ካልሆነው የሚለይበት ችሎታ አለው። ይህ ችሎታ ከየት ተገኘ? አስፈላጊ የሆነውን ካልሆነው የሚለይበት መሠረትስ ምንድነው? ጥቂቶች ለዚህ ያላቸው መልስ፤ ሰው መልካምን የማወቅና በሞራል ፍጹም የሆነውን ነገር የመገንዘብ ጥማቱን አይቶ እግዚአብሔር የሰጠው ነው። ይህም የእግዚአብሔርን መኖር ያመለክታል ይላሉ። በሌሎች ፈላስፎች የሚተላለፉት የሥነ-ምግባር ትምህርቶች ደግሞ፤ ሰዎች የክርስትናን እምነት፤ እንዲሁም ስለ መልካምና ክፉ ያለውን አመለካከት ችላ ካሉ፤ ሥራቸው

ሁልጊዜ ቅራኔና ግጭት ይኖረዋል ይላሉ። ለምሳሌ “ሂዩማኒስት” [Humanist] የተባለው የእምነት ክፍል ተከታይ ፍጹም የሆነ መመዘኛ የለም ብሎ ሲያምን፣ በሌላ በኩል ግን፣ ራስህን አሻሽል በማለት ሌሎችን ሲያደፋፍር ይታያል።

አራተኛው ነጥብ ደግሞ ለመረዳት የሚያስቸግርና በጣም ውስብስብ ይመስላል። ይህም የ“አንታላጂካል” [Ontological] ማስረጃ ጉዳይ ነው (የቃሉ ትርጉም በግሪክኛ “መሆን” ማለት ነው)። ይህ የክርክር ነጥብ ሰው ፍጹም ሕያው ስለሆነው አካል መገንዘብ እስከቻለና በአሳቡም ያንን ፍጹም አካል እስከጨመረ ድረስ እግዚአብሔር ሕልውና ሊኖረው እንደሚገባ ያመለክታል። ይህ ፅንሰ አሳብ በሰዎች አእምሮ ካለ፣ ፍጹም የሆነ አካል አለ ማለት ነው። ወይም በሌላ አባባል፣ እግዚአብሔር ሊታሰብ የሚገባው ፍጹምና ሕያው አካል በመሆኑ የሱ ነግሪነት አጠራጣሪ ሊሆን አይችልም። አይኖርም ቢባል፣ ከሱ የላቀ አካል መኖሩን ማሰብ ይቻል ነበርና። ይህ ባለመቻሉ እግዚአብሔር ሕያው ነው። ብዙዎች (አማኑኤል ካንትንም ጨምሮ) ይህ ክርክር ዋጋ የለውም ይላሉ። አሳቡ የፈለቀው፣ በ12ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ከኖረው አንሰለም [Anselm] የተባለ ሰው ነው።

እንደ እውነቱ ከሆነ እነዚህ የፍልስፍና አስተሳሰቦች ራሳቸውም ቢሆኑ፣ የእውነተኛውን አምላክ መኖር ሊያረጋግጡ አይችሉም። ያም ቢሆን አናንቀን አንመለከታቸውም። ይህ ገለጣቸው በመጽሐፍ ቅዱስ ስለተመለከተው እግዚአብሔር ሕልውና ለማስረዳት ይጠቅማል። በተለይ ዳግም ያልተወለደ ሰው ስለ እግዚአብሔር ተጨማሪ እውቀት እንዲገበይ ይረዱታል። በተቃራኒውም ይህን እውቀት ረግጦ ከእግዚአብሔር በረከት እንዲርቅ ያደርጉት ይሆናል። እንዲህ ያሉ ምክንያታዊ ነጥቦች በጥልቀት ለማሰብ መነሻ ሲሆኑ፣ የወንጌልን እውነት በትክክል ለማቅረብ መንገድ ይከፍታሉ።

የተአምራትን መኖር የሚጠራጠር ሳይንስ በመነሳቱ እና ሕዝቡ አዝጋሚ ለውጥን በሰፊው በመቀበሉ፣ በእግዚአብሔር መኖርና በተአምራት የሚያምኑ ሁሉ ተቃውሞ ገጥሟቸዋል። ስለ አዝጋሚ ለውጥ በምዕራፍ 7 ላይ የሚገለጥ ቢሆንም፣ በዚህ ስፍራ ጥቂት መጠቃቀሱ መልካም ነው።

የተአምር ትርጉም (ሂዩም [Hume] የተባለው ፈላስፋ እንደገለጠው) የተፈጥሮን ሕግ የሚጥስ ማለት ከሆነ፣ ተአምራት አይከሰቱም ባይባልም የመፈጸማቸው ሁኔታ እጅግ ውሴን ይሆናል። ነገር ግን ተአምራት እኛ የተፈጥሮ ሕግ ብለን ከምናውቀው የተለየ ከሆነ በምናውቀው ሕግ ላይ ሌላ አዲስ ክስተት ማስተዋወቅ ሊሆን ነው። ይህ አዲስ ተአምራታዊ ክስተት ተፈጥሮን አይቃወምም። ምክንያቱም ተፈጥሮ በራሱ ምሉእ ሳይሆን፣ የምሉኡ እውነት

አካል ነው። ስለዚህ ተአምር ከተፈጥሮ በላይ በሆነ ታላቅ ሥርዓት ውስጥ ነው ያለው። እውነት ነው፤ ተፈጥሮ በራሱ ተአምራትን ማድረግ አይችልም። ነገር ግን እግዚአብሔር እንዳለ የሚያምን፤ ተአምራትም እንደሚኖሩ ያምናል። አንድ ሰው ሦጢአት፤ ደኅንነትና ምልክቶች እንዳሉ እስካመነ፤ ተአምራት አስፈላጊ መሆናቸውን ይቀበላል።

ክርስቲያን ተአምርን ከችግር የመውጫ አቋራጭ መንገድ አድርጎ አይመለከተውም። ነገር ግን በዓለም ታሪክ ውስጥ ተጨባጭ ሚና ያለው እውነተኛ ክንውን እንደሆነ ይገነዘባል። ብዙ የታሪክ ተመራማሪዎች የሚያሳምኑበትን ማስረጃ ሁሉ ሳይሞክሩ የተአምርን መኖር አይቀበሉም። ይሁን እንጂ የተአምራትን መኖር መጠራጠር በአንድ ቦታና በአንድ ወቅት የተፈጸመን የታሪክ ክንዋኔ ውሸት ነው፤ ወይም አይታመንም ለማለት አያስደፍርም። ለምሳሌ፤ አንድ መደብር ውስጥ ገብቶ ዕቃ በመግዛት ሚሊዮንኛ ለሆነ ሰው ሽልማት ቢሰጥና እንደ አጋጣሚ ያ ሰው እርስዎ ቢሆኑ፤ ጓደኞችዎ ይህን አሌ ማለት የላባቸውም። ዕድለኛው እርስዎ ይሆናሉ ብሎ ማመን ቢሳናቸውም፤ እርስዎ ዕድለኛ መሆንዎ ግን ሊታመን ይገባል።

ከተፈጥሮ በላይ የሆነው አምላክ የታላቅነት መጠን ለክርስትና እጅግ ጠቃሚ ሲሆን፤ በታሪክም ተደጋግሞ ታይቷል። ስለዚህ አንድን ተአምር ተፈጥሯዊ በሆነ መልኩ ለመግለጥ እንዳይሞክሩ ይጠንቀቁ። ደግሞም ተአምራትን መካድ፤ የእምነታችን መሠረትና ተስፋ የሆነውን የክርስቶስን ትንሣኤ መካድ እንደሆነ ያስተውሉ።

መጽሐፍ ቅዱሳዊ መከራከሪያዎች

ሌላው ማረጋገጫ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያቀርበው ሲሆን፤ ይህንም አሳጥረን እንመለከተዋለን። መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔርን መኖር መሆኑ በሙሉ ስለሚቀበል ብዙ ጊዜ በዚህ ጉዳይ መከራከር አያሻም። መጽሐፍ ቅዱስ ከመነሻው ጀምሮ የእግዚአብሔርን ሕልውና መቀበል እንጂ፤ ስለ ሕልውናው ክርክር አያነሳም። እንዲያ ቢሆን ኖሮ ታሪኩ የተሟላ አይሆንም ነበር። መዝሙር 19ን በመመልከት ዳዊት፤ እግዚአብሔር በፍጥረቱ ዙሪያ መኖሩን እንደገለጠ ማስታወስ ይጠቅማል። ኢሳይያስም ወደ ጣኦት አምልኮ ለተመለሱ ሰዎች በዙሪያቸው ያለውን ተፈጥሮ እንዲመለከቱና በእጃቸው ጠርበው የሠሯቸው ጣኦታት እንዲያ ያለ ዓለም ለመፍጠር ብቁ መሆን አለመሆናቸውን እንዲያሰላሰሉ ያሳስባቸዋል። መልሱ ለመፍጠር ብቁ አይደሉም የሚል ነው። ከዚያም እንዲህ ይላል፡ “ዓይናችሁን ወደ ላይ አንስታችሁ ተመልከቱ፤ እነዚህን የፈጠረ ማን ነው? ሠራዊታቸውን በቁጥር የሚያወጣ እርሱ ነው።

ሁሉንም በየስማቸው ይጠራቸዋል በኃይሉ ብዛትና በችሎቱ ብርታት እንድስ እንኳ አይታጣውም” (ኢሳ. 40:26)። ጳውሎስም ክርስቲያን ላልነበሩ አድማሮች ሲገልጥ፤ የዘናብና የወራት መለዋወጥ የእግዚአብሔርን መኖር ይመሰክራሉ ብሏል (ሐዋ. 14:17)። ስለዚህ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር መኖር ያስረዳል፤ ያረጋግጣል።

እግዚአብሔር ራሱን እንዴት ገለጠ?

የለዘብተኛነት ትምህርት ሰው በራሱ ጥረት እግዚአብሔርን ሊያውቅ ይችላል ይላል። በተቃራኒው ካርል ባርት [Karl Bart] የተባለ ሰው፤ በአዲሱ የሥነ-መለኮት ትምህርቱ ዓለምን ባናወጠበት ወቅት ያደረገው “ጥሩ” ነገር ቢኖር፤ እግዚአብሔር በራሱ እነሳሽነት ራሱን ካልገለጠና ካላሳወቀ በስተቀር ምንም ዓይነት መረዳት እንደማይኖር ለሰዎች ማስገንዘብ ነው። በሌላ አነጋገር ይህ ጉዳይ ሶፋር የተባለ ሰው ከጥቂት ሺህ ዓመታት በፊት “...ወደስ ሁሉን የሚችል አምላክን ፈጽመህ ልትመረምር ትችላለህን?” (ኢዮብ 11:7) በማለት ለኢዮብ ካቀረበለት ጥያቄ ጋር ተመሳሳይ ነው። ለዘብተኛው አዎ የሚል መልስ ሲሰጥ፤ እምነት አጥባቂው [Conservative/ከንሰርቫቲቭ] ግን አይቻልም ይላል። (ባርትም አይቻልም ብሏልና እምነት አጥባቂ ነው ማለት አይደለም። ምክንያቱም ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ያለው አመለካከት እንዲያ አለመሆኑን ያመለክታል።)

እግዚአብሔር ራሱን ለመግለጥ የመጀመሪያውን እርምጃ ወሰደ ከተባለ፤ በምን አኳኋን ነው ይህን ያደረገው? ለዚህ ጥያቄ መልስ፤ አሳባችን በፍጥነት ወደ ክርስቶስና ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ይሄድ ይሆናል። አዎ፤ ነገር ግን ይህ ብቻ አይደለም መልሱ፤ እንደ ፍጥረትና ታሪክ ያሉ ሌሎች ማስረጃዎችም አሉ። የኋለኞቹን ሁለት መልሶች ከመጀመሪያው ለየት የሚያደርጋቸው ጉዳይ አለ። ስለ እግዚአብሔር አብራርተው አያስረዱንም። በሌላ አነጋገር እግዚአብሔር ራሱን የገለጠባቸው አጠቃላይና ልዩ የሆኑ መንገዶች ያሉ ይመስላል። በፍጥረትና በታሪክ ራሱን የገለጠበት መንገድ አጠቃላይ መገለጥ ሲባል፤ ሌሎቹ የመገለጥ መንገዶች ልዩ ተብለው ይጠራሉ።

ያጠቃላይ መገለጥ ባሕርያት ምንድናቸው? መዝሙር 19:1-6ን ይመልከቱ። በመዝሙር ቁጥር አንድ ላይ የእግዚአብሔር ክብር መገለጥ ማረጋገጫዎች የእጁ ሥራዎች እንደሆኑ ታትቷል። ቁጥር ሁለት ስለ ቀንና ምሽት በመጥቀስ (በማያት ሁልጊዜ መኖራቸው ሰው እንዲያያቸው ነውና) ከፈተኛው የሚቀጥል ማብራሪያ መሆኑን ያረጋግጣል። በቁጥር ሦስት ላይ ይህ በፍጥረታቱ የታየው መለኮታዊ መገለጥ ድምጽ የሌለው መገለጥ እንደሆነ

ተጠቅሷል። ከቁጥር አራት እስከ ስድስት፤ መገለጡ ለመላው ዓለምና ለሰው ልጆች ሁሉ እንደሆነ ይናገራል። (ቁጥር ስድስትን ያስተውሉ፤ ዓይነውር እንኳን የፀሐይ ሙቀት ሊሰግው ይችላል።) በሮሜ 1:18-20 የዚህ ትምህርት ሌላ ጠቃሚ ክፍል የእግዚአብሔርን “የዘላለም ኃይልና አምላክነትን” በተጨማሪ ያስረዳል። እግዚአብሔር ራሱን በታሪክ ውስጥ የገለጠው በተለያዩ መንገዶች ነው። ለሰዎች ዝናብና ፍሬያማ ወራትን ሰጥቷል (ሐዋ. 14:17)። ስለ ማንነቱና ስለ ኃይሉ በተለያዩ ሁኔታ ለእስራኤላውያን ገልጧል (ስለ ተአምራታዊ ኃይሉ በመዝሙር 78:13፤ ስለ ቁጣው ቁጥር 21፤ ፍጥረትን እንደሚቆጣጠር ቁጥር 26፤ ስለ ፍቅሩ ቁጥር 38 ላይ ተገልጧል)። እግዚአብሔር ስለ ራሱ በታሪክ የገለጠው፤ በፍጥረት ከገለጠው ይበልጥ ጉልህ ነው።

እግዚአብሔር እራሱን በክርስቶስ በኩል መግለጡ በዮሐንስ 1:18 ላይ “ተረከው” በሚል ቃል በስፋትና በጥልቀት ተገልጧል። የክርስቶስም ተአምራቶች የእግዚአብሔርን ክብር የሚያሳዩ ነበሩ (ዮሐ. 2:11)። በትምህርቱ የአብን እንክብካቤ አሳይቷል (ዮሐ. 14:2)፤ በሮሱነቱ አብን ገልጧል (ዮሐ. 14:9)። ከሌላው መገለጥ ይልቅ እግዚአብሔርን የማወቂያ መንገድ በልጁ በኩል ነው።

የልዩ መገለጥ ሌላው መንገድ መጽሐፍ ቅዱስ ነው። በዚህ ዘመን፤ አንዳንድ ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስ ከወልድ ያነሰ መገለጥ ነው፤ እንዲያውም ስለ መጽሐፉ ብዙ መናገር መጽሐፍ ቅዱሱን ማምለክ ነው (እንደ ጣኦት) ይላሉ። ነገር ግን ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ብዙ ካልተናገርን፤ ስለ ወልድ የምናውቀው እጅግ ጥቂት ይሆናል። ስለ ወልድም ያለን ብቸኛ መረጃ (ስለ አብ ጭምር) መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ነው። ደግሞም ከመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች የሚታመኑት አንዳንዶቹ ብቻ ናቸው የሚል አጋጣሚ ካለ፤ ሰዎች የሚታመኑ የሚመስላቸውን ብቻ ይወስዱና ስለ ክርስቶስ የሚናገሩት ግንዛቤ ውሱን ይሆናል። በሌላ አባባል መጽሐፍ ቅዱስ በሙሉ እውነት ካልሆነ የራሳችንን ግምት ወይም የተሳሳተ መረጃ የምንሰጥ እንሆናለን። ኢየሱስ ራሱ መጽሐፍ ቅዱስ የእርሱን ማንነት በሚገባ እንደገለጠ ተናግሯል (ሉቃስ 24:27፤ 44-45፤ ዮሐ. 5:39)። መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር የሚናገረው ሌላ ብዙ ነገር አለ። ለምሳሌ ከዚሁ መጽሐፍ ብቻ የምንረዳቸውን የተለያዩ ዕቅዶችን ባለብን ጊዜ፤ ስለ እግዚአብሔር ለማስተማር የማይነጥፍ የመረጃ ምንጭ ነው እንላለን።

የእግዚአብሔር መለያዎች

ከእነዚህ አያሌ መገለጦች እግዚአብሔር ምን እንደሚመስል መማር አለብን። የእግዚአብሔር መለያዎች በግልጽና በሥርዓት ሲተነተኑ፤ ባሕርያት

[Attributes/አትርቢዮትስ] ተብለው በተለምዶ በሁለት ይከፈላሉ። እግዚአብሔር እንደ እኛ የሆነበት አንዳንድ ሁኔታዎች አሉ (ለምሳሌ እግዚአብሔር ትክክል ነው፤ ሰውም ትክክል ሊሆን ይችላል)። በሌላ በኩል ደግሞ እግዚአብሔርን ልዩ የሚያደርጉት ሁኔታዎች አሉ (ዘላለማዊ ነው፤ ከእኛ አፈጣጠር ጋር ጨርሶ አይመሳሰልም)። ይሁን እንጂ እነዚህ ክፍሎች ራሳቸውን የቻሉ አይደሉም። እያንዳንዱ የእግዚአብሔር ባሕርይ በየትኛው ክፍል መመደብ ይኖርበታል የሚለው ጥያቄ ክርክር ሊያስነሳ ይችላል። ባሕርያቱን የምናጠናበት ምክንያት፤ ስለ እግዚአብሔር የተገለጠውን ለማወቅ ብቻ ሳይሆን በሰው ሕይወትና አመለካከት ላይ የሚያስከትለውን ለውጥም ጭምር ለመረዳት ነው።

(1.) እግዚአብሔር ሁሉን አዎቂ ነው። ይህ እውቀት ከዚህ በፊት የተከሰቱ ነገሮችን ብቻ ሳይሆን፤ ወደፊት ሊፈጸሙ የሚችሉትንም የሚጨምር ነው። ይህ ትምህርት ሳይሻ ራሱ ያለው እውቀት ነው። ጌታ ኢየሱስ ይህን መሰል አዋቂነት ሲያሳየን “በእናንተ የተደረገው ተአምራት በጢሮስና በሲዶና ተደርጎ ቢሆን፤ ማቅ ለብሰው አመድም ነስንሰው ከብዙ ጊዜ በፊት ንስሐ በገቡ ነበርና” ብሏል (ማቴ. 11:21)። ከዚህ ቀደም ሊከናወኑ ይችሉ የነበሩ ነገሮችን ስለማወቁ የሚጠቅሱ መረጃዎች እነሆ። እግዚአብሔር “የከዋክብትንም ብዛት ይቆጥራል ሁሉንም በየሰማቸው ይጠራቸዋል” (መዝ. 147:4)። እንዲሁም “ከጥንት ጀምሮ ሥራው ሁሉ በእግዚአብሔር ዘንድ የታወቀ ነው...” (ሐዋ. 15:18)።

የእግዚአብሔር ሁሉን አዋቂነት የተገለጠባቸው አያሌ ተግባራዊ ውጤቶች አሉ። ለምሳሌ በአንድ አማኝና በሚደረግለት ዘላለማዊ ጥበቃ መካከል ያለውን ዝምድና እናስብ። እግዚአብሔር ሁሉን ስለሚያውቅ ሲያድነንም ስለ ደገንነታችን የማያውቀው ጉዳይ አይኖርም። ዘላለማዊውን ደገንነት ሲሰጥ በእርሱ ዘንድ የተሰወረ አንዳች ነገር የለም። አሳዛኝና አስደንጋጭ ነገር ሲደርስብንም ከእርሱ እውቀት የተሰወረ አይሆንም። ሁሉን ከመነሻው ያውቃል። እንዲሁም ሁሉን ነገር ለክብሩና ለእኛ ሕይወት፤ ለመልካም ያደርገዋል። እስቲ የእግዚአብሔር ሁሉን አዋቂነት ከክርስትና ሕይወታችን ጋር ያለውን ዝምድና እናስብ። እርሱ ሁሉን ስለሚያውቅ አስቸጋሪዎቹንና ደስ የምንሰኝባቸውን ሁኔታዎች የመለያ ጥበብ ይለግሰናል። የሚያዘንን ሁሉ ተግተን ከፈጸምን ከብዙ ችግሮች መዳን ብቻ ሳይሆን፤ ደስተኞችም እንሆናለን።

(2.) እግዚአብሔር ቅዱስ ነው። ቅድስና የሚለውን ቃል መተርጎም እጅግ ያዳግታል። መዝገበ ቃላትም፤ ቅድስና ከፋት የሌለበት ነገር ነው ብሎ፤ የሚመዘኘውም እንደየግለሰቡ አመለካከት መሆኑን ብቻ ስለሚገልጥ እምብዛም አይረዳንም። በእግዚአብሔር ዘንድ ግን ቅድስና ያለጥርጥር ከከፋት መራቅ

ሲሆን፤ በጎ ምግባርንም ይጨምራል። ቅድስና ብቸኛው የእግዚአብሔር መለያ ባሕርይ ባይሆንም፤ ከዋንኞቹ መለያዎቹ አንዱ ነው። በመሆኑም እግዚአብሔር ከቅዱስ ባሕርው ጋር የማይጣጣም ነገር አያደርግም። ጴጥሮስም “የጠራችሁ ቅዱስ ነው” ሲል ይመሰክርና፤ ይህ ባሕርይ በሕይወታችን የሚያመጣውን ለውጥ ሲገልጥ “በኮርኦችሁ ሁሉ ቅዱሳን ሁኑ” ይላል (1ኛ ጴጥ. 1:15)።

ቅድስናን ለመግለጥ አንድ ምሳሌ መጠቀሙ ይረዳ ይሆናል። ጤናማ መሆን ማለት ምን ማለት ነው? ጤናማ መሆን ካለመታመም የተሻለ ነው። እንዲሁም ቅድስና ከኃጢአት መራቅ ከሚለው አላብ በጣም ይሰፋል። ቅድስና ቀጥተኛና ትክክለኛ መሆን ማለት ነው። ዮሐንስ እግዚአብሔር ብርሃን ነው ሲል ይህን ማለቱ ነው (1ኛ ዮሐ. 1:5)።

የዚህ ጥቅስ አባባል ግልጥ ነው። “በብርሃን ተመላለሱ” ማለት ነው። ስለዚህ ለክርስቲያናዊ ሕይወት አስፈላጊ ስለሆነው ቅድስና በቂ ግንዛቤ ካለን አንድ ክርስቲያን ምን ማድረግ አለበት? ምን ማድረግ የለበትም? የሚለው ጥያቄ በአጭሩ ይቀጫል። አንዳንድ ጊዜ ሰዎች የምሠራው ሥራ “ቅዱስ ነውን?” ለሚለው ጥያቄ ቅድሚያ ከመስጠት ይልቅ፤ ከክርስቲያን ድርጅታቸውና ከቡድን አጋሮቻቸው ሳይርቁ፤ ወይም ሳይገለሱ፤ ምን ያህል ወደ ኃጢአት መቅረብ እንደሚችሉ ለማወቅ የሚጥሩ ይመስላል። እርስዎ ግን የቅድስና መሪ እንጂ፤ ወለምዘለም የሚሉ ቡድኖች መሪም ተከታይም አይሁኑ። ይህ እግዚአብሔርን ደስ ያሰኘዋል! ምክንያቱም ድርጊትዎ እርሱን ለመምሰል መጣርዎን ያሳያልና።

(3.) እግዚአብሔር ቅን ፈራጅ ነው (ጻድቅ ነው)። ቅድስና በመሠረቱ የእግዚአብሔርን ባሕርይ ሲያመለክት፤ ቅን ፍርድና ጻድቅነት ግን ከሰዎች ጋር ባለው ግንኙነት ላይ ያተኩራል። ይህም ማለት እግዚአብሔር ሰዎችን በእኩልነት ያያል ወይም መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚያስረዳን አድሏዊ አይደለም። ዳዊትም እንዲህ ብሏል፡- “የእግዚአብሔር ፍርድ እውነትና ቅንነት በአንድነት ነው” (መዝ. 19:9፤ 116:5፤ 145:17፤ ኤር. 12:1)።

የእግዚአብሔር ትክክለኛነት የሚታየው ከፍርዱ ጋር ሲያያዝ ነው። ሰዎች ፍርድን ከእግዚአብሔር ለመቀበል ፊቱ ሲቆሙ፤ ያልተዛባ ብያኔ ያገኛሉ። ይህም በአንድ በኩል መጽናናት ሲሆን (በዚህኛው ሕይወት ለተጎዱት) ደግሞም ማስጠንቀቂያ ነው (ክፋት ቢሠሩም ቅጣት የማይደርስባቸው ለሚመስላቸው)። ጳውሎስ ባልዳኑ ሰዎች ፊት በቆመ ጊዜ በማጠናከር የሰጠው ማስጠንቀቂያ፤ ስለሚመጣው የጻድቅ ፍርድ ነው፤ “በዚያን ቀን ባዘጋጀው ሰው

እጅ በዓለሙ ላይ በጽድቅ ሊፈርድ አለው፤ ስለዚህም እርሱን ከሙታን በማስነሣቱ ሁሉን አረጋግጧል። (ሐዋ. 17:31)።

ምናልባትም እግዚአብሔር ኃጢአተኛውን ካዳነ፤ ጻድቅ መሆን ይችላል ወይ? የሚል ጥያቄ ሊነሳ ይችላል። ይህ መልካም ጥያቄ ሲሆን መልሱንም ጳውሎስ በሮሜ 3:21-26 ላይ በአዎንታ አስፍርታል። ምክንያቱም (እርሱ እንደሚያስረዳው) እግዚአብሔር የሚሻውን የኃጢአት ዕዳ ኢየሱስ በሞቱ ስለከፈለልን ነው። ስለዚህ ዋጋ ከተከፈለ ዘንድ እግዚአብሔር ትክክለኛ ሊሆን ይችላል (ቅድስናው ሳያወላውል)። በኢየሱስ የሚያምነውም የመዳን ጸጋ ያገኛል።

(4.) እግዚአብሔር ፍቅር ነው (1ኛ ዮሐ. 4:8)። ፍቅር ምንድነው? ይህ ቃል ብዙ ጊዜ የምንጠቀምበት ሲሆን በመዝገበ ቃላት ግን ትርጉሙ በትክክል አልተገለጠም። የፍቅርን ትክክለኛ ፅንሰ አሳብ ለማግኘት አንድ መንገድ አለ። ወጣቶች ስለ ፍቅር ሲያስቡ በመጀመሪያ የሚሰላሰሉት ደስ ስለሚለው ስሜታዊ ልምድ ነው። ይህ ፍቅር ነው ቢባልም አሳቡን በሙሉት አይገልጠውም። እነዚህ ወጣቶች ሲያድጉ፤ ሲያገቡና ሲወልዱ ልጆቻቸውን በሥነ-ሥርዓት መምራት እንዳለባቸው ይረዳሉ። እሹሩና የሚሉት ልጃቸው፤ የሚያቃጥል ነገር ለመንካት ሲሞክር ይገሥጹታል። ይህ የፍቅርን ሁለት ገጽታ ያሳየናል፤ የፍቅር ትርጉም ማፍቀርንና ማረምን የሚያጠቃልል መሆኑን። ከዚህ በመነሳት ለጊዜው የፍቅር ትርጉም ለተፈቃሪው መልካምን ሁሉ መሻት ነው እንል ይሆናል። ነገር ግን ወላጆች እንደሚያውቁት አንድን ሕፃን የሚንከባከቡት ብዙ አያቶችና አክስቶች የመኖራቸውን ያህል፤ ሕፃናትን በማሳደግ ሞያ የሰለጠኑ ሌሎች ሰዎችም አሉ። ለአንዱ መልካም መስሎ የታየው ነገር በሌላው አስተሳሰብ ተቃራኒው ይሆን ይሆናል። ክርስቲያን ግን መልካሙ የትኛው ነው? ለሚለው ጥያቄ መልሱን በቀላሉ ያገኛል፤ የእግዚአብሔር ፈቃድ መልካም ነውና! ስለዚህ ከዚህ በፊት የሰጠውን ትርጉም በማሻሻል ፍቅር ማለት የእግዚአብሔር ፈቃድ በምናፈቅረው ሰው ውስጥ መስረፁን መሻት ማለት ነው ልንል እንችላለን። ግን ይህ በግብር ሊረጋገጥ ይችላል? እስቲ እንፈትነው! እግዚአብሔር ፍቅር ነው፤ ማለትም የራሱን ፈቃድ ወይም ክብር ይሻል። ይህ የምናውቀው እውነት ነው። እግዚአብሔር ዓለሙን ወዷል፤ ትርጉሙም በዓለም ያሉ ሁሉ ፈቃዱን እንዲከተሉ ይሻል ማለት ነው። እግዚአብሔር ኃጢአተኞችን ይወዳል፤ ፈቃዱን እንዲፈጽሙና በአንድ ልጁ እንዲያምኑ ይፈልጋል። እርስ በርሳችን መዋደድ አለብን፤ ማለት የእግዚአብሔር ፈቃድ በሕይወታችን እንዲከናወን ጥረት ማድረግ ይኖርብናል። በዚህ አኳኋን ገለጣው የሚሠራ ይመስላል።

እግዚአብሔር ፍቅሩ እጅግ የጠለቀ ከመሆኑ የተነሳ ማንም ከሚገምተው በላይ ለፍጥረቱ መልካምን ያስባል (1ኛ ዮሐ. 3:16)። እግዚአብሔር በፈቃዱ ከሰው ልጆች ጋር በሰሜት መተሳሰሩ ከሰው አሳብ በላይ በሆነ አሠራር ፍቅሩን መግለጡ ነው። ከሁሉ የላቀ የፍቅር መግለጫ ግን ልጁን ለሰው ልጆች ደገንነት ሲል ለመሥዋዕት መስጠቱ ነው (1ኛ ዮሐ. 4:9-10)። መጽሐፍ ቅዱስም የእግዚአብሔር ፍቅር በእግዚአብሔር ልጆች ልብ ፈሷል ይላል (ሮሜ 5:8)።

ዛሬ ብዙ ተከታዮች ያሉት አንድ ትምህርት አለ፡- እግዚአብሔር ፍቅር ስለሆነና ፍጥረታቱን ስለሚወድ በሰዎች አይፈርድም! በመጨረሻ ሁሉም ይድናሉ የሚል። ይህ ትምህርት “ዩኒቨርሳሊዝም” [Universalism] ይባላል። የዚህ ትምህርት ችግር በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ኃጢአተኞች ለዘላለም ወደ ገሃነም እንደሚጣሉ የተጠቀሰውን (ማር. 9:45-48)፣ መቃረኑ ብቻ ሳይሆን፣ ስለ ፍቅር ትርጉምና ከእግዚአብሔር ባሕርይ ጋር ስላለው ግንኙነት አለመረዳትም ጭምር ነው። ፍቅር ሊቀጣ ይችላል፣ የእግዚአብሔር ፍቅርም ከሌሎች ባሕርያቱ በተለይም ከቅድስናና ከጽድቁ ተለይቶ አይሠራም።

(5.) *እግዚአብሔር እውነት ነው።* እውነት፣ ለገለጣ አስቸጋሪ የሆነ ሌላ ፅንሰ አሳብ ሲሆን፣ መዝገበ ቃላት፣ በግንኙነት ላይ የተመሠረተ መግባባት ነው ይለዋል። መዝገበ ቃላት እግዚአብሔርን በተመለከተ በሚሰጠው ትርጉም፣ እግዚአብሔር የማይለዋወጥ እንደመሆኑ የሚያደርገው ሁሉ እውነት ነው በማለት ያስረዳል (ሮሜ 3:4)፣ ኢየሱስም ራሱን ከእግዚአብሔር ጋር በማስተካከል እኔ እውነት ነኝ ብሏል (ዮሐ. 14:6)። ይህ የእግዚአብሔር እውነተኛነት የሚያረጋግጠው በሰጣቸው ቃል ኪዳናትና ተስፋዎች ተፈጻሚነት ነው። ይህም ተስፋ ለብዙሃን ወይም ለግለሰቦች ሊሆን ሲችል፣ ለእስራኤል የሰጠውንና በግልም ለአማኞች በየቀኑ የሚገባውን ቃል ያጠቃልላል። የእግዚአብሔር እውነት በራሱ መገለጥም ይንፀባረቃል፣ እርሱ የማይፈጽመውን ቃል ለእኛ አልገለጠምና።

(6.) *እግዚአብሔር ነጻ ነው።* የፍጥረቱ ጥገኛ አይደለም። ይህ ግን ከራሱ ነጻ ነው ማለት አይደለም። ብዙ ጊዜ እግዚአብሔርን የሚወስነው የራሱ ባሕርይ ብቻ ነው ሲባል እንሰማለን፣ (ለምሳሌ ኃጢአት የማያደርገው ቅድስናው ስለሚያግደው ነው)። ምናልባት ነገሩን እንደሚከተለው ለየት ባለ መልክ መመልከት ይቻላል ይሆናል። እግዚአብሔርን የሚወስነው ፍጹምነቱ ነው። ፍጹምነት ደግሞ በተጨባጭ ሲታይ እገዳ ባለመሆኑ በእውነቱ እግዚአብሔር በምንም ነገር አይታገድም። ኢሳይያስ፣ እግዚአብሔርን ያማከረው፣ ያስተማረው ማነው? በማለት ሕዝቡን ሲጠይቅ (ኢሳ. 40:13-14)፣ “ማንም”

የሚል መልስ በመጠበቅ ነበር። ምክንያቱም እግዚአብሔር ነጻ ነውና (የፍጥረት ጥገኛ ያልሆነ ማለት ነው)። ይህ እውነት ከሆነ እግዚአብሔር ለፍጥረት ያደረገው በጎ ነገር ሁሉ በፈቃደኝነት እንጂ ተገዶ የፈጸመው አለመሆኑን እንረዳለን። የሚያስገድደው ኃይልም ከቶ የለም። ያደረገልን ሁሉ ለእኛ ካለው ፍቅርና ርኅራኄ የተነሳ ብቻ ነው።

(7.) እግዚአብሔር ሁሉን አድራጊ ነው። ይህ ሁሉን አድራጊነቱ በመጽሐፍ ቅዱስ አምሳ ስድስት ጊዜ ተገልጧል። (ይህ ቃል ከእግዚአብሔር በስተቀር ስለማንም አልተነገረም፤ ራእይ 19:6ን ይመልከቱ) ተማሪዎች ብዙ ጊዜ ስለ እግዚአብሔር ሁሉን አድራጊነት ሲወያዩ ሁለትና ሁለትን ስድስት ሊያደርግልን ይችላል? በማለት ይቀልዳሉ። እንዲህ ያለው ፊዘኛ አስተሳሰብ የእግዚአብሔርን ሁሉን አድራጊነት በወጥ አያገናኝብም። አንድ ድማሚት ሁለትና ሁለትን ስድስት ያደርጋል ወይ? ብሎም ከመጠየቅ የተለየ አይሆንም። የሂሳብ ስሌቶች ሁሉን በመቻል ክልል ውስጥ የሚመደቡ አይደሉም። ነገር ግን የአማኞች የዘላለም ደኅንነት በዚህ በእግዚአብሔር ሁሉን አድራጊነት ጥላ ሥር በጽኑ የተጠበቀ ነው (1ኛ ጴጥ. 1:5)። እርግጥ የደኅንነታችን ምንጩ የእግዚአብሔር የማዳን ኃይል የሆነው ወንጌል ነው (ሮሜ 1:16)። ስለዚህ በርሱ የማዳን ኃይል የመዋጀታችን መሠረት ስለጸና እግዚአብሔርን እናመስግነው እንጂ ጽጋውን አቃለን አንለፈው። የእግዚአብሔር ሁሉን አድራጊነት ከዚህም በላይ በመፍጠር ኃይሉ (ዘፍጥ. 1:1)፤ ሁሉን በማጽናቱ (ዕብ. 1:3) እና በሚያደርግልን ዘላለማዊ ጥንቃቄ ታይቷል።

(8.) እግዚአብሔር የማይወሰንና ዘላለማዊ ነው። አለመወሰን የሚለውን ቃል ለመረዳት ቢቻልም ከሰው ደካማ ተፈጥሮ ሳቢያ እጅግ ከባድ ነው። እርግጥ ብዙ መዝገበ ቃላት ቃሉን በተቃራኒው በመግለጥ አማራጭ ሲጠቀሙ እናያለን። ማለቂያ፣ ማብቂያ፣ ማቆሚያ የሌለው እያሉ ይተረጉሙታል። ዘላለማዊነትም በጊዜ አንጻር ሲታይ ወሰን የሌለው ተብሎ ይተረጎማል። በዚህ መሠረት እግዚአብሔር በምንም የማይወሰን፣ በጊዜም መስፈርት የማይለካ መሆኑንና ከጊዜ በፊትና፣ ከጊዜም በኋላ የሚኖር መሆኑን እንረዳለን። ይህ ግን፣ ጊዜ በእግዚአብሔር ዘንድ አይታወቅም ማለት አይሆንም። ምንም እንኳን እግዚአብሔር ያለፉትንና የወደፊቱን ጊዜ ልክ እንደ አሁኑ በግልጥ ቢመለከታቸው፣ የሚያያቸው በየተራ እንደሚፈጸሙ እንጂ በሂደቶቹ የሚወሰን ሆኖ አይደለም። “ተራሮች ሳይወለዱ፣ ምድርም ዓለምም ሳይሠሩ፣ ከዘላለም እስከ ለዘላለም አንተ ነህ” (መዝ. 90:2፤ ዘፍጥ. 21:33፤ ሐዋ. 17:24)።

(9.) እግዚአብሔር አይለወጥም። ይህ አባባል እግዚአብሔር የማይለወጥና ሊለወጥ የማይችል መሆኑን ያሳያል። ስለ እግዚአብሔር ስናስብ የሚያድግና የሚሻሻል አካል እንደሆነ አድርገን መሆን የለበትም። በእርሱ ዘንድ

መለወጥ የሚባል ነገር የለም (ያዕ. 1:17ን ከሚልክያስ 3:6 እና ከኢሳይያስ 46:9-10 ጋር ያነጻጽሩ)።

የእግዚአብሔርን አለመለወጥ በሚመለከት አንድ የሚያጋጥመን ችግር አለ። ይህም እግዚአብሔር እንደተጻጸተ የሚገልጡትን ጥቅሶች በሚመለከት ነው (ዘፍጥ. 6:6፤ ዮናስ 3:10)። እነዚህ ጥቅሶች እግዚአብሔር ዕቅዱን እንደለወጠ የሚያሳምኑ ከሆኑ፣ የማይለወጥ አምላክነቱ ወይም ሉዓላዊነቱ ተሸሯል ማለት ነው። ነገር ግን እነዚህ ጥቅሶች መገለጥን ወይም የእግዚአብሔርን እቅድ ለሰዎች ማሳየትን ብቻ የሚያመለክቱ ከሆኑ፣ ምንም እንኳን ዕቅዱ የማይለወጥ ቢሆን፣ ሰው ሲያየው ግን ለውጥን የያዘ ይመስላል። በሌላ ቃል የእግዚአብሔር “መጻጸት” በኛ ጠባብ ግንዛቤ ሲታይ እንጂ የእርሱ ዘላለማዊና የማይለወጥ ዕቅድ በታሪክ ውስጥ ተፈጻሚ ይሆናል።

(10.) *እግዚአብሔር በሁሉ ስፍራ አለ።* ይህ አሳብ አስቸጋሪ አይደለም። ነገር ግን ከዚህ ጋር የተያያዙ ሌሎች ትምህርቶችን መቀበሉ ይከብዳል። ለምሳሌ የእግዚአብሔር በሁሉ ስፍራ መገኘቱና ሁሉ ነገር እግዚአብሔር ነው በሚለው “ፓንቲይዝም” [Pantheism] እምነት መካከል ያለው ልዩነት ምንድነው? በመሠረቱ እግዚአብሔር በሁሉ ስፍራ አለ ሲባል በማንነቱ ውስጥ ይኖራል ማለት ሲሆን፣ ፓንቲይዝም የተሰኘው ትምህርት ግን እግዚአብሔር በሁሉ ነገር ውስጥ አለ ይላል። እግዚአብሔር በሁሉ ስፍራ አለ ሲባል፣ እርስዎ ይህን መጽሐፍ በሚያነቡበት ክፍል ውስጥ አለ ማለት ሲሆን፣ ፓንቲይዝም ግን በወንበሩ፣ በመስኮቱ . . . ውስጥ አለ ይላል። ሌላው ዋና ልዩነት ደግሞ የሚከተለው ነው። ምንም እንኳን እግዚአብሔር በሁሉም ቦታ ቢገኝ (በሁሉም ነገር ውስጥ አይደለም) በተለያዩ ቦታዎች በተለያዩ ደረጃ መገኘቱ እውነትን የሚቃረን አይደለም። የእግዚአብሔር በክብር መገኘት ለአማኞች አንዳንድ ጊዜ በግልጽ የሚታይ ሲሆን፣ ባልዳኑት ሰዎች ዘንድ ግን መገኘቱ ተቀባይነት አይኖረውም። በተጨማሪ የእግዚአብሔር መገኘት በሚታይ አካል አይደለም። አንዳንዴ እግዚአብሔር ሲገለጥ ክብሩ ቢታይም፣ በሁሉ ስፍራ መኖሩ ግን መንፈሳዊ ክስተት ነው። መዝሙር 139 ስለ እግዚአብሔር በሁሉም ስፍራ መገኘት በግልጽ ያስተምራል። ትምህርቱ ማንም ከእግዚአብሔር ሊያመልጥ እንደማይችል የሚገልጥ ነው። ሰዎች በሕይወት ዘመናቸው ሁሉ ከእርሱ ለመሸሽ ቢጥሩም፣ በሞት ጊዜ ከእርሱ ሊያመልጡ አይችሉም። በሌላ በኩል አማኝ የሆነ ሰው በማንኛውም ጊዜ ከእርሱ ጋር የመመላለስን በረከት ሲቀዳጅ በመከራና በችግሩም ጊዜ ከእግዚአብሔር ጋር ግንኙነት ሊያደርግ እንደሚችል ይታወቃል።

(11.) *እግዚአብሔር ከሁሉ በላይ ነው።* ከሁሉ በላይ ነው ስንል የበላይ አለቃ፣ የመጨረሻው ባለሥልጣን፣ ብቸኛ የዓለማት ገዥ ማለታችን ነው። ይህ

በእውነተኛ ቃሉ በመጽሐፍ ቅዱስ ቢረጋገጥም፤ ይህ ገዥ ግዛቱን እንዴት እንደሚመራ አይገልጥም። ቃሉ የሚያመለክተው በዓለም ሁሉ የበላይ ገዥ መሆኑን ብቻ ነው። እርግጥ ገዥነት ሥልጣንን ያመለክታል። የእግዚአብሔር ሥልጣን ደግሞ አጠቃላይና ፍጹም ነው። ይህ ማለት ዓለምን እንደ አምባገነን ገዥ ይገዛል ማለት አይደለም። ምክንያቱም እግዚአብሔር ከሁሉ በላይ ብቻ ሳይሆን፤ ፍቅርና ቅዱስም ነው። ባሕርያቱን በተናጠል ሳይሆን በአንድ ጊዜ በጎብረት ይጠቀምባቸዋል። ከሁሉ በላይ መሆኑን የገለጠው የሥልጣኑ ስፋት አጠቃላይ ዕቅዱን ከዝርዝር ተግባራዊነቱ ጋር ያጠቃልለዋል። አንዳንድ ሁኔታዎች እርሱ በደነገገው ሕግ መሠረት በተፈጥሯዊ አቅጣጫቸው እንዲጓዙ ቢፈቅድም እንኳን፤ እርሱ ነው ድንቅ በሆነ ጥበቡ በነደፈላቸው ዕቅድ የሚያንቀሳቅሳቸው።

መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር የሁሉም የበላይ መሆኑን እንደሚያስተምር ጥርጥር የለም። ኤፌሶን 17ኛ ሮሜ 9ን ያንብቡ (ስለ ዝርዝሩ አይጨነቁ)። የእግዚአብሔር ከሁሉ በላይ መሆን ለክርስቲያን መጽናኛ ነው። ምክንያቱም ምንም ነገር ከእግዚአብሔር ቁጥጥር ውጭ እንደማይፈጸምና ዕቅዱም አሸናፊ እንደሚሆን ያረጋግጣል።

እነዚህ የእግዚአብሔር ዋና ዋና ባሕርያት ሲሆኑ፤ እውነተኛ አምላክም እርሱ ብቻ መሆኑን ያመለክታል። በመጽሐፍ ቅዱስ የተገለጠው እግዚአብሔር፤ ሰው በአሳቡ የፈጠረው ወይም የመረጠው ሳይሆን፤ እሱነቱን በመግለጥ የታወቀው ራሱ ነው።

እግዚአብሔር ራሱን ግን ብሉ ይጠራል?

የአንድ ሰው ስም ስለ ሰውዬው ግንኙነት ወይም ስሙን ከሚጠቀሙበት ሰዎች ጋር ያለውን ዝምድና ያመለክታል። ብዙ ጊዜ፤ ስም ሰዎች ካላቸው ልምድ ይወጣል። በእግዚአብሔርም ዘንድ እንዲሁ ነው። ስለ ባሕሪው ምንነት የገለጠው ከሰዎች ጋር በተግባባቸው ስሞቹ ሊሆን፤ እንዳንዶቹ ስሞች፤ ሰዎች ከእግዚአብሔር ጋር በግል ከነበራቸው ግንኙነት በመነሳት የወጡ ናቸው።

የመጀመሪያዎቹ የብሉይ ኪዳን ስሞች

(1.) *ኤሉሂም*። በጣም አጠቃላይ በሆነ መልኩ በብሉይ ኪዳን ውስጥ የምናገኘው የእግዚአብሔር ስም ኤሉሂም ነው። እንዴት እንደመጣ ባይታወቅም “ኃይሉ” ማለት ይሆናል። ይህ ስም ለእውነተኛው አምላክ ብቻ ሳይሆን፤ ለአሕዛብ አማልክት ጭምር በመጠሪያነት አገልግሏል (ዘፍጥ. 31:30፤ ዘጸ.

12:12)። በቃሉ መጨረሻ ያለውና “ሂም” የሚለው ቃል በሰዋሰው ሥርዓት የብዙ ቁጥር የሚያመለክት ሲሆን፤ ፍቺውን በሚመለከት ግን የተለያዩ ግምቶች ተሰጥተዋል። አባባሉን ለመቀበል ቢያስቸግርም፤ አንዳንዶች፤ ስሙ ብዙ አምላኮችን [Polytheism/ፓሊቲይዝም] ያመለክታል ይላሉ። አባባሉ የማይደገፍበት ምክንያት እግዚአብሔር አንድ መሆኑ በግልጽ ስለተመለከተ ነው (ዘጸግ. 6:4)። አንዳንዶች ከስሙ የብዙ ቁጥር መሆን በመነሳት ስለ ሥላሴ የሚያስረዳ ቃል እንደሆነ አድርገው ለመግለጥ ሞክረዋል። ምንም እንኳን የሥላሴ ትምህርት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቢሆን፤ በዚህ የእግዚአብሔር ስም መሠረትነት ግን ትክክል ነው ብሎ ለመቀበል ያስቸግራል። ይሁን እንጂ ‘ኤሎሂም’ የሚለው የብዙ ቁጥር ስም በእግዚአብሔር አካል ውስጥ ጥቂት ልዩነት መኖሩን አያስረዳም ማለት አይደለም። ይህ በብዙ ቁጥር የተነገረ ቃል፤ በአዲስ ኪዳን የተገለጠውን ሥላሴ ማንነት ቢያሳይም፤ በግልጽ የሚያመለክተው ግን የኃይሉን ሙላት እንደሆነ መረዳት ያቸል። ኤሎሂም ኃይሉ የላለማትና የሰው ዘር ገዥ ነው። ይህ ስም በብሉይ ኪዳን 2500 ጊዜ ተጠቅሷል። ዘፍጥረት 1:1 የመሳሰሉትን ጥቅሶች በማንበብ ከሚገጥምዎ ችግር ሁሉ የሚታደግዎ እግዚአብሔር አምላክዎ እርሱ እንደሆነ ይረዱ።

(2.) *ያህዌ* (በእንግሊዝኛ “ጀሆቫ” [Jehovah] ተብሎ የሚጠራ ሲሆን አንዳንድ ጊዜም በአማርኛ በስሕተት “የሆዋ” ይባላል።) ይህ በብሉይ ኪዳን ሌላው የእግዚአብሔር የተለየ ስም ነው። እዚህ ላይ የዚህን ስያሜ ጠቅላላ ታሪክ ለመናገር ጊዜ አይኖረንም። ሆኖም አይሁዳዊያኑ ‘ያህዌ’ [Yahweh] የሚለውን ስም ለመጥራት እጅግ ይፈሩ ስለነበር፤ ቃሉ ባጋጠማቸው ቁጥር ‘አዶናይ’ በማለት ለውጠው ያነቡት እንደነበር በመጥቀስ ማለፍ ይቻላል።

የቃሉም ትርጉም እጅግ ያከራክራል። ቃሉ “መሆን” ከሚለው የዕብራይስጥ ቃል ጋር የተያያዘና ስለ እግዚአብሔር ዘላለማዊነት የሚያስረዳ ነው የሚል ስምምነት ያለ ይመስላል (ዘጸ. 3:14)። ይሁን እንጂ በዘጸአት 6:6 ላይ በተገለጠው አሳብ፤ ስሙ ልዩ በሆነ መንገድ እስራኤልን ከግብፅ ባርነት ከቤዝበት ኃይሉ ጋር ተዛምዶ ይገኛል። ቀደም ሲል እንደተገለጠው አንድ ስም አብዛኛውን ጊዜ ስለ ባለሰሙ ማንነትና ከሌሎች ጋር ስላለው ዝምድና እንደሚያመለክት አይተናል። ያህዌ በሚለው ስምም እነዚሁ ሁለት ነገሮች ጎልተው ይታያሉ። የያህዌ ዘላለማዊነትና እስራኤል ቤዛ መሆን በዚህ ስም ታቅፏል። ይህ ስም በብሉይ ኪዳን 7000 ጊዜ ሲጠቀስ፤ በተለይ ከያህዌ ቅድስና ጋር በተዛመደ፤ (ዘሌዋ. 11:44-45)፤ ኃጢአትን ስለመጥላቱ (ዘፍጥ. 6:3-7)፤ በጸጋው ስላዘጋጀልን አዳኝነቱ፤ (ኢሳ. 53:1፤ 5-6፤ 10) ውስጥ ተጠቅሷል።

(3.) *አዶናይ* ይህ ስም አይሁዳውያን መጽሐፍ ሲያነቡ ባለ አራቱን ፊደል የእግዚአብሔር ስም (ያህዌህ) የተኩበት ነው። ትርጉሙ ጌታ ማለት ነው።

ማንም ሊገምተው እንደሚችል፡ ቃሉ በሰዎች መካከል ያለውን የግንኙነት ዓይነት ለማመልከት (በዘጸአት 21:1-6 የተጠቀሰው የጌታና ባሪያ ግንኙነት) ጥቅም ላይ ውሏል። ስለዚህ ስሙ እግዚአብሔር ከሰዎች ጋር ያለውን ግንኙነት አስመልክቶ ሲጠቀስ፡ የርእሱን ፍጹም ባለሥልጣንነት ያንፀባርቃል። በኢያሱ 5:14 ላይ የተጠቀሰውንና (ኢያሱ የእግዚአብሔርን ሠራዊት አለቃ አይቶ ሥልጣኑን እንደተረዳ)፡ እንዲሁም በኢሳይያስ 6:8-11 (ኢሳይያስ ከጌታው አደራ እንደተቀበለ) የሚገልጡትን ጥቅሶች እዚህ ላይ ልብ ብለው ያጤኑ።

የጌታና የባሪያ ግንኙነት ሁለት ጉኖች አሉት። በአንድ በኩል ባሪያው ለጌታው ሙሉ ታዛዥነትን ሲያሳይ፡ በሌላ በኩል ደግሞ ጌታው የባሪያውን ደኅንነት ይንከባከባል። አማኝም እግዚአብሔርን ከልቡ ጌታ ብሎ ከጠራ፡ አስፈላጊው ጥንቃቄ ይደረግለታል። እግዚአብሔርም በተራው አማኝ በማንኛውም ነገር እንዲታዘዘው ይሻል።

ጥምር የብሉይ ኪዳን ሰሞች

በብሉይ ኪዳን ውስጥ ስለ እግዚአብሔር ባሕርይ ወይም ሥራ የሚገልጡት ‘ያህዌ’ ወይም ‘ኤል’ የሚሉት ቃላት አብዛኛውን ጊዜ ከሌሎች ሰሞች ጋር ተጣምረው ይገኛሉ። ለምሳሌ፡-

(1.) **ኤል-ኤልይን፡-** “ልዑል” (ዘፍጥ. 14:22)። ዲያብሎስ በልዑል እመሰላለሁ ብሎ የተመኘውን ከዚህ ጋር በማገናዘብ ያስተውሎ (ኢሳ. 14:14)።

(2.) **ኤልላም፡-** “የዘላለም አምላክ” (ዘፍጥ. 21:33)። የእግዚአብሔርን ፍጻሜ የለሽ ኃይል ለመግለጥ የተጠቀመበትንም ያስተውሎ (ኢሳ. 40:28)።

(3.) **ኤልሻዳይ፡-** “ሁሉን ቻይ (አድራጊ) አምላክ” (ዘፍጥ. 17:1)። ይህ ቃል ምናልባት “ተራራ” ከሚለው ቃል የመጣ ሊሆን ይችላል። የሚያሳየንም በተራራ ላይ የቆመው እግዚአብሔር ኃይልና ሁሉን ገዥ መሆኑን ነው። ይህ ስም አብዛኛውን ጊዜ ሕዝቡን በቀጣበት ወቅት፡ ለምሳሌ፡- በመጽሐፈ ሩት 1:20-21፤ በመጽሐፈ ኢዮብም ሰላሳ አንድ ጊዜ ተጠቅሷል።

(4.) **ያህዌ ይርኢ፡-** እግዚአብሔር ያዘጋጃል (ዘፍጥ. 22:14)። ይህ ቃል በዚህ ጥቅስ ብቻ ነው የተገለጠው። የእግዚአብሔር መልአክ በይስሐቅ ፋንታ በግ ካዘጋጀ በኋላ አብርሃም የዚያን ቦታ ስም “እግዚአብሔር ያዘጋጃል” ብሎ ጠራው።

(5.) **ያህዌ ንሲ:-** እግዚአብሔር ሰንደቅ ዓላማዬ ነው (ዘጸ. 17:15)። አማሌቃውያን ከተሸነፉ በኋላ ሙሴ መሠዊያ ሠርቶ ያህዌ ንሲ ብሎ ጠርቷል። እርግጥ እነዚህ ጥንድ ቃላት የእግዚአብሔር ሰሞች ባይሆኑም ሊታወሱ በሚገባ ሁኔታ የተሰየሙ ናቸው።

(6.) **ያህዌ ሻሎም:-** እግዚአብሔር ሰላም ነው (መሳ. 6:24)።

(7.) **ያህዌ ሳቦት:-** “የሠራዊት ጌታ” (1ኛ ሳሙ. 1:3)። ሠራዊቱ ትእዛዙን ለመፈጸም የተዘጋጁ የሰማይ መላእክት ናቸው። ይህ ስም በአብዛኛው (ሕዝቡ ተስፋ በቆረጡ ጊዜ ያህዌ አሁንም ጠባቂያቸው እንደሆነ ለማስገንዘብ) ነቢያቱ (ኢሳይያስና ኤርምያስ) ተጠቅመውበታል።

(8.) **ያህዌ መከደሸክም:-** የሚቀድስህ እግዚአብሔር (ዘጸ. 31:13)።

(9.) **ያህዌ ሮይ:-** “እግዚአብሔር እረኛዬ” (መዝ. 23:1)።

(10.) **ያህዌ ፅድኩኒ:-** እግዚአብሔር ጽድቃችን (ኤር. 23:6)። ይህ ስም ጻድቅ ባልሆነው ንጉሥ ሴሴቅያስ ላይ ለዘለፉ የተሰነዘረ ሲሆን፣ (የሰሙትርጓሜ ያህዌ ጽድቅ ነው የሚል ነው) (2ኛ ዜና 36:12-13)።

(11.) **ያህዌ ሻማህ:-** “እግዚአብሔር በዚያ አለ” (ሕዝ. 48:35)።

(12.) **ያህዌ ኤሎሂም አበራኤል:-** “የእስራኤል አምላክ እግዚአብሔር” (መሳ. 5:3)። የአብርሃም፣ የይስሐቅ፣ የያዕቆብ አምላክ እንደማለት ሲሆን ይህን ስም ብዙ ጊዜ ነቢያት ተጠቅመውበታል (ኢሳ. 17:6)።

(13.) **ኳዶሽ አበራኤል:-** “የእስራኤል ቅዱስ” (ኢሳ. 1:4)።

እነዚህ ስሞች ልዩ ባይሆኑ እንደ ማዕረግ ስም ናቸው። ይህ ዝርዝር ሊቀጥል ሲችል ለጊዜው ግን ስለ እግዚአብሔር አምላክነት የሚገልጡትን ብቻ በጥናታችን መጨመር አስፈልጓል። በምሥራቁ ዓለም፣ ስም ከመታወቂያነት አልፎ የአንድን ሰው ባሕርይ ወይም ሥራ የሚያመለክት ነው። “አቤቱ ጌታችን ስምህ በምድር ሁሉ እጅግ ተመሰገነ” (መዝ. 8:1፥9)።

ለመከለስ ያህል፣ ስለ እውነተኛው አምላክ ማወቅ፣ ሰው ከሚችለው እውቀት ሁሉ በላይ ነው። የእግዚአብሔርን ሕልውና የሚያስረዱ ነጥቦች አሉ (ምንም እንኳን የእግዚአብሔርን ማንነትና ምን እንደሚመስል ባይገልጡም)። በዙሪያችን ያለው ዓለም ስለ እግዚአብሔር ኃይል ቢያስረዳንም፣ ሙሉ የሆነውን የእውነት ቃል የምናገኘው ከመጽሐፍ ቅዱስ ይሆናል። በተለይ ስለ ባሕሪውና ስለ ስሞቹ መማር የምንችለው ከመጽሐፍ ቅዱስ ነው።

ሥላሴ ግለት ምን ግለት ነው?

ሥላሴ የሚለው ቃል በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አይገኝም፤ አንዳንዶችም ቃሉ መጽሐፍ ቅዱስ ስለዚህ ትምህርት የሚያስተምረንን ለመግለጥ በቂ አይደለም ይላሉ። እርግጥ ቀጥለን እንደምናየው ግማሹን ብቻ ነው የሚገልጥልን። ብዙ ሳንቆይ ምክንያቱን እንረዳለን።

እርስዎ እንዲህ ዓይነቱን መጽሐፍ ሲያነቡ ጸሐፊው ወይም ቤተ ክርስቲያን፣ ወይም አንድ የሆነ ሰው “ትምህርቶቹ እነሆ ቀርበውልሁል እመንባቸው!” የሚል ይመስልዎ ይሆናል። እንዲያ የሚሰማዎ ከሆነ ትኩረትዎ በትምህርቱ ሂደት ላይ ሳይሆን፣ በሰውየው የጥናት ውጤት ላይ ሆኗል ግለት ነው። እኛ የምንለው፣ “ቢወዱም ባይወዱም ይህን ትምህርት ይቀበሉ” ሳይሆን “እውነቱ ይኸውና ቀርቦልዎታል፣ እንዴት አድርገው ያቀናጁታል?” የሚል ይሆናል።

የሥላሴ ትምህርት ለዚህ ጥሩ ምሳሌ ነው። ምናልባት አንድ አምላክ በሦስት አካላት ውስጥ እንደሚኖር የሚገልጠውን የሥላሴ ትምህርት ብቻ ተምረው ይሆናል። ከዚያም አስረጂ ምሳሌዎችን ጠይቀው የሚያረካ መልስ አላገኙ ይሆናል። ስለዚህ ምንም ይሁን ምን ትምህርቱን ማመን አለብኝ ብለው ደምድመዋል እንበል። እንዲያ መሆን የለበትም፤ ልንከተለው የሚገባ አቅጣጫ መጽሐፍ ቅዱስን በማንበብ፣ የሚያጋጥሙንን እውነቶች በጥልቀት መመልከት ነው። መጽሐፉ በተለይ አንድ አምላክ ብቻ እንዳለ በግልጽ ይናገራል። እንዲሁም በእኩል ግልጽነት ደረጃ ኢየሱስ ክርስቶስ የተባለ ሰው ከእግዚአብሔር ጋር እኩል እንደሆነ መናገሩንና፣ ሌላውም አካል መንፈስ ቅዱስ ከእግዚአብሔር ጋር እኩል እንደሆነ ተመልክተናል። ታዲያ እነዚህን እውነቶች እንዴት ያዋህዷቸዋል? ሃይማኖታዊ ወግ አጥባቂዎች እነዚህን እውነቶች አንድ ላይ ያስማሙበት መንገድ፣ የሥላሴን ትምህርት አስገኘ። ሌሎችም እነዚህን እውነቶች አያይዘው ሌላ መንገድ በመከተል ስለ ሥላሴ የተለየ አሳብ ሰነዘሩ (እያንዳንዱ አካል የራሱ የሆነ የግል ማንነት ያለው ሳይሆን፣ እግዚአብሔር መለኮታዊነቱን የሚገልጥበት የተለያየ መልክ ነው የሚል)፤ ሌሎችም ኢየሱስና መንፈስ ቅዱስ አምላክ ናቸው የሚለውን የሥላሴ ትምህርት አንቀበልም አሉ። እነዚህ “ዩኒተሪያን” [Unitarian] በሚል ስያሜ ይጠራሉ። ነገር ግን የሥላሴዎች እውነትነት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በሚገባ ተገልጧል። በዚህ ክፍል ይህን አሳብ እናጠናለን።

ማንኛውም የሥላሴ ትምህርት በጥንቃቄ መመዘን አለበት። ምክንያቱም ትምህርቱ በአንድ በኩል የእግዚአብሔርን አንድነት የሚያረጋግጥ ሲሆን፣

በሌላው ደግሞ በመለኮት አንድ የሆኑ ሦስት ፍጹማን አካላት እንዳሉ የሚያስረዳ ነው። ሥላሴ የሚለውን ቃል ብቻውን ወስደን ከተመለከትን ግን የሚያስተላልፍልን የትምህርቱን ግማሽ ብቻ ይሆናል። ስለዚህ ይህ ቃል ሦስትነት እንጂ አንድነትን ስለማያሳይ ምናልባት “ሥሉስ አሐዱ” በሚል ሌላ ቃል ቢተካ፣ ሦስትነትንና (ሥሉስ) አንድነትን (አሐዱ) ስለሚገልጥ የተሻለ ሊሆን ይችላል።

ለአንድነቱ ማስረጃ

ዘዳግም 6:4 በብዙ መንገድ ሊተረጎም ይችላል (ለምሳሌ “ያህዌ አምላካችን አንድ ያህዌ ነው” ወይም “ያህዌ አምላካችን ነው፣ ያህዌ ብቻ ነው”)፤ ይህ በማንኛውም መንገድ የአምላክን አንድነት አጠንክሮ ያውጃል። ዘዳግም 4:35ና 32:39 እንዲሁም ኢሳይያስ 45:14 እና 46:9 ይህንኑ ያስረዳሉ። ከአሥርቱ ቃላት የመጀመሪያው ትእዛዝ እስራኤል ሊያመልከው የሚገባ አንድ እውነተኛ አምላክ ብቻ መኖሩን ያሳያል (ዘጸ. 20:3፤ ዘዳግ. 5:7)። በአዲስ ኪዳንም በ1ኛ ቆሮንቶስ 8:4-6፤ ኤፌ. 4:3-6 እና ያዕ. 2:19 ያሉት ክፍሎች ሁሉ በጥብቅ የሚገልጡት አንድና እውነተኛ አምላክ እንዳለ ነው። ስለዚህ የሥላሴ ትምህርት ስንል ሦስት አምላኮች እንዳሉ ለመግለጥ አለመሆኑ በግልጽ ሊታወቅ ይገባል። እግዚአብሔር ልዩና ብቻውን ያለ ነው፤ ሌላ ተወዳዳሪ ስለማይኖረው፣ በምንም አኳኋን ሦስት አምላክ ነው የሚል ፍንጭ አናገኝም።

ለሦስትነቱ ማስረጃ

አዲስ ኪዳን በየትም ቦታ ስለ “አሐዱ ሥሉስ” ትምህርት በግልጽ አያስረዳም፤ ለምን ቢባል ስለዚህ ጉዳይ የሚያነሳው 1ኛ ዮሐ. 5:7 ከመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት አንዱ ነው ተብሎ እምብዛም ስለማይታመን ነው። ይሁን እንጂ አሳቡን የሚያረጋግጡ አያሌ ማስረጃዎች እናገኛለን።

(1.) አብ እንደ አምላክ ተገልጧል። ከብዙዎቹ ጥቅሶች መካከል ለማስረጃነት በተለይ ዮሐንስ 6:27 እና 1ኛ ጴጥሮስ 1:2ን ይመልከቱ። ይህ ብዙ ጊዜ የማያከራክር ነጥብ ነው።

(2.) የኢየሱስ አምላክነት ታውቋል። ተጠራጣሪው ቶማስም ይህን ይመሰክራል (ዮሐ. 20:28)፣ ኢየሱስ ራሱም አምላክ ብቻ ሊኖረው የሚችል ባሕርያት እንዳሉት ገልጧል፣ ለምሳሌ ሁሉን ማወቅ (ማቴ. 9:4)፣ ሁሉን ገደብ (ማቴ. 28:18)፣ በሁሉ ቦታ መሆን (ማቴ. 28:20)። በተጨማሪም

አምላክ ብቻ ሊያደርገው የሚችለውን ተአምር ፈጽሟል (ሰዎችም ይህን ተረድተዋል) (ማር. 2:1-12)። ሽባውን በፈወሰበት ወቅት ኃጢአትን ይቅር ለማለት ሥልጣን እንዳለው አረጋግጧል። ይህ አምላክ ብቻ የሚችለው ተግባር ነው ተብሎ ይታመን ነበር።

(3.) መንፈስ ቅዱስ እንደ አምላክ ተገልጧል። ስለ አምላክነቱም ሲመሰክርለት (ሐዋ. 5:3-4) ለመንፈስ መዋሸት ለአምላክ የመዋሸትን ያህል ነው ተብሏል። የአምላክ ብቻ የሆነና፣ በአምላክ ያለ ባሕርይ አለው (ሁሉን ማወቅ፣ 1ኛ ቆሮ. 2:10፤ በሁሉም ስፍራ መገኘት፣ መዝ. 139:7)። ሰውን ለዳግም ልደት የሚያበቃ መንፈስ ነው (ዮሐ. 3:5-6+8)።

ይህ የአዲስ ኪዳን ማስረጃ በጣም ግልጽና ጥርት ያለ ነው። ግን በብሉይ ኪዳን እንዲህ ዓይነቱ ማስረጃ ይኖራልን? መልሱ የለም ነው። ብሉይ ኪዳን ስለ ሥላሴ የሚገልጠው በተዘዋዋሪ ነው። እንዲያ ባይሆንም፣ ብሉይ ኪዳን በአዲስ ኪዳን ለሚገልጠው እውነት መነሻ ነበር ማለት ይቻላል። በብዙ ቁጥር የተገለጠውን ኤሉሂምን የመሰለ የአምላክ ስምና ሌሎችም ይህን የኋላ መገለጥ ይጠቁማሉ (ዘፍጥ. 1:1+26)። የያህዌ መልአክ እንደ እግዚአብሔር ተቆጥሯል። ይሁን እንጂ፣ ከእግዚአብሔር የተለየ ነው (ዘፍጥ. 22:15-16)። ይህ ሁኔታ ሁለት እኩል አካላትን ያመለክታል። መሢሁ ኃያል አምላክ ተብሎ ተጠርቷል (ኢሳ. 9:6)። እንዲሁም ዘላለማዊነት እንደተሰጠው ሚክ. 5:2ን ይመልከቱ። ምናልባት ኢሳይያስ 48:16 ቀጥተኛ በሆነ መንገድ ስለ ሥላሴ የሚናገር የብሉይ ኪዳን ክፍል ነው። ምክንያቱም “እኔ” አምላክህ የሚለው ቃል እግዚአብሔርንና መንፈስ ቅዱስን ለመግለጥ በእኩልነት ጥቅም ላይ ውሏል። ይሁን እንጂ እነዚህ ሁሉ እንደ አዲስ ኪዳን ማስረጃዎች ቀጥታና ግልጽ በሆነ መንገድ የቀረቡ አይደሉም።

የአሐዱ-ሥሉስነት ማስረጃ

ከሁሉም በላይ ስለ አንድነትና ስለ ሦስትነት በሚዛናዊነት የሚያስረዳን በማቴዎስ 28:19 ላይ የተጻፈው ቃል ነው። “በአብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እያጠመቃችሁዋቸው” የሚለው፣ አብ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ስለተጠቀሱ ስለ ሥላሴ “ሦስትነት” ምንም ጥያቄ አያስነሳም። አንድነቱን ደግሞ “ስሞች” ሳይሆን “ስም” ብሎ በመጥቀስ ያሳየናል። በዚህ አኳኋን ሥላሴዎችን በእኩልነትና በሦስትነት የሚገልጡ ሌሎችም ጥቅሶች አሉ (በ2ኛ ቆሮንቶስ 13:14 እንደሚገኘው ቡራኪ እና በማቴዎስ 3:16-17 በኢየሱስ ጥምቀት የሥላሴዎች መገኘት)። ይሁን እንጂ ጥቅሶቹ “ስም” ተብሎ በማቴዎስ 28:19 እንደተጠቀሰው ያህል የሥላሴዎችን አንድነት አጉልተው አያሳዩም።

እነዚህን ማስረጃዎች በመመልከት አንድ አምላክ፣ ሦስት አካላት የሚለውን እንዴት አድርገን በምንረዳው መንገድ መተርጎም እንችላለን? ዋርፊልድ [Warfield] የተባለ ጸሐፊ ስለ ሥላሴዎች ሲያብራራ “አንድና እውነተኛ አምላክ ብቻ መኖሩ፣ ይህም አንድ አምላክ ሦስት እኩል አካላት፣ በመለኮት አንድ የሆኑ፣ በአካል ግን የተለዩ” በማለት ገልጧል። አካል የሚለው ቃል በእርግጥ ትክክለኛ ገላጭ አይደለም። ምክንያቱም ለኛ የመረዳት ችሎታ ሦስት የተለያዩ አካላትን ስለሚያመለክት ነው። መቼም ቢሆን ቃላት እግዚአብሔርን በትክክል ሊገልጡት አይችሉም። ታዲያ ከዚህ በላይ ለማብራራት ምን አማራጭ እንጠቀም?

ሥላሴን በምሳሌ ማስረዳት ይቻላል? ትክክለኛ ሆኖ ለማስረዳት ወይም በጥሩ ሁኔታ አብራርቶ ለመግለጥ እጅግ ያዳግታል። ምክንያቱም ሦስቱ አካላት የአንዱን መለኮት ባሕርያት በእኩልነትና በጋራ የመካፈላቸውን ምስጢር ማብራራት በጣም ስለሚከብድ ነው። ለማንኛውም እስኪ አንድ ከባይነት ሆኖ የተወሰደ ምሳሌ እንመልከት! የሰው ውስጣዊ መንፈስ አካል የሆነችው ነፍስ ውሳኔ የሚያሻው ነገር ሲገጥማት፣ በቅድሚያ ከራሷ ጋር ክርክር ትገጥማለች! የክርክር ነጥቦችን ታመዛዝናለች። በመጨረሻም የመሰላትን ፍርድ ትሰጣለች። ሌላው ምሳሌ፣ ፀሐይን እንደ አብ በመመስል ይቀርብና ሆኖም ለማየት የምንችለው ፀሐይን ሳይሆን፣ የፀሐይን ብርሃን ብቻ መሆኑን ይገልጣል (ወደ ምድር የመጣው ብርሃን ወልድ እንደሆነ ለማሳየት ነው)። አትክልቶች እንዲያድጉ የሚረዳውን የፀሐይን ኪሚካላዊ ኃይል ደግሞ በመንፈስ ቅዱስ ይመስለዋል። እንግዲህ ይህ የፀሐይ፣ የብርሃንና የኃይል ምሳሌ ምናልባት የሥላሴን አንድነትና ሦስትነት ለማስረዳት በምሳሌነት ይጠቅም ይሆናል።

እንዲህ ዓይነቱ አስቸጋሪ ትምህርት፣ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ለብዙ ሰባተት መንስዔ መሆኑ እምብዛም አያስደንቅም። አንድ ተደጋግሞ የተከሰተ ሰባተት፣ መንፈስ ቅዱስን ተጽዕኖ እንደሚያደርግ ኃይል እንጂ፣ ሕያውና አካል ያለው አምላክ መሆኑን አለመቀበል ነው። እንዳንዶቹም ክርስቶስን ከአብ አሳንሰው ተመልክተውታል። እንዲያውም ፍጡር ነው የሚሉ አሉ፣ (“ሞናርኪያኒዝም” [Monarchianism])፣ የአርዮስ ትምህርት [Arianism/ኤሪያኒዝም]፣ እንዲሁም የዘመኑ “ዩኒተሪያኒዝም” [Unitarianism])። ሥላሴን በተመለከተ የሚያጋጥመን ሌላ ስሕተት፣ ሥላሴ የሚለው ቃል እግዚአብሔር በተለያዩ መንገዶች እራሱን መግለጡን ያመለክታል የሚለው ሰባሊዮስ በ250 ዓ.ም. የመሠረተው ትምህርት [Sabellianism/ሰቤሊያኒዝም]፣ ወይም “ሞዳሊዝም” [Modalism]) ነው። ካርል ባርት የተባለው ፈላስፋ ምንም እንኳ ሞዳሊስት መሆኑን ቢክድ ዝንባሌው ግን ሞዳሊስት መሆኑን ይጠቁማል።

ለመሆኑ ይህ የሥላሴ ትምህርት ጠቃሚ ነውን? ካልሆነ የደኅንነታችን መሥዋዕት የሆነው ክርስቶስ እንዴት ከሥላሴዎች ውጭ ተገኘ ለማለት እንችላለን? ዩኒተሪያኖች አምላክ ሰው ሆነ፤ በዚህ ዓለም ኖረ፤ ሞተ፤ ከሙታን ተለይቶ ተነሣ፤ የሚለውን እውነት ማመን ይከብዳቸዋል። አምላክ፤ አብ፤ ወልድ፤ መንፈስ ቅዱስ መሆኑ፤ እግዚአብሔር የፍቅርና የኅብረት አምላክ መሆኑ እርግጥ ነው። እኛም አማኞች ኅብረት ያለን ከዚህ ዓይነቱ አምላክ ጋር ነው።

እግዚአብሔር አብ

ስለ ወልድና ስለ መንፈስ ቅዱስ በኋላ በስፋትና በጥልቀት እንመለከታለን፤ አሁን ስለ አብ ሥራና ግንኙነት በመጠኑም ቢሆን ማብራሪያ እንስጥበት።

የአብ ልዩ ግንኙነቶች

(1.) ሰዎች ሁሉ የእግዚአብሔር ልጆች ተብለው ተጠርተዋል (ሐዋ. 17:29)፤ ስለዚህ እግዚአብሔር በፈጣሪነቱ የሰዎች ሁሉ አባት የሆነበት ግንኙነት አለ ማለት ነው። ይህ ግንኙነት የፍጡርና የፈጣሪ ግንኙነት እንጂ መንፈሳዊ አይደለም።

(2.) እግዚአብሔር የእስራኤል መንግሥት አባት ነው (ዘጸ. 4:22)። በእስራኤል የነበሩ ሁሉ ሰላዳዳኝ ይህ ግንኙነት መንፈሳዊም (ላመኑትና) አስተዳደራዊም (ለሁሉም እስራኤላውያን ቢያምኑም ባያምኑም) ነው።

(3.) እግዚአብሔር የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ አባት ነው (ማቴ. 3:17)።

(4.) እግዚአብሔር ልዩ በሆነ መንገድ በክርስቶስ ላመኑት ሁሉ አባት ነው (ገላ. 3:26)።

የአብ ልዩ ሥራዎች

እግዚአብሔር አብ የሚፈጽማቸው ሥራዎች ሁሉ በአንድ ወይም በሌላ መንገድ ሌሎችን የሥላሴ አካላት ይጨምራሉ። ስለዚህ የአብን ሥራ ስንናገር ሌሎቹን አካላት ማግለላችን አይደለም፤ ከአብ ጋር በልዩ ሁኔታ የሚገናኙትን ሥራዎች ለመጥቀስ እንጂ።

(1.) የአምላክ ዕቅድ አውጪና ትእዛዝ ሰጪ አብ ነው (መዝ. 2:7-9)።

(2.) አብ የምርጫን ሥራ አድራጊ ነው (ኤፌ. 1:3-6)።

(3.) አብ ወልድን ወደዚህ ዓለም ላከው (ዮሐ. 5:37)።

(4.) አብ ልጆቹን ይቀጣል (ዕብ. 12:9)።

የእግዚአብሔር ትምህርት ጠቃሚ ውጤቶች ሁለት የግጠቃለያ አሳቦች

(1.) እስካሁን ከገለጥነው እግዚአብሔር ሌላ አምላክ የለም። ራሳችን የፈጠርነው ወይም ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጭ የሆነ አምላክ የወሸት አምላክ ነው። እንዳንድ ጊዜ ጥሩ ክርስቲያን እንኳን በራሱ አሳብና ፍላጎት፣ ደስ እንዳለው አምላክን ለመቅረቅ ከሚገፋፋ ወጥመድ ውስጥ ይገባል። ውጤቱም በመጽሐፍ ቅዱስ ከሚታወቀው እውነተኛ እግዚአብሔር የተለየ አምላክ መፍጠር ይሆናል። ስለ እግዚአብሔር ያወቅነው፣ እውቀት ስላለን ወይም አሳብ የማፍለቅ ችሎታችን ከፍተኛ ስለሆነ ሳይሆን፣ እርሱ ራሱን ስለሚገልጥልን ነው። ስለዚህ የምናውቀው ሁሉ፣ ከእርሱ መገለጥ የመጣ እንጂ፣ ከአእምሮችን የመነጨ አይደለም። አምላክ እንዳንፈጥር እንጠንቀቅ።

(2.) እውነተኛው አምላክ እራሱን እንደገለጠ፣ ተአምራትን እንደሚያደርግ፣ እስትንፋሱ የሆነውን መጽሐፍ ቅዱስ እንደሰጠን፣ ሥጋንም እንደለበሰና ከዓለም መንግሥታት ሁሉ በላይ እንደሆነ ማመን ሊከብደን አይችልም። በሌላ አነጋገር ስለ እውነተኛ አምላክ የተገለጠውን እውነት ሁሉ ከተቀበልን፣ ስለ እርሱ የተጠቀሰውን ሁሉ ለማድረግ እንደሚቻለው ማመኑም አስቸጋሪ አይሆንብንም። ለዚህ ነው በዚህ ትምህርታችን እግዚአብሔርን ለማወቅ ትምህርት ቅድሚያ የሰጠነው።

2

መጽሐፍ ቅዱስ በእግዚአብሔር እስትንፋስ የተጻፈ ነውን?

በዚህ መጽሐፍ መግቢያ እንደተጠቀሰው ግንኙውም ሰው ለሚያስበውና ለሚያደርገው ሁሉ የሥልጣን መሠረት አለው። ለክርስቲያን የሥልጣን መሠረቱ ልዩ የሆነው መጽሐፍ ቅዱስ ነው። እስቲ ይህን መብታችንን ረጋ ብለን እንመርምረው።

“ባይበል” [Bible] (መጽሐፍ ቅዱስ) የሚለው የእንግሊዝኛ ቃል “ጥቅልል” ወይም “መጽሐፍ” ከሚለው የግሪክ ቃል የተገኘ ነው። እርግጥም “የፓፒሪስ ጥቅል” [Papyrus] ነው (ሉቃስ 4:17፤ ዳን. 9:2)። በአዲስ ኪዳን “ቅዱሳት መጻሕፍት” የሚለውን ቃል በእግዚአብሔር መንፈስ የተጻፉትን የብሉይ ኪዳን መጻሕፍትና (2ኛ ጢሞ. 3:16 እና ሮሜ 3:2) ሌሎች የአዲስ ኪዳን ክፍሎችን (2ኛ ጴጥ. 3:16) ለማመልከት እንጠቀምበታለን። “የእግዚአብሔር ቃል” የሚለው ንኡስ ሐረግ ደግሞ የአዲስና የብሉይ ኪዳን ጽሑፎችን ይገልጣል (ማቴ. 15:6፤ ዮሐ. 10:35፤ ዕብ. 4:12)። እነዚህ ቃላት ከሁሉ ወደሚበልጥ መጽሐፍ የሚመሩና የእግዚአብሔርን ልዩ መገለጥ ለሰው የሚያስገነዝቡ ናቸው።

በብዙ መመዘኛዎች ሲታይ መጽሐፍ ቅዱስ ልዩ ነው። ከ1500 ዓመታት በላይ በፈጀ ጊዜ ከ40 በሚበልጡ ልዩ ልዩ ደራሲዎች የተጻፈ ይሁን እንጂ፤ አንድ ወጥ የሆነና በውስጡ ያለው አሳብ የማይቃረን ነው። ስለሚታወቀውና ስለማይታወቀው፤ ስለ ደስታና ገዝን፤ ስለ ሰው ልጅ አነሳስና ውድቀት፤ ስለአለፈውና ስለመጪው ጊዜ፤ ያለ አንዳች ማመንታት በቁርጥ ይናገራል። እንደዚህ በስፋትና በትክክል የሚናገር ሌላ መጽሐፍ የለም።

የመገለጥ ትርጉምና መገንደቅ

መገለጥ ማለት “ሽፋንን ማስወገድ ወይም ገህድ ማድረግ” ማለት ነው። ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር በማዛመድ የተሰጠውን ትርጉም ስናይ ደግሞ፤ ሰው

ጨርሶ ሊያውቀው የማይችለውን ነገር እግዚአብሔር ራሱ ያሳወቀ መሆኑን ያመለክታል። ይሁን እንጂ ይህ በቂ መግለጫ አይሆንም። ምክንያቱም ሰዎች በቦታው በመገኘት የዓይን ምስክር ለመሆን የበቁባቸው ብዙ ድርጊቶች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተጠቅሰው ስለምናገኝ ነው። መለኮታዊ መገለጥ ባይጨመርበት ኖሮ ግን ልናውቃቸው የማንችላቸው አያሌ ነገሮች እንደተሰወሩ በቀሩ ነበር። በ1ኛ ቅርንቶስ 2:10 ላይ መጽሐፍ ቅዱስ በመንፈስ የተገለጠ ሥራ መሆኑ ተመልክቷል። ስለዚህ መገለጥ ስንል ተፈጥሯዊ ወይም መለኮታዊ በሆነ መንገድ ሊፈጸም የሚችል ሲሆን፤ ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ራሱ ወይም ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ልዩ ልዩ ክፍሎች ያስተምረናል (እግዚአብሔር ስለ ወደፊት ሁኔታዎች ለነቢያቱ ገለጠላቸው እንደሚለው ዓይነት)፤ ወይም መጽሐፍ ቅዱስን ሙሉ በሙሉ በመጥቀስ ከየምዕራፉ ተሰማሚ ስለሆነው ትርጉም መግለጥ ሊሆን ይችላል።

የመገለጥ መንገዶች አጠቃላይና ልዩ በሚል ሁለት ዋና ዋና ክፍሎች ተመድበዋል። አጠቃላይ መገለጥ ከክርስቶስና ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጭ የሆኑትን መንገዶች ያካትታል። ለምሳሌ እግዚአብሔርን በፍጥረታቱ መገለጥ (ሮሜ 1:18-21)፤ ለሰው ልጆች ባደረገው ልዩ ስጦታ (ሮሜ 8:28)፤ ዓለማትን በማጽናት (ቄላ. 1:17)፤ እንዲሁም የሰውን ሞራላዊ ተፈጥሮ በመገንባት (ዘፍጥ. 1:26፤ ሐዋ. 17:29) የመሳሰሉት ሊጠቀሱ ይችላሉ። ልዩ መገለጥ ደግሞ በክርስቶስና (ዮሐ. 1:18) እንዲሁም በመጽሐፍ ቅዱስ በኩል የተገለጠው (1ኛ ዮሐ. 5:9-12) ነው። አጠቃላይ መገለጥ፤ ሰው በአንድ በኩል እግዚአብሔር እንደሚያስፈልገው እንዲያውቅ፤ በሌላ በኩል ደግሞ የተለገሰውን ጸጋ ካልተቀበለ ለፍርድ እንደሚዳረግ ያስጠነቅቀዋል። ለመዳን ያለው ብቸኛ መንገድ ግን በክርስቶስ ማመን ይሆናል (ሐዋ. 4:12)። ይህ ማብራሪያ አጥጋቢ ካልመሰለም እስቲ በሚከተለው መንገድ ለማየት ይሞክሩ። ለምሳሌ የትምህርት ቤቱን ዕዳ ለመክፈል 400 ብር የሚያስፈልገው ተማሪ ያውቃል እንበል። ተማሪው ዕዳውን እንዲያቃልል 3 ብር ይሰጡታል (ይህን ብቻ ነው ሊሰጡት የሚችሉት)። እርሱ ግን እያሾፈ “ይህ ትንሽ ገንዘብ የ400 ብር ዕዳዬን ለመክፈል ምን ያህል ይረዳኛል?” ብሎ ብሩን በንቀት ቢመልስልዎና እንደአጋጣሚ ደግሞ እርሱም በስጦታ ብዙ ብር ቢያገኙ፤ ለዚያ ተማሪ በሌላ ቀን ተጨማሪ 100 ብር ሊሰጡት ይነሳሱ ይሆን? አይመስለኝም! ለሰጡት 3 ብር አመስግናት ቢሆን ኖሮ ግን ሌላ ተጨማሪ እርዳታ ሊያደርጉለት ይገፋፋ ነበር። ልክ እንደዚሁ የእግዚአብሔር አጠቃላይ መገለጥ ከተናቀ ፍርድን ሲያስከትል፤ ቢቀበሉት ግን ለመዳን አስፈላጊ የሆነውን የወንጌል የምስራች ያመጣል (ሐዋ. 10:3-6)።

“እስትንፋሱ-እግዚአብሔር” ግለት ምን ግለት ነው?

መገለጥ እግዚአብሔር በተለይ ራሱን ለሰዎች ያሳወቀበትን ሁኔታ ሲያሳስብ፤ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር [Inspiration/ኢንስፒሬሽን] ግን የሚያመለክተው የተገለጡትን አሳቦች በጽሑፍ መዝግቦ ማስፈርን ነው። ይህም ጽሑፍ መጽሐፍ ቅዱስ ነው። በ2ኛ ጢሞቴዎስ 3: 16 የእማርኛው መጽሐፍ ቅዱስ “የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት መጽሐፍ ሁሉ” ሲል የግሪኩ መጽሐፍ ቅዱስ ደግሞ “በእግዚአብሔር የተተነፈሱ መጻሕፍት ሁሉ” ይላል። የአንድ ሰው ንግግር በቀጥታ ከእስትንፋሱ ጋር የተያያዘ እንደመሆኑ ሁሉ የእግዚአብሔር ለሰው ዘር መገለጥም ከእስትንፋሱ ጋር የተዛመደ ነው። ጥቅሱ መጽሐፍ ቅዱስ በምን መልክ እንደተዘጋጀ ግልጥ ባያደርገውም በእግዚአብሔር መንፈስ ቀስቃሽነት የተጻፈ መሆኑን ግን ያስረዳል።

“እስትንፋሱ-እግዚአብሔር” የሚለው ቃል ፍቺ

መጽሐፍ ቅዱስ በእግዚአብሔር እስትንፋስ ተዘጋጀ ለሚለው አሳብ በበኩሌ የምሰጠው ማብራሪያ፤ እግዚአብሔር ፍጡሩ የሆኑትን ሰዎች (ደራሲዎች) ማንነታቸውን ሳይሸር፤ በበላይነት ብቻ እየተቆጣጠረ ያለ አንዳች ስሕተት በመጀመሪያ ቋንቋቸው እንዲጽፉት አድርጓል የሚል ነው። ይህ አባባል አጥብቀን ልናተኩርባቸው የሚገቡ ነጥቦች አሉት። (1) እግዚአብሔር ሰዎቹን ቃል በቃል ባያጽፋቸውም፤ በበላይነት ተቆጣጥሯቸዋል፤ (2) ደራሲያኑ ያለ ተጽዕኖ የየራሳቸውን የአጻጻፍ ስልት ተጠቅመዋል፤ (3) ያም ሆኖ የእጅ ጽሑፎቻቸው ስሕተት አልነበረባቸውም።

ስለ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ያሉ አመለካከቶች

ከላይ በተጠቀሰው ትርጉምና መልእክት፤ ሰዎች ሁሉ ይስማማሉ ግለት አይደለም።

(1.) አንዳንዶች መጽሐፍ ቅዱስን የጻፉት ሰዎች በጣም ብልሆች እንደነበሩ ያምኑና፤ ቢሆንም በታሪክ እንደታዩት ሌሎች አስተዋይ ሰዎች በግላቸው ተነሳሰተው ጻፉት እንጂ፤ በመንፈስ አልተገፋቱም ይላሉ። ይህ አመለካከት ሰዎቹ ተፈጥሯዊ ተስጥኦ እንደነበራቸው ይደግፍ እንጂ፤ ከተፈጥሮ ውጭ በሌላ ኃይል እንዳልተመሩ ያመለክታል።

(2.) ከዚህ አስተሳሰብ አንድ ደረጃ ከፍ ያለው ሌላ አመለካከት ደግሞ፤ ምስጢራዊ ወይም ተመስጦአዊ ቅስቀሳ ተብሎ የሚጠራ ሲሆን፤ የዚህ

አመለካከት አቀንቃኞች፤ መጽሐፍ ቅዱስን የጻፉ ሁሉ እንደማናቸውም የዘመናችን አማኞች በመንፈስ የተሞሉና የተመሩ ናቸው የሚል ሆኖ እናገኘዋለን። እንዲህ ከሆነ ዛሬ ማንኛውም በመንፈስ ቅዱስ የተሞላ ክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱስን ሊጽፍ ይችላል ማለት ነው። ልክ ይህን የሚመስል ሌላ አሳብ ደግሞ፤ መጽሐፍ ቅዱስን የጻፉት ከሌሎች ላቅ ባለ ሁኔታ መንፈስ ቅዱስ የመራቸው ሰዎች ናቸው ይላል።

(3.) ሌላው የተለመደ ገለጣ ደግሞ፤ ጸሐፊዎች ምንም ድርሻ ሳይኖራቸው ሊጻፍ የተገባውን ሁሉ እግዚአብሔር ቃል በቃል እየነገረ አጽፏቸዋል የሚል ነው። እርግጥ ከመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች አንዳንዶቹ እግዚአብሔር ቃል በቃል ያጻፉቸው መሆኑ የሚያጠራጥር አይደለም (እንደ አሥርቱ ትእዛዛትና ሌሎችም ሕጎች)። ይሁንና ጸሐፊዎቹ በተለያየ ደረጃ የራሳቸውን የአጻጻፍ ስልት እንዲጠቀሙ እግዚአብሔር ነጻነት ሰጥቷቸዋል በሚል መንፈስ መረዳት ይኖርብናል።

(4.) ከፊል እስትንፋሱ-እግዚአብሔር አለበት የሚሉ ወገኖች አመለካከት ደግሞ አንዳንዶቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ማለትም ሰው ሊያውቃቸው የማይችል (እንደ ፍጥረት ታሪክ፣ የነቢያት መጻሕፍት፣ ወዘተ.) ያሉት ብቻ በመለኮታዊ እስትንፋሱ ተጽፈዋል ይላል።

(5.) ብዙ ደጋፊዎች ያሉት ሌላ አስተሳሰብ ደግሞ፤ የመጻሕፍቱ ፅንሰ አሳብ በእግዚአብሔር መንፈስ መሪነት ይገኝ እንጂ ቃላቱ የእግዚአብሔር አይደሉም ይላል። ይህ አባባል ቃላቶቹ ትክክል ባይሆኑም ምንም አይደለም የሚል መብት የሚሰጥ ይመስላል።

(6.) “የኒዮ-ኦርቶዶክስ” ወይም “የባርቲያን” ተከታዮች በዮሐንስ 1:1 እንደተጠቀሰው መጽሐፍ ቅዱስ “እግዚአብሔር ቃል (በግሪክኛ ‘ሎጎስ’) ምስክር ነው በማለት ያስተምራሉ። እንዲሁም የባርት ተከታይ የሆነ ሰው መጽሐፍ ቅዱስ እራሱ “የእግዚአብሔር ቃል” ነው ይል ይሆናል። ሆኖም ይህ እውነት የሚሆነው በሁለተኛ ደረጃ ሲሆን ምክንያቱም ክርስቶስ ዋነኛው “ቃል” በመሆኑ ነው። ባርቲያኖች መጽሐፍ ቅዱስ ብቃት በሌላቸው ጸሐፊዎች የተጻፈና በስሕተት የተሞላ በመሆኑ “የቃሉን” የተሟላና ትክክለኛ መግለጫ ሊሰጥ አይችልም ብለው ያምናሉ። ባርቲያኖች የተቀበሉት ለዘብተኛ አመለካከት በስሕተት የተሞላ ቢሆንም፤ ስለ ክርስቶስ ለማስተማር እንደ መሣሪያ ይጠቀሙበታል።

(7.) በአብዛኛዎቹ እምነት አጥባቂዎች ዘንድ ዛሬ ያለው አመለካከት፤ “የመጽሐፍ ቅዱስ የማኅላት ግላማ” ተብሎ ሊለይ ይችላል። ማለትም፤ መጽሐፍ ቅዱስ አንዳንድ ሊታረቁ የማይችሉ እውነቶችን ቢይዝም

“በትምህርቱ ሙሉነት” ግን የእግዚአብሔርን ዓላማ ያሟላል ይላሉ። ይህን አሳብ የሚደግፉ ወገኖች አመለካከታቸውን ሲያጠናክሩ፣ መጽሐፍ ቅዱስ ስሕተትና ግድፈት አልባ ነው የሚለውን አባባል የሚጠቀሙት ለታሪካዊ እውነታው ወይም ለይዘቱ ሳይሆን፣ ለዓላማውና ለአጠቃላይ ትምህርቱ ግብ ነው። አንድ ጸሐፊ በቅርቡ “እኔ መጽሐፍ ቅዱስ ስሕተትና ግድፈት የለውም የምለው፣ እግዚአብሔር በኢየሱስ ክርስቶስ መገለጥ አማካይነት ለሰዎች ያለውን የማዳን ዓላማ ስለሚያከናውን ነው” ብሏል።¹ ይህ ማለት የእግዚአብሔር መገለጥ የሆነው ደኅንነት ስሕተት በሌለው መንገድ ይተላለፍ እንጂ፣ ጸሐፊዎቹ ግን ስሕተት ሊኖራቸው ይችላል ማለት ነው። ይህን አቋም ከባርቲያኖች አስተሳሰብ ጋር ስናገጽጸረው፣ ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች፣ ስለተጻፈበት ጊዜ በአጠቃላይ ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ተዓማኒነት ጥብቅ አቋም አላቸው። ነገር ግን በታሪክ አቅጣጫ ስሕተት አለው ካሉ፣ በትምህርቱስ አቅጣጫ ስሕተት እንደሌለው ማን በእርግጠኝነት መናገር ይችላል? ደግሞስ ትምህርቱንና ታሪክን የሚለይ ማን ነው? በክርስቶስ ኢየሱስ ሕይወት የተከናወኑትን ታላላቅ ድርጊቶች ስናስታውስ፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርቶች በታሪክ ትክክል መሆናቸውን እናምናለን።

መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምስክርነት

ጊዜ ተለዋዋጭ መሆኑን ለማስረዳት ያህል ከጥቂት ዓመታት በፊት አንድ ሰው እምነቱን ለመግለጥ መጽሐፍ ቅዱስን “የእግዚአብሔር ቃል” እንደሆነ ማመኑ ብቻ በቂ ነበር። ከዚያም “በእግዚአብሔር እስትንፋስ የተጻፈ ቃል” ማለት አስፈላጊ ሆነ። ቀጠለና ደግሞ “ቃል በቃል፣ በእግዚአብሔር እስትንፋስ የተጻፈ ቃል” ብሎ መጨመር አስፈለገ። ከዚያም ይህንኑ ለማለት “ሙሉ በሙሉ፣ ቃል በቃል፣ በእግዚአብሔር እስትንፋስ የተጻፈ ቃል” ተባለ። ቀጠለናም “ሙሉ በሙሉ፣ ስሕተት አልባ የሆነ፣ ቃል በቃል፣ በእግዚአብሔር እስትንፋስ የተጻፈ ቃል” ማለት አስፈላጊ ሆነ። ዛሬ ደግሞ “ሙሉ በሙሉ፣ ቃል በቃል፣ በመጀመሪያውም ጽሑፍ ስሕተት የሌለበት፣ በእግዚአብሔር እስትንፋስ የተጻፈ ቃል” ለመባል በቃ። ይህም ሁሉ ሆኖ ሰዎች የተፈለገውን አሳብ በግልጥ ማስተላለፍ አልቻሉም!

መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ራሱ ምን ይላል?

(1.) ያቀፋቸው መጻሕፍት በሙሉ የእግዚአብሔር መንፈስ አለባቸው ይላል (2ኛ ጢሞ. 3:16)፣ ይህም ማለት እውነተኛው አምላክ (ሮሜ 3:4) እውነትን ተንፋሳባቸዋል ማለት ነው።

(2.) ታዲያ ሰው ይሆን መጽሐፉን በሚጽፍበት ጊዜ እውነትን ለማከላለፍ የሞከረው? አይደለም! መጽሐፍ ቅዱስ ሲመሰክር የጻፉት ሰዎች “በመንፈስ ተነድተው ጻፉት” ይላል (2ኛ ዴጥ. 1:21)። ስለዚህ ከእያንዳንዱ ሰብአዊ ጸሐፊ ጋር መንፈስ ቅዱስ አብሮ ይሠራ ነበር። በተለያዩ ሰዎች የተጻፉ የብሉይ ኪዳን ጽሑፎች በአዲስ ኪዳን ተጠቅሰው የምናገኝ ሲሆን ፥ የሁሉም ደራሲ መንፈስ ቅዱስ እንደሆነ ተነግሯል። እንግዲህ ሁለት ደራሲዎች እንዳሉ እንረዳለን ማለት ነው። (ማር. 12:36 እና ዳዊት በመዝሙር 110 ላይ ያሰፈረውን መንፈስ እንደጻፈው ይገልጣል። በሐዋርያት 1:16 እና 4:24-25 ላይ እንደተገለጠው በመዝሙር 41 እንዲሁም በመዝሙር 2 ላይ የተጻፉት አሳቦች በመንፈስ ቅዱስ የተጻፉ ናቸው፤ በተጨማሪ ዕብራውያን 3:7፥ 10:15-16ን ይመልከቱ።)

(3.) ነገር ግን ጽሑፍ አልፎ አልፎ የጸሐፊዎችን ዘይቤና አገላለጥ የሚያንፀባርቅ መሆኑ ይታያል። ይህ ሁኔታ ሁለት ጸሐፊዎች ከሚያዘጋጁት ጽሑፍ የሚጠበቅ ሲሆን፥ ጸሐፊዎቹ የራሳቸውን ስልት ተጠቅመዋል ማለት ስሕተት ፈጽመዋል ማለት አይሆንም (እንደ ምሳሌ ሮሜ 9:1-3ን ይመልከቱ)።

(4.) መጽሐፍ ቅዱስ ስሕተት እንደሌለበት ራሱም ይመሰክራል። ጌታችን ስለ አንዲት ነጥብ የገለጠውም ለዚህ አሳማኝ ማስረጃ ይሆናል። “እውነት እውነት እሳችኋለሁ ሰማይና ምድር እስኪያልፍ ድረስ ከሕግ አንዲት የውጣ ወይም አንዲት ነጥብ ከቶ አታልፍም” (ማቴ. 5:18)። የውጣ የተባለው በዕብራይስጥ ‘ፑድ’ የተሰኘው ፊደል ሲሆን፥ ከፊደሎች ሁሉ ትንሹ ነው። በሌላም በኩል ነጥብ ፊደልን ከፊደል ለመለየት የሚጠቅም ነው። በሌላ አባባል ጌታ የሚናገረው እያንዳንዱ ፊደል ወይም እያንዳንዱ ቃል ጠቃሚ በመሆኑ በብሉይ ኪዳን የተገለጠው ሁሉ ፊደል በፊደል፥ ቃል በቃል ተፈጻሚ ይሆናል።

በማቴዎስ 22:32 ላይ ጌታ በቋንቋ ሕግ የአሁን ጊዜን ግስ ጥቅም አሳይቷል። የትንሣኤን እውነት ለማጠናከር እግዚአብሔር የሕያዋን አምላክ መሆኑን ለሰዱቃዊያን ሲያስረዳ፥ ከብዙ ዓመታት በፊት የሞቱ ቢሆንም የአብርሃም፥ የይሰሐቅ፥ የያዕቆብ አምላክ “እኔ ነኝ” በማለት ለሙሴ የተናገረውን ቃል በመድገም አስረድቷቸዋል። ትንሣኤ እውነት ባይሆን ኖሮ አምላካቸው “እኔ ነበርሁ” ባለ ነበር። እንዲሁም ስለ ራሱ አምላክነት ሲከራከር በመዝሙር 110:1 ላይ የተጠቀሰውን መሠረት በማድረግ “ጌታ” የሚለውን ቃል ተጠቅሞበታል (ማቴ. 22:41-46)። መጽሐፉ ስሕተት እንደሌለው ባያምን ኖሮ ክርክሩ ትርጉም ባልኖረውም ነበር። በሌላ ወቅት እግዚአብሔርን ትላልባለህ ለተባለው ክስ መዝሙር 82:6ን በመጥቀስ አሳማኝ መልስ ሰጥቶበታል (ዮሐ. 10:34)። መጽሐፍ ያለው ቃል ሁሉ እንደማይሻር ለከሳሾቹ በማስገንዘብ በዚሁ

ጥቅስ ክርክሩን አጠናክሯል። ጳውሎስም በገላትያ 3:16 ላይ ሲያስረዳ፤ በቋንቋ ሕግ የነጠላ ቁጥር ከብዙ ቁጥር ይልቅ ጥቅም እንዳለው በማንጻጸር ያሳያል። ስለሆነም በቋንቋ አጠቃቀም የነጠላና የብዙ ቁጥር ልዩነት ባይታመንበት ኖሮ፤ የጳውሎስ ክርክር ዋጋ አይኖረውም ነበር። ይህን ሁሉ ምሳሌ ስንመለከት፤ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ራሱ ትክክለኛነት የሚመሰክረውን ለመቀበል እንገደዳለን።

(5.) መጽሐፍ ቅዱስ ስሕተት እንደሌለበት የሚያምን ሁሉ፤ በመጽሐፉ የተጠቀሱ የንግግር ምሳሌዎች እንዳሉ አይክድም (እንደ “የምድር ዳርቻ” ራእይ 7:1)፤ እነዚህ አባባሎች እስካሁን ትክክለኛ መልእክት በማስተላለፍ ጥቅም ላይ ውለዋል።

(6.) ደራሲዎቹ ጽሑፋቸውን ከማቅረባቸው በፊት የተለያዩ ምርምሮችን ማድረጋቸው የሚካድ አይደለም (ሉቃስ 1:1-4)። የዚያኑ ያህል ጽሑፉ ከስሕተት ነጻ የሆነው በመንፈስ ቅዱስ ተቆጣጣሪነት መሆኑን እናምናለን።

(7.) ደግሞም ዛሬ እንደምናየው በመጽሐፉ አንዳንድ ክፍሎች ውስጥ ችግር አልነበረም ብለን ሙሉ በሙሉ አንክድም። ነገር ግን ችግርና ስሕተት የተለያዩ ጉዳዮች ናቸው። መጽሐፍ ቅዱስ በእግዚአብሔር መንፈስ መጻፉንና ከስሕተት ነጻ መሆኑን ራሱ ይመሰክራል። ሰው የተለያዩ ችግሮች ቢገጥሙትም፤ እምነቱን በሚሻረው የሰው አላብ ላይ ከማድረግ ይልቅ፤ ተፈትና እውነትነቱ በተረጋገጠው የእግዚአብሔር ቃል ላይ ቢያደርግ የጸና ዋስትና ይኖረዋል። ሰው የአንዳንድ ችግሮችን መንስዔ ለማወቅ እውቀቱ ውሉን ነው፤ ግምታዊ ግንዛቤውም ስሕተት ላይ እንደሚጥለው ተረጋግጧል። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አሉ የሚባሉት ችግሮች ግን የጊዜ ጉዳይ ሆኖ ዛሬ ምስጢር ቢሆኑብንም መፍትሔዎቻቸው ወደፊት እየተገለጠ እንደሚሄድ አያጠራጥርም።

የትኞቹ ናቸው የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት?

የ“ካናን” [Canon] ትርጉም

የትኞቹ መጻሕፍት ናቸው በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ መታቀፍ ያለባቸው? የሚለው ጥያቄ፤ የካናን ጥያቄ ይባላል። “ካናን” የሚለው ቃል የተገኘው ከግሪክ ሲሆን ትርጉሙም “መለኪያ” ወይም “መስፈሪያ” ማለት ነው። ቃሉን ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ስናዛምደው። በሥልጣንና በሀቀኝነታቸው መመዘኛውን ያለፉትን መጻሕፍት የሚያመለክት ይሆናል። ስለዚህም እነዚህ መጻሕፍት የሕይወታችን መለኪያ ወይም መመሪያ ናቸው ማለት ነው። የመጻሕፍቱ መሰብሰብ እንዴት ተከናወነ?

የካናን መመዘኛዎች

ከሁሉ አስቀድሞ አንዳንድ መጻሕፍት ለመመዘኛ ከመቅረባቸው በፊት ገና ሲጻፉ ካኖናውያን እንደነበሩ ማስታወስ ጠቃሚ ነው። ይህ አባባል ፈተና ባይሰጣቸውም እጅግ ብልህ የሆኑ ተማሪዎች አሉ እንደማለት ነው። ፈተናው የሚያረጋግጠው ያለውን እውነት ነው። ልክ እንደዚሁ ሁሉ፣ አንድን መጽሐፍ ካኖናዊ የሚያደርገው ቤተ ክርስቲያን ወይም ጉባኤ አይደለም፤ መጽሐፉ ገና ሲጻፍ ሀቀኛ ወይም ሐሰተኛ መሆኑ ይታወቃል። ቤተ ክርስቲያናት ወይም ጉባኤዎች አንዳንድ መጻሕፍት የእግዚአብሔር ቃል ለመሆናቸው እውቅና በመስጠት አረጋግጠዋል። እነዚህ ተቀባይነት ያገኙ መጻሕፍት ከጊዜ ብዛት ተጠርዘው ነው። አሁን በምናየው መልክ መጽሐፍ ቅዱስ የሚል ስያሜ ለማግኘት የበቁት።

ቤተ ክርስቲያን መጻሕፍቱን የለካችባቸው መመዘኛዎች ምንድናቸው?

(1.) በቅድሚያ የሚቀርበው ፈተና የጻሐፊውን ሥልጣን ማወቅ ነበር። ብሉይ ኪዳን ሥልጣኑ የሕግ ሰጪው፣ የነቢይ፣ ወይም በእስራኤል የነበረ መሪ እንደነበር ያመለክታል። በአዲስ ኪዳን ደግሞ መጽሐፉ ተቀባይነት ለማግኘት በሐዋርያ መጻፍ ወይም መደገፍ ፣ ከዚህም አልፎ የሐዋርያው ፈርማ ወይም የውክልና ሥልጣን ማስረጃ እንዲኖረው ያስፈልግ ነበር። ለምሳሌ ጴጥሮስ፣ የማርቆስ፣ ጳውሎስም የሉቃስ ደጋፊዎች ነበሩ።

(2.) መጻሕፍቱ ራሳቸው በይዘታቸው የእግዚአብሔር መንፈስ ያለባቸው መሆናቸውን ማረጋገጥ ነበረባቸው። ለሚያነበው ሰው ይዘቱ ከተራ መጽሐፍ የተለየ፣ የእግዚአብሔርን መገለጥ በመናገር ለማሳመን ብቃት ያለው መሆን ነበረበት።

(3.) መጻሕፍትን በካኖናዊነት ለመመዝገብ የቤተ ክርስቲያንም ውሳኔ ጠቃሚ ነበር። የጥንታዊት ቤተ ክርስቲያን አባላት የእግዚአብሔር መንፈስ አለባቸው የሚሏቸውን መጻሕፍት ዝርዝር በተመለከተ በመካከላቸው አስገራሚ መስማማት ነበር። አንዳንድ ቤተ ክርስቲያናት ጥቂት መጻሕፍትን ለመቀበል ለጊዜው መጠራጠራቸው እርግጥ ነው። ብዙ ቤተ ክርስቲያናት የተጠራጠሯቸው መጻሕፍት ግን መቼም ተቀባይነት አላገኙም።

የካናን አመሠራረት

የመጽሐፍ ቅዱስ ካኖን የተጀመረው እያንዳንዱ መጽሐፍ መጻፍ በተጀመረ ጊዜ ሲሆን፣ ያበቃውም የመጨረሻው መጽሐፍ ሲጠናቀቅ ነው

ለማለት ይቻላል። ስለ ካናን “አደረጃጀት” ስንናገር የመጻሕፍቱ ካናናዊነት ታውቆ በቤተ ክርስቲያን ተቀባይነት ስላገኙበት ጊዜ መናገራችን ነው። ይህ ደግሞ ጊዜ ወስዷል። አንዳንድ የታሪክ ጸሐፊዎች፣ በካናናዊነት የተመዘኑና ተቀባይነት ያገኙ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት፣ በ5ኛው መቶ ዓመተ ዓለም በእዝራ የተሰባሰቡና የተቀናበሩ መሆናቸውን ያስረዳሉ። ጆሴፈስ [Josephus] በተባለ ጸሐፊ የተጠቀሱ ማስረጃዎች (95 ዓ.ም.) እንዲሁም መጽሐፈ ዕዝደረስ ካልዕ 14 (100 ዓ.ም.) እውቅና ያገኙት የብሉይ ኪዳን ካናን መጻሕፍት የምናውቃቸው 39ኛ መሆናቸውን ይጠቁማሉ። ጃምኒያ [Jamnia] (70-100 ዓ.ም.) ይባል በነበረ ትምህርት ቤት የተካሄደው ውይይትም የካናን ውሳኔ ያረጋግጣል። ጌታችን፣ ከአቤል እስከ ዘካርያስ እግዚአብሔር ለእስራኤል የላካቸው ነቢያት ስለመገደላቸው አንስቶ (ሉቃስ 11:51) የብሉይ ኪዳንን ካናን ድንበር አመልክቷል። የአቤል ሞት በዘፍጥረት ሲሆን፣ የዘካርያስ ሞት ደግሞ በ2ኛ ዜና 24:20-21 እንደሆነ እንገነዘባለን። ይህ መጽሐፍ በዕብራውያን መጽሐፍ ቅዱስ የመጨረሻው ነበር (እንደ አማርኛው መጽሐፍ ቅዱስ እንደ ሚልክያስ አልነበረም)። ስለዚህ ይህ የጌታ አነጋገር፣ “በደላችሁ ከዘፍጥረት እስከ ሚልክያስ ባሉት መጻሕፍት ተጽፏል” እንደማለት ነው። ከዚህም ሌላ ምንም እንኳን ስለ ብዙ ሰማእታት የተመዘገበ ታሪክ ቢኖርባቸው፣ ጌታ በዚያን ጊዜ ከነበሩት አዋልድ መጻሕፍት አንዳቸውንም አልጨመረም።

በአዲስ ኪዳን ያሉትን ሃያ ሰባቱንም መጻሕፍት ዝርዝር ያዘጋጀው በ397 ዓ.ም. በካርታጋ [Carthage] የተሰበሰበው የመጀመሪያው የቤተ ክርስቲያን ጉባኤ ነው። ከዚያ በፊት ግን አንዳንድ መጻሕፍት እንደ እግዚአብሔር ቃል ተቆጥረው ነበር (2ኛ ጴጥ. 3:16፤ 1ኛ ጢሞ. 5:17)። ከሐዋርያት ዘመን በኋላም ብዙዎቹ ተቀባይነት አግኝተዋል (ዕብራውያን፣ ያዕቆብ፣ 2ኛ ጴጥሮስ፣ 2ኛ እና 3ኛ ዮሐንስና የይሁዳ መልእክቶች ለጥቂት ጊዜ አከራክረው ነበር)። የካናናዊነት ምርጫ ጉዳይ እያንዳንዱ መጽሐፍ ተፈትኖ እስካለፈበት ጊዜ ድረስ የቀጠለ ነበር።

አሥራ ሁለቱ አዋልድ መጻሕፍት ግን የተከበሩ ቢሆኑም፣ የእግዚአብሔር ቃል ተብለው እንደ ሌሎቹ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት በአይሁዳውያንም ሆነ በጌታችን ተቀባይነት አላገኙም። “ስፑታዊጂንት” [Septuagint] (በ3ኛው መቶ ዓመተ ዓለም የብሉይ ኪዳን የግሪክ ትርጓሜ) የአዋልድን መጻሕፍት ከብሉይ ኪዳን ካናናዊ መጻሕፍት ጋር ጨምሮአቸዋል። ጀርም [Jerome] (340-420 ዓ.ም.) የ“ቨልጌይት” [Vulgate] መጽሐፍ (የመጽሐፍ ቅዱስ የላቲን ትርጉም) ሲተረጎም ካናናዊ መጻሕፍትን ከአዋልድ ለይቷቸዋል። በዚህ ድርጊቱ አዋልድ [Apocrypha] መጻሕፍትን በሁለተኛ

ደረጃ ነው የመደባቸው። የትሬንት [Trent] ጉባኤ (1548 ዓ.ም.) በበኩሉ እነዚህ መጻሕፍት ካኖናዊ ናቸው ቢልም እንኳን በኋላ የተነሱት እምነት አዳሾች [Reformers] ይህን አብብ አልተቀበሉትም። የእንግሊዝኛው መጽሐፍ ቅዱስ የከቨርዴል [Coverdale]፣ የጄኔቫና የኪንግ ጄምስ ትርጉሞች አዋልድ መጻሕፍትን ለይተዋቸዋል። አዋልድ መጻሕፍትን በመጀመሪያ ሙሉ በሙሉ ያገለገላቸው በ1640 አምስተርዳም የታተመው (የጄኔቫ መጽሐፍ ቅዱስ) ሲሆን፣ ይህን ተግባር የደገመው ደግሞ በአሜሪካ የታተመው የመጀመሪያው የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ (አይትኪን መጽሐፍ ቅዱስ 1782 ዓ.ም.) ነው።

የአሁኑስ ትርጉም፣ ታግኝነት አለው?

የመጀመሪያዎቹ የብሉይ ኪዳን ቅጂዎች ከሙሴ ጀምሮ (1450 ዓ.ዓ.) እስከ ሚልኪያስ (400 ዓ.ዓ.) የተጻፉት በብራና ወይም በመቃ ቅጠል (ፓሮረስ) ነበር። የሙት ባሕር ጥቅሎች የተባሉት እጅግ ድንቅ ቅጂዎች በ1947 ዓ.ም. እስከተገኙ ድረስ የነበረው ጥንታዊ ቅጂ ከ895 ዓ.ም. በኋላ የተጻፈው ብሉይ ኪዳን ነበር። ይህም የሆነው አይሁዳውያን የሚጠቀሙበት ቅጂ ሲያረጅ ከልዩ አክብሮት የተነሳ የመቅበር ሃይማኖታዊ ልምድ ስለነበራቸው ነው። እርግጥ “ማሰሪትስ” [Masoretes] የተባሉት በ600-950 ዓ.ም. ብዙ የፊደል ሕጎችን በማውጣት ያዘጋጁቸው ቅጂዎች ስሕተት እንዳይኖርባቸው በጥብቅ ይጠነቀቁ ነበር። እያንዳንዱም ቅጂ በጥንቃቄ መገልበጡን ለማረጋገጥ በገጹ መካከል የሚገኙትን ፊደሎች ይቆጥሩ ነበር። ስለዚህ አሠራር አንድ ሰው አድናቆቱን ሲገልጥ፣ “ሊቆጠር የሚቻለው ሁሉ ተቆጥሯል” ብሏል። ከሙት ባሕር ጥቅሎች በኋላ ከሁለተኛው እስከ አንደኛው መቶ ዓመተ ዓለም ድረስ በዕብራይስጥ ቋንቋ የተጻፉ ሌሎች ጽሑፎች ለማግኘት ተችሏል። ከብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥ ከመጽሐፈ አስቴር በስተቀር ሁሉንም ለማግኘት ችለዋል። ይህ ግኝት እጅግ ጠቃሚ ነበር። ምክንያቱም ቀደም ሲል የነበረው የማሰሪትስ ቅጂ ትክክል መሆኑን በማረጋገጥ ረገድ ትልቅ አስተዋጽኦ አድርጓል።

ሌሎች የዕብራይስጡን ቅጂ ትክክለኛነት የሚያረጋግጡ ትርጉሞች ደግሞ ሰፕቱዋጂንት የተባለው (የ3ኛው መቶ ዓ.ዓ. አጋማሽ) ትርጉም፣ የአርማይክ “ታርገም” [Targum] (ስለ ብሉይ ኪዳን ጥቅሶች ማብራሪያ)፣ የጥንታውያን ክርስቲያን ጸሐፊዎች ጥቅሶች እና ከዕብራይስጥ በቀጥታ ወደ ላቲን በጀርም የተተረጎመው መጽሐፍ ቅዱስ (በ400 ዓ.ም.) ናቸው። እነዚህ ሁሉ ተጻምረው በአሁኑ ጊዜ ትክክለኛ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት እንዳሉን ያረጋግጣሉ።

አዲስ ኪዳን ከጥንታዊ ጽሑፎች ሁሉ በላይ የተፈተነ መሆኑን የሚያረጋግጡ ከ5,000 በላይ የሚሆኑ ጥንታዊ ቅጂዎች ዛሬም ይገኛሉ። ከሌሎቹ

መጻሕፍት ጋር ሲነጻጸርም አስደናቂነቱን የሚያመለክቱን አያሌ ነጥቦች አሉ። ለዚህ ማስረጃነት የሚቀጥለውን ጥቅስ እንመልከት።

“አዲስ ኪዳንን በጥንታዊ ቅጅዎች ብዛት ከሌሎች ተመሳሳይ ዕድሜ ካላቸው ሆኖም በቂ የታሪክ መረጃ ከሌላቸው መጻሕፍት ጋር ስናነጻጽር በምንመለከተው ሁኔታ መደነቅ አይበዛብንም። ቁሳር የተዋጋውን የጋሊክ ጦርነት በማስመልከት (በ58-50 ዓ.ዓ.) የተጻፉት የታሪክ መረጃዎች እምብዛም ከመሆናቸው ጋር ዘጠኝ ወይም አሥር ያህሉ ብቻ ናቸው። በአሁኑ ጊዜ በጥሩ ሁኔታ የሚገኙት። ከዚህ በጣም ጥንታዊ ነው የሚባለው ከቁሳር ዘመን 900 ዓመታት በኋላ የተጻፈው ነው። በሮማዊው የታሪክ ጸሐፊ በሊቪ [Livy] (59 ዓ.ዓ. -17 ዓ.ም.) ስለ ሮም ከተጻፉት 142 የታሪክ መጻሕፍት ውስጥ፤ ዛሬ የሚገኙት 35ቱ ብቻ ናቸው። ከነዚህም ቢሆን የታሪክን ቅደም ተከተል በከፊል በመመዝገብ የያዘው አንዱ ቅጂ ብቻ ሲሆን፤ ያም ከ400 ዓመታት በኋላ የተጻፈ ነው። በታሲተስ [Tacitus] (100 ዓ.ም.) ከተጻፉት 14 የታሪክ መጻሕፍት አራት ከግማሹ ብቻ፤ እንዲሁም ከአሥራ ስድስቱ የታሪክ መዝከሮቹ አሥሩ ሙሉ በሙሉ እና ሁለቱ በከፊል ይገኛሉ። እነዚህ እጅግ ጠቃሚ የሆኑ ሁለት ታሪካዊ ሥራዎች በ9ኛውና በ11ኛው ክፍለ ዘመን ተቀድተው የተገኙ ናቸው። እንደዚሁም የቱሲዲዲስ [Thucydides] ታሪክ (460-400 ዓ.ዓ.) በ900 ዓ.ም. በተገኘ ቅጂ የተረጋገጠ ሲሆን የደሮዶቶስ [Herodotus] ታሪክ ማስረጃም (480-425 ዓ.ዓ.) በተመሳሳይ ሁኔታ ዘግይቶ የተገኘ ነው። ይሁን እንጂ የትኛውም የታሪክ ተመራማሪ፤ ከመጀመሪያዎቹ ጽሑፎች በ1300 ዓመታት ዘግይተው የተገኙትን እነዚህን ቅጂዎች ተመልክቶ የሁለቱን የታሪክ ሰዎች ሥራ ታማኝነት ሊጠራጠር አይችልም።”

ዛሬ አያሌ የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ሲኖሩ ብዙዎቹ የጥንት ቅጂዎች ናቸው።* እንደዚሁም በግምት 75 የሚሆኑና፤ ከአዲስ ኪዳን ሃያ ሰባት

* መጽሐፍ ቅዱስ ወደ ገፅዝ ቋንቋ መተርጎም የተጀመረው በ4ኛው ምእተ ዓመት ሲሆን የተጠናቀቀውም በ7ኛው ምእተ ዓመት ነው። የዚህ ሥራ አብዛኛው ክፍል የተከናወነው፤ በስድስተኛው ምእተ ዓመት በተሰዓቱ (ዘጠኙ) ቅዱሳን አማካይነት ነው። የግዕዙ ትርጉም በሉሲየን [Lucian] የግሪክ-ሲሪያ ትርጉም (310 ዓ.ዓ.) ላይ የተመሠረተ ይመስላል።

መጽሐፍ ቅዱስን በአማርኛ ለመጀመሪያ ጊዜ የተረጎመው አብርሃም (አባ ሮሜ) ሲሆን ይህም የሆነው በ19ኛው ምእተ ዓመት መጀመሪያ ላይ ነው። ለትርጉም ሥራውም ከጥንታዊ የግዕዝ መጽሐፍ ቅዱስ በተጨማሪ ስፕላኖሊንግት የተባለውን የዕብራይስጥ የመጀመሪያ ትርጉም እና የሲሪያን የአዲስ ኪዳን ትርጉም ተጠቅሟል።

አዲስ ኪዳን በአማርኛ ለመጀመሪያ ጊዜ ታትሞ የወጣው በ1829 ዓ.ም. ላይ መሆኑ፤ ጠቅላላው መጽሐፍ ቅዱስም በ1840 ዓ.ም. መታተሙ ይታወቃል።

አዲስ ኪዳን ለመጀመሪያ ጊዜ በትግርኛ የተተረጎመው በ1890 ዓ.ም. ሲሆን፤ የታተመውም በ1902 ዓ.ም. ላይ ነው። በአርምኛ ተተርጎሞ የታተመው ደግሞ በ1893 ዓ.ም. ነው።

መጽሐፍት ውስጥ ሃያ አምስት ያህሉን የያዙ፤ ከጠቅላላው መጽሐፍም 40 በመቶ የሚሆነውን የሚሸፍኑ ጥንታዊ የፓፒራስ ቁርጥራጮች ተገኝተዋል። እነኝህ በ135 ዓ.ም. እና 8ኛው ምእተ ዓመት መካከል የተጻፉና በታሪክ መረጃነታቸው እጅግ ብርቅ የሆኑ ቅርሶች እንዲሁም ሌሎች ብዙ የብራና ጽሑፎች አሉ። በመቶ ከሚቆጠሩት የብራና ቅጂዎች መካከል ትልቁ “ኮዴክስ ሳይኒያትከስ” [Codex Sinaiticus] (4ኛው መቶ ዓመት)፤ “ኮዴክስ ቫቲካኒስ” [Codex Vaticanus] (4ኛው መቶ ዓመት) እና “ኮዴክስ አሌክሳንድሪኒስ” [Codex Alexandrinus] (5ኛው መቶ ዓመት) ይገኙበታል። ከነዚህም በተጨማሪ 2,000 የሃይማኖት መጽሐፍት (ለቤተ ክርስቲያን አገልግሎት የሚውሉ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎችን የያዙ)፤ በቤተ ክርስቲያን አባቶች የተዘጋጁ ከ86,000 በላይ የአዲስ ኪዳን ጥቅሶች፤ በ3ኛው ምእተ ዓመት በጥንታዊ ላቲን፤ በሶርያና በግብፅ ቋንቋዎች፤ እንዲሁም በአምስተኛው ምእተ ዓመት ጀርም በላቲን የተረጎማቸው ሥራዎች አሉ። በእነዚህ ሁሉ መረጃዎች ላይ በየጊዜው የተካሄዱት የምሁራን ሥራዎች ሲታከሉባቸው፤ ዛሬ ያለንን አዲስ ኪዳን የሚታመን ያደርጉታል።

መጽሐፍ ቅዱስን መረዳት

መጽሐፍ ቅዱስን በትክክለኛ ለመረዳት ሁለት ነገሮች ያስፈልጋሉ፡ እነርሱም፡- 1ኛ. የመንፈስ ቅዱስ አብርሆት [Illumination/ኢሎሚኔሽን] ሥራ እና 2ኛ. የአንባቢው የትርጉም ሥራ ናቸው።

አብርሆት

አብርሆት የሚለው ቃል ለተለያዩ ትምህርቶች የሚጠቀስ ቢሆንም፤ (ስለ ክርስቶስ መምጣት ለሰዎች እንደተሰጠው አጠቃላይ መረዳት ዓይነት ዮሐ. 1፡9)፤ በአጠቃላይ ግን በጽሑፍ የተገለጠውን እውነት በገህድ የሚታየው የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት ይፋ እንደሚያደርገው ለማመልከት የምንጠቀምበት ነው። ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ስናዛምደው፤ “መለኮታዊ መገለጥ” ከመጽሐፉ ይዘት፤ “እስትንፋስ-እግዚአብሔር” መልእክቱ ከተጻፈበት ዘዴ፤ “አብርሆት” ደግሞ ከጽሑፉ ትርጉም ጋር መያያዣቸውን እንረዳለን። ያልዳነ (በጌታ ዳግ ያልተወለደ) ሰው የእግዚአብሔር እውነት የተሰወረበት ስለሆነ፤ የመንፈስን የአብርሆት አገልግሎት ሊለማመድ ወይም ስለ መጽሐፍ ቅዱስ እውነት ሊማር አይችልም፤ የመጽሐፍ ቅዱስን እውነት እንደ ሞኝነት ይቆጥረዋል (1ኛ ቆሮ. 2፡14)።

በሌላ በኩል፡ ክርስቲያን የሚያነበው ሁሉ ይገለጥለት ዘንድ አብርሆት እንደሚያገኝ ተስፋ ተሰጥቶታል (ዮሐ. 16፡12-15፤ 1ኛ ቆሮ. 2፡9-3፡2)። እነዚህን ሁለት ጥቅሶች በመረዳት ሌሎች እውነቶች ላይ መድረስ ይቻላል።

1. ከሁሉም በላይ መንፈስ እራሱ አስተማሪ መሆኑና፡ በአማኞች ሕይወት ውስጥ መገኘቱ የተልእኮውን ዓላማ ያሳካዋል፤

2. የትምህርቱ ይዘት “እውነትን ሁሉ” ያቅፋል። ትንቢትን (ወደፊት የሚሆነውን) መረዳትንም ይጨምራል፤

3. የአብርሆት ዓላማ ለክርስቶስ ክብር እንጂ፡ መንፈስ ቅዱስ ራሱን ለማክበር አይደለም፤

4. የአማኝ ሥጋዊነት ይህን የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት ሊያግደው ብሎም ሊያስቀረው ይችላል (1ኛ ቆሮ. 3፡1-2)።

ትርጉም

አብርሆት እርግጠኛ ቢሆንም፡ ወዲያውኑ የምንረዳው ግን አይደለም። ከላይ እንደተገለጠው አማኝ የሆነ ሰው ይህን አገልግሎት ለመለማመድ ከጌታ ጋር ኅብረት ሊኖረው፡ ቃሉንም ሊያጠና ይገባል። እንዲሁም እግዚአብሔር ለቤተ ክርስቲያን በሰጣቸው መምህራን በመረዳት (ሮሜ 12፡7) ባለው ችሎታና በሚያጋጥመው ዕድል መጠቀም አለበት።

መሠረታዊው የትርጉም መመሪያ ግልጽ በሆነ ቋንቋ ለመተርጎም ተጣጣር የሚል ነው። እዚህ ላይ ለቃል በቃል ትርጉም ቅድሚያ ያልተሰጠበት ምክንያት የአሳብ መዛባቶች እንዳይፈጠሩ በመስጋት ነው። ግልጽና ቀጥተኛ ትርጉም ቢያንስ ቢያንስ የሚከተሉትን ፍሬ አሳቦች ይይዛል፡-

(1.) በግልጽ ለመተርጎም የሚሻ ሰው መጀመሪያ የእያንዳንዱን ቃል ፍቺ ከሰዋስዋዊ አገባቡና ከወቅቱ ታሪክ አኳያ መረዳት ይኖርበታል።

(2.) ግልጽ ትርጉም ምሳሌአዊ አነጋገሮችን ይጠቀማል (አያስወግድም)። በዘይቤአዊ አነጋገሮች ነው መልእክቱን በቀጥታ ሊያስተላልፍ የሚችለው። በሌላ አነጋገር ከእያንዳንዱ ዘይቤአዊ አነጋገር በስተጀርባ ቀላል የሆነ ትርጉም እንደሚኖር ተርጓሚው ሊረዳ ይገባል።

(3.) ሁልጊዜ ሲያነቡ የጥቅሱን ወይም የአንቀጹን አገባብ በማጣጣም ይሁን። ምክንያቱም ከአውደ ምንባቡ በመነጠል ለጥቅሱ ሌላ ትርጉም ሰጥቶት

ሊሆን ይችላል። ከሚያነሱት ክፍል ፊትና ጓሳ ያለውን አንቀጽ ማንበብ ጥንቃቄ ብቻ ሳይሆን፤ ጥበብም ነው። መልእክቱንም በግልጽ እንዲገነዘቡ ይረዳዎታል።

(4.) የመለኮታዊ መገለጥን እድገትና ሂደት ያስተውሉ። መጽሐፍ ቅዱስ በአንድ ጊዜ ከሰማይ ዱብ ያለ ሳይሆን ለመጻፍ 1600 ዓመታት ያህል የፈጀና በተለያዩ ጸሐፊዎች የተደረሰ መሆኑንም ያስታውሱ። ይህም ማለት እግዚአብሔር መልእክቱን ደረጃ በደረጃ ለሰው ሲገልጥ፤ በአንድ ዘመን የሰጠው መገለጥ በሌላ ዘመን ሊጨምርም ሊለውጥም እንደሚችል ከልብ ማጤን ያስፈልጋል። በብሉይ ኪዳን ያልተገለጠውን አዲስ ኪዳን በሰፊው አብራርቶ ይገልጠዋል። በአንዱ ዘመን ግዴታን ያዘለ ትእዛዝ በሌላ ዘመን ሊሻር ይችላል። (ለምሳሌ የአሳማ ሥጋ አለመብላት በአንድ ዘመን በእግዚአብሔር ሕዝብ ላይ ሕግ የነበረ ሲሆን፤ አሁን ግን ተሸሯል፤ 1ኛ ጢሞ. 4:3)። ይህን የመሳሰሉ ነገሮችን ማጤን በጣም ጠቃሚ ነው፤ ያለዚያ መጽሐፍ ቅዱስ ሊታረቁ በማይችሉ ተቃራኒ አሳቦች የተሞላ ይመስላል (ማቴ. 10:5-7ን ከ28:18-20 ጋር ያነጻጽሩ)።

(5.) መጽሐፍ ቅዱስ ክሉት በሆኑ ቋንቋዎች ጭምር እንደሚናገር ይረዱ። ይህ ማለት መጽሐፉ ነገሮችን እንደሚታዩ አድርጎ የሚገልጣቸው እንጂ በሳይንሳዊ ቋንቋ የሚጠቀም አለመሆኑን መገንዘብ ያሻል ማለት ነው። ለምሳሌ ስለ ፀሐይ ሲነግረን፤ ፀሐይ ትወጣለች ወይም ትጠልቃለች (ይህም የዘልማድ አነጋገር ነው፤ አንዱንም አታደርግም) የሚለው አሳባል ለዚህ ማስረጃ ሲሆን (ማቴ. 5:45፤ ማር. 1:32) ግልጽና የተለመደ አነጋገር ነው።

(6.) ሲተረጉሙ የመጽሐፍ ቅዱስን ዋና ዋና ክፍሎች በጥንቃቄ ያስተውሉ። በጣም መሠረታዊ ልዩነት የሚገኘው በአዲስና በብሉይ ኪዳን መካከል ነው። ደግሞም የተለያዩ የጽሑፍ ዓይነቶች አሉ። እነዚህም ታሪካዊ፣ ሥነ-ግጥም፣ ትንቢታዊ የመሳሰሉ ሲሆኑ፤ እነኚህን በትክክል ለመተርጎም ልዩነታቸው መታወቅ አለበት። ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም ሲታሰብ ትኩረት ሊሰጣቸው የሚገባ ሌሎች ጉዳዮችም አሉ። ለምሳሌ ለአብርሃም የተሰጠው ቃል ኪዳን (ዘፍጥ. 12:1-3)፤ ከዳዊት ጋር የተገባው ቃል ኪዳን (2ኛ ሳሙ. 7)፤ ቤተ ክርስቲያን የክርስቶስ አካል የመሆኗ ምስጢርና (ኤፌ. 3:6)፤ የሕግና የጸጋ ልዩነት የመሳሰሉትን በጥንቃቄ መረዳት ያሻል (ዮሐ. 1:17፤ ሮሜ 6:14)።

እነዚህ ስለ ግልጽ ትርጉም የሚያስረዱ መሠረታዊ አሳቦች ናቸው። እግዚአብሔር የሚፈልገውም መንፈሱ ያለበትን መጽሐፍ ፍጥረታቱ ግልጽ በሆነ መንገድ በመተርጎም እንዲረዱት ነው።

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ

ክርስትናን ልዩ የሚያደርገው የኢየሱስ ክርስቶስ ማንነት ሲሆን፤ ክርስቶስ ልዩ ነው የምንለው፤ ሰውም አምላክም በመሆኑ ነው። በሌላ አባባል ክርስቶስ መለኮታዊ ሰው ሲሆን፤ ይህ እስከዛሬ ያልታየ ለዘላለምም የማይታይ ልዩ ክስተት ነው። አምላክ የሆነ ሰው በታሪክ ስለሌለና ከልምድም ሆነ ከምርምር እርዳታ ስለማናገኝ አሳቡን ለማንጻጸርም ሆነ ለመረዳት ያስቸግራል። ያም ቢሆን እምነቱ ያለአንዳች ጥያቄ በግዳጅ የምንቀበለው አይደለም፤ ከመጽሐፍ ቅዱስ ምስክርነት በመረዳት ከድምዳሜ የምንደርስበት እንጂ። ብዙ መረጃዎች ኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ ነው ከሚለው መደምደሚያ ላይ ሲደርሱ፤ ሌሎች ደግሞ እውነተኛ ሰው መሆኑን ይጠቁማሉ። እንዲሁም በሁሉም የወንጌል ገጾች ላይ ሥራውን ሲያከናውን የምናየው አንድ ሰው ብቻ ነው። ይህ በአንድ አካል የተገለጠ ፍጹም አምላክነትና ፍጹም ሰውነት በሥነ-መለኮት ትምህርት “የይፖስታቲክ ዩኒየን” [Hypostatic Union] (የሁለት ባሕርያት አንድነት ማለት ነው) ሲባል ይህም የኢየሱስ ክርስቶስን ልዩ መሆን ያመለክታል።

የኢየሱስ ክርስቶስ አምላክነት

ቅድመ-ሕልውና

ኢየሱስ ክርስቶስ በቤተልሄም ከመወለዱ በፊት ይኖር ነበርን? መልሱ አዎን ነው። ይህ መልስ በራሱ አምላክነቱን ባያረጋግጥም (ምናልባት ከመወለዱ በፊት እንደ መልአክ ኖሮስ እንደሆነ ሊባል ይችላል) ክርስቶስ እግዚአብሔርንና አብን ለመግለጥ ስለመምጣቱ ያመለክት ዘንድ ቅድመ-ሕልውና ያለው እንዲሆን ያስፈልጋል። ከመወለዱ በፊት እርግጥ ይኖር ነበርን? ለሚለው ጥያቄ በብሉይ ኪዳን ከተሰጡት ስሞች የሚረጋገጫ መልስ እናገኛለን። ሚክያስ 5:2፤ የወልድን ዘላለማዊነት ያስተምራል። ይህ ቃል በዕንባቆ 1:12፤ የእግዚአብሔርን ዘላለማዊነት ለማስረዳት “ከዘላለም ጀምሮ አልነበርህምን?” ካለው ጋር ይመሳሰላል። ስለዚህ እግዚአብሔር የሆነውን ሁሉ ወልድም ሆኗል (በተጨማሪ ኢ.ሳ. 9:6ን ይመልከቱ)። ኢየሱስ ክርስቶስ እራሱም ቅድመ-ሕልውና

እንደነበረው “ከአብርሃም በፊት እኔ ነኝ” (ዮሐ. 8:58) በማለት ገልጧል። “እኔ አለሁ” የሚለው ቃል ከአብርሃም በፊት ኗሪ መሆኑን የሚያመለክት ብቻ ሳይሆን፣ ‘ያህዌ’ የተሰኘውን የእግዚአብሔር የተቀደሰ ስም የሚጠቅስ፣ በዚህም አምላክነቱን የሚገልጥ ነው (ዘጸ. 3:14-15)። በክርስቶስ ተከናወኑ የሚባሉትን ሥራዎች ስንመለከትም፣ ቅድመ-ሕልውና ባይኖረው ኖሮ ሊከናወኑ እንደማይችሉ እንረዳለን (ለምሳሌ፣ ስለ ፍጥረት ቁላ. 1:16)። ቀጥሎ የምንመለከተው ትምህርት አምላክነቱን የሚያሳየን ሲሆን ቅድመ-ሕልውናውንም ያረጋግጣልናል።

አምላክነቱ

አያሌ የዘመናችን ሰዎች፣ የክርስቶስን አምላክነት ይክዳሉ። ይህን በማድረግም ክርስትናን የእምነት ምሶሶው ከሆነው መለኮታዊ አዳኝ ይለዩታል። ይህ ዓይነቱ ከሀደት አዲስ አይደለም። በጥንታዊት ቤተ ክርስቲያንም ነበር፡- “ኢቦናይት” [Ebionite]፣ “ሞናርኪያን” [Monarchian] እና የአርዮስ ተከታዮች ሁሉ የወልድን መለኮታዊነት ክደዋል። በተሀድሶያውያንም ጊዜ (በ16ኛው ክፍለ ዘመን) ሱስንዮሳውያን [Socinians/ሶሲኒያንስ] የተባሉትም የነሱን አርአያነት በመከተል ኢየሱስን ሰው ብቻ ነው ብለውታል። በቅርቡም ሽለይርማከር [Schleiermacher]፣ ሪችል [Ritschl]፣ ዩኒተሪያኖች እና ለዘብተኞች ይህንኑ አሳብ አስተጋብተዋል። በዘመናችን ደግሞ የኢየሱስን አምላክነት የሚከዱ ሰዎች፣ አንድም እንደ ትልቅ ሰው (ሊያመልኩት ሳይሆን ሊከተሉት የሚገባ)፣ ወይም ጥሩ ሰው (ለዓላማው ጽኑነት የሞተ)፣ ወይም በጊዜው ከነበሩት ሰዎች ላቅ ያለ አስተሳሰብ የነበረው ብቻ አድርገው ይገምቱታል። ከዚህ አስተሳሰባቸው በመነሳት የክርስቶስን ተአምራታዊ ልደት፣ ሞትና ትንሣኤ ጭምር ይክዳሉ።

መለኮታዊነቱን ከሚከዱት ሰዎች አብዛኛዎቹ የናዝሬቱ ኢየሱስ አምላክ ነኝ አላለም! አምላክ ነው ያሉት ተከታዮቹ ናቸው፣ እነርሱም ቢሆኑ ተሳስተዋል ይላሉ። ይህ ከእውነት የራቀ አባባል ነው። እርሱ ራሱ አምላክነቱን እንዳረጋገጠ ቀጥሎ እንመለከታለን። በግልጽ እንደሚታወቀው የክርስቶስን አምላክነት የሚቃወሙ ክፍሎች መጽሐፍ ቅዱስን ካለመቀበላቸው የተነሳ፣ በውስጡ የተገለጠውን ታሪክ እውነተኛነት ለጥያቄ ያቀርቡታል። ምንም እንኳን የመጽሐፍ ቅዱስ ስሕተት አልባ መሆኑን መካድ በእጠቃላይ የክርስቶስን አምላክነት መካድ ነው ባይባልም፣ የክርስቶስን አምላክነት መካድ ግን በመጽሐፍ ቅዱስ አለማመን ነው! ምክንያቱም መጽሐፍ ቅዱስ የኢየሱስን አምላክነት የሚያረጋግጡ አያሌ ማስረጃዎች አሉትና።

(1.) ኢየሱስ ስለ ራሱ የተናገረው። የናዝሬት ኢየሱስ ከአብ ጋር እኩልነቱን ለማሳየት “እኔና አብ አንድ ነን” በማለት ገልጧል (ዮሐ. 5:18፣ 10:30)። ይህን ሲል የሰሙት ራሱን ከአብ ጋር እንዳስተካከለ ተረድተው እግዚአብሔርን ሰድቧል ሲሉ ከሰሱት። እራሱን የገለጠው እንደ ልዩ ፍጡር አድርጎ ቢሆን ኖሮ በሰድብ ክስ ባልወገጀሉትም ነበር። ከሊቀ ካህናት ፊት በቆመም ጊዜ ክርስቶስ ስለመሆኑ ለተጠየቀው ጥያቄ እውነት ነው በማለት አረጋግጧል (ማቴ. 26:63-64)። በመሃል ነበር የመለሰው።

በዮሐንስ 10:36 እና በማቴዎስ 26:63 “የእግዚአብሔር ልጅ” የሚል ሐረግ ተጠቅሷል። አንዳንዶች የኢየሱስን አምላካነት ሳለመቀበል ሲሉ አባባሉ ክርስቶስ ከእግዚአብሔር በታች እንደሆነ ነው የሚገልጠው ይላሉ፤ ተሳስተዋል። ስሕተታቸውን ለማጋለጥ የሚከተለውን ጥቅስ እንመልከት፡-

“በአይሁዳውያን አጠቃቀም “የ—ልጅ” የሚለው ቃል፣ ታናሽነትን ላይሆን፣ እኩልነትንና የባሕርይ አንድነትን ነው የሚያሳየው። ስለዚህም በሐድሪያን [Hadrian] ዘመን ግዛት የአይሁድን ዓመፅ በ132-135 ዓ.ም. የመራው ባር ኮከባ [Bar Kochba] “የኮከብ ልጅ” ወረራ ስም ነበር የሚጠራው። ይህም የሆነው ራሱን በዘኁል፡ 24:17 ላይ ከተጠተሰው ኮከብ ትንቢት ጋር ለማመሳሰል በማሰብ እንደሆነ ይገመታል። “የመጽናኛት ልጅ” የሚለው ሌላ ስም (ሐዋ. 4:36) ያለጥርጥር “እጽናኝ” ግለት ነው። “የነገድጓድ ልጆች” (ማር. 3:17) ግለት “የነገድጓዳዊ ሰዎች” ግለት ይሆናል። ለክርስቶስ የተሰጠውና በዳንኤል 7:13 ላይ የሚገኘው “የሰው ልጅ” የሚለው ቃል፣ በአዲስ ኪዳን ውስጥም ወተደጋጋሚ ተጠቅሷል። “ተወካዩ ሰው” ግለት ነው ትርጉሙ። ስለዚህ ክርስቶስ “የእግዚአብሔር ልጅ ነኝ” ሲል (ዮሐ. 10:36)፣ በጊዜው የነበሩ ሰዎች እንደተረዱት፣ ከእግዚአብሔር ጋር አንድነቱን፣ ከአብ ጋር እኩልነቱን ማሳየት ነበር።”

ከእግዚአብሔር ጋር እኩል መሆኑን ኢየሱስ ራሱ ካረጋገጠው በተጨማሪ የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎችም ደጋግመውታል (ዮሐ. 1:1፤ 20:28፤ ሮሜ 9:5፤ ፊልጵ. 2:6፤ ቲቶ 2:13ን ይመልከቱ)።

(2.) ሥራዎቹ። የናዝሬት ኢየሱስ እግዚአብሔር ብቻ ማድረግ የሚችለውን ተግባር ሊፈጽም እንደሚችል በተጨማሪ ገልጧል። ጌታ ከጻፎች ወገን ቅራኔ ስለገጠመው፣ በአንድ በማይረሳ ወቅት አንድ ሽባ በመፈወስ ኃጢአትን ይቅር የማለት ሥልጣን እንዳለው አሳይቶ ነበር። ጻፎቹ ግን ኃጢአትን ይቅር ሊል የሚችል እግዚአብሔር ብቻ መሆኑን ስለሚያውቁ ይህን የጌታ አነጋገር እንደ ሰድብ ቆጠሩት። የፈውሱ ተአምር የተከናወነው ክርስቶስ ኃጢአትን ሊያስተሰርድ እንደሚችል ለማረጋገጥ ነው (ማር. 2:1-12)።

ሌላ ጊዜ ደግሞ ፍርድ ሁሉ በእርሱ እጅ እንደሆነ (ዮሐ. 5:27)፥ መንፈስ ቅዱስን እንደሚልክ (ዮሐ. 15:26)፥ ሙታንን እንደሚያስነሳ (ዮሐ. 5:25) ተናግሯል። እነዚህ ሁሉ የመለኮት ሥራዎች ስለሆኑ አምላክነቱን ያጸናሉ። ካልሆነ ግን ሐሰተኛ ያደርጉታል።

በአዲስ ኪዳን ሌሎች ክፍሎች ውስጥም ክርስቶስ ከእግዚአብሔር ጋር እኩል መሆኑን የሚያረጋግጡና፥ አምላክ ብቻ ሊሠራቸው የሚችለውን ሥራዎች ሲሠራ ታይቷል። በፍጥረት ስለሠራው ሥራ ዮሐንስ 1:3 እና ቂላ. 1:16፥ ሁሉን በቃሉ ሥልጣን እንደሚደግፍ ቂላ. 1:17 እና ዕብ. 1:3፥ እንዲሁም በሰዎች ሁሉ ላይ ፈራጅ ስለመሆኑ የሐዋርያት ሥራ 17:31ን ይመልከቱ።

(3.) *ባሕርያቱ* የናዝሬቱ ኢየሱስ አምላክ ብቻ ሊኖረው የሚገባ ባሕርይ ነበረው። ሁሉን አድራጊ መሆኑን ተናግሯል (ማቴ. 28:18) ከራእይ 1:8 ጋር ያነጻጽሩ)፤ ሁሉን አዋቂ ከሆነ አካል ብቻ የሚገኝ እውቀት እንዳለውም አሳይቷል (ማር. 2:8፤ ዮሐ. 1:48)። በሁሉ ስፍራ እንደሚገኝም ቃል ኪዳን 7:11ቷል (ማቴ. 18:20፤ 28:20፤ ኤፌ. 1:23)። እነዚህ ሁሉ ጉልህ ማስረጃዎች አምላክ መሆኑን ያረጋግጣሉ፥ ያለዚያ ታላቅ አታላይ ያደርጉታል።

(4.) *የግዕረግ ሰሞኖ* ጌታ ራሱ የተናገረውን የሚያጠናክሩና አምላክነቱን የሚገልጡ ሌሎች ሰሞች አሉት። በመላእክትና በሰዎች ተመልኳል (ማቴ. 14:33፤ ፊልጵ. 2:10፤ ዕብ. 1:6)፤ ስሙ ከሥላሴ አባላት ጋር በእኩልነት ተጠቅሷል (ማቴ. 28:19፤ 2ኛ ቆሮ. 13:14)። የዕብራውያን ጸሐፊ ክርስቶስ ከአብ ጋር አንድ መሆኑን የባሕሪው አምሳያ (ዕብ. 1:3) በማለት ገልጦታል። ይህ ቃል ጳውሎስ “በእርሱ አካል ውስጥ የመለኮት ሙላት ይኖራል” (ቂላ. 2:9 ነጻ ትርጉም) ካለው ተጨማሪ ምስክርነት ጋር ተዳምሮ አምላክነቱን፥ እንደዚሁም ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ያለውን እኩልነት በማጠናከር ይገልጠዋል። ደግሞም በአዲስ ኪዳን ያህዌህ ተብሎ የተጠራ ሲሆን፥ ይህም እውነት ሊሆን የቻለው ምሉእ የሆነ እግዚአብሔር በመሆኑ ብቻ ነው። ለዚህም ሉቃስ 1:76ን ከሚልክያስ 3:1 ጋር፤ እንዲሁም ሮሜ 10:13ን ከኢዮሴል 2:32 ጋር ያነጻጽሩ። በእነዚህ ላይ ሌሎች በአዲስ ኪዳን ስለ እርሱ የተሰጡት መለኮታዊ ሰሞችን በመጨመር (አምላክ፥ ዕብ. 1:8፤ ጌታ፥ ማቴ. 22:43-45፤ የነገሥታት ንጉሥና የጌቶች ጌታ፥ ራእይ 19:16)፥ የክርስቶስን አምላክነት በግልጽ ያሳያሉ።

ከላይ ያቀረብናቸው አራት ማረጋገጫዎች የተገኙት ከሁለት አቅጣጫ መሆኑን ልብ ልንል ይገባል። ይህም ጌታ ስለ ራሱ ከተናገረው ቃል፥ እንዲሁም

ከወንጌላት ውጭ በሌሎቹ የአዲስ ኪዳን ክፍሎች ስለ እርሱ የተነገሩትን በመጥቀስ ነው። ሁለቱም እኩል እውነትነት አላቸው። አንዳንድ ሰዎች ግን ክርስቶስ የተናገረውን ቃል እንጂ የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች የጻፉትን መቀበል ያዳግታቸዋል። ከዚህ የምንገነዘበው የክርስቶስን አምላክነት ለሰዎች ስናስረዳ፥ በሌሎች የአዲስ ኪዳን ክፍሎች የተጠቀሱትን ማስረጃዎች ከማቅረባችን በፊት ክርስቶስ ስለ ራሱ የተናገረውን ማስቀደሙ የበለጠ ጠቀሜታ እንደሚኖረው ነው።

የክርስቶስ ሰብአዊነት

ኢየሱስ ፍጹም አምላክ ብቻ ሳይሆን፥ ፍጹም ሰውም ነው። ይህን ስንል ስለ ሰው ካለን የተለመደ አሳብ ውጭ በአንድ መንገድ የተለየ መሆኑን ባለመዘንጋት ነው። ከኃጢአት የነጻ በመሆኑ ከሌላ ሰብአዊ ፍጡር ይለያል።

ተሠገዎ [Incarnation/ኢንካርኔሽን]

ተሠገዎ ክርስቶስ ሰው የሆነበት መንገድ ነው። የቃሉ ትርጉም “ሥጋ መልበስ” ማለት ሲሆን፥ ይህም የተከናወነው ከድንግል ሲወለድ ነው። በኢሳይያስ 7:14 ስለተጠቀሰውና “ድንግል” ስለሚለው ቃል ብዙ ክርክር ቢኖርም፥ አዲስ ኪዳን ይህን ትንቢት በመጥቀስ በማቴዎስ 1:23 ላይ የቃሉን ትርጉም በማስረዳቱ ትክክለኛነቱ አያጠያይቅም። በተጨማሪም የሕፃኑ በድንግል ማርያም ማኅፀን መፀነስ በመንፈስ ቅዱስ እንደተከናወነ ያስረዳል (ሉቃስ 1:35)።

ስለ ተሠገዎ አስፈላጊነት አዲስ ኪዳን የሚከተሉትን ዓላማዎች ይዘረዝራል፡- እግዚአብሔርን ለሰው ለመግለጥ (ዮሐ. 1:18) ለሰዎች አኗኗር ኑሮ ምሳሌ ለመሆን (1ኛ ጴጥ. 2:21)፥ ለኃጢአት መሥዋዕት ለመሆን (ዕብ. 10:1-10)፥ የዲያቢሎስን ሥራ ለማፍረስ (1ኛ ዮሐ. 3:8)፥ የታመነና መሐሪ የሆነ ሊቀ ካህን ለመሆን (ዕብ. 5:1-2)፥ በዳዊት ዙፋን ለዘላለም ይነግሣል የተባለውን ትንቢት ለመፈጸም (ሉቃስ 1:31-33)። እነዚህ ሁሉ ዓላማዎች በስፋት መጠናታቸው አስፈላጊ ቢሆንም፥ ለጊዜው ግን ዋና ዋናዎቹን ነጥቦች ነው የምናየው። ክርስቶስ በስብእናው ምሳሌያችን ሆኗል። ሰው ተፈጥሮው ሟች ነው፤ ስለሆነም አዳኞችን ለመሞት ሥጋ መልበስ ነበረበት። በምድር ላይ እንደ ሰው ስለተመላለሰ፥ እንደ እውነተኛ ካህን ሊረዳንና ሊያዝንልን ይችላል። ሰብአዊነቱም ፍጹም እንደነበረ ማስታወስ አለብን (ዕብ. 4: 15፤ 2ኛ ቆሮ. 5:21)።

የሰብአዊነቱ ማረጋገጫ

የሰው አካል ክብረው። ምንም እንኳን ክርስቶስ የተፀነሰው ከተፈጥሮ ውጭ በሆነ መንገድ ቢሆንም፤ የሰው አካል ክብረው። እንደ ማንኛውም ሰው ነው ተወልዶ ያደገው (ማቴ. 1:18፤ ገላ. 4:4፤ ሉቃስ 2:52)። ራሱን ሰው እያለ ነበር የሚጠራው፤ ሌሎችም በዚህ መጠሪያ ጠርተውታል (ዮሐ. 8:40፤ 1ኛ ዮሐ. 1:1)።

የሰው ነፍስና መንፈስ ክብረው። የክርስቶስ ስብእና አካል፤ ነፍስና መንፈስ እንደነበረው፤ ማለትም ቁስ አካላዊ የሆነና ያልሆነ እንደነበር ማስታወሱ ጠቃሚ ነው። ይህ ማለት በመለኮታዊነቱ ነፍስና መንፈሱን፤ በሰብአዊነቱ ደግሞ አካሉን አዘጋጅ ማለት አይደለም። ሰብአዊነቱ ፍጹም ሲሆን፤ ይህም ቁስ አካላዊ የሆነውንና ያልሆነውን ክፍል ያዋሃደ ነበር (ማቴ. 26:38፤ ሉቃስ 23:46)።

ኢየሱስ የሰው ባሕርይ ሁሉ ክብረው። ተርቧል (ማቴ. 4:2)፤ ተጠምቷል (ዮሐ. 19:28)፤ ደክሞታል (ዮሐ. 4:6)፤ ፍቅርና ርኅራኄ ተሰምቶታል (ማቴ. 9:36)፤ አልቅሷል (ዮሐ. 11:35)፤ ተፈትኗል (ዕብ. 4:15)።

የሰው ሰም ክብረው። የአዳኝነትን ሥራ ከሚያከናውነው አምላክና ከሚመጣው ንጉሥ ጋር በማዛመድ ራሱን “የሰው ልጅ” በማለት ጠርቷል (ሉቃስ 19:10)። የዳዊት ልጅ (ማር. 10:47)፤ ኢየሱስ (ማቴ. 1:21) እና ሰው (1ኛ ጢሞ. 2:5) ተብሎ ተጠርቷል።

የክርስቶስ መለኮታዊና ሰብአዊነት ውህደት

መለኮትና ሰውነት በኢየሱስ ክርስቶስ አካል እንዴት ለመዋሀድ በቁ? የሚለው ጥያቄ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ በጣም አከራካሪ ሆኖ የቆየ ጉዳይ ነው። በኢየሱስ ክርስቶስ አንድ አካል፤ መለኮትና ሰብአዊ ባሕርያት ስለመኖራቸው ሊጠየቅ የሚችለው ጥያቄ ሁሉ ተጠይቋል። አንዳንዶች የክርስቶስን መለኮታዊነት ከደዋለ (ኢበናይታውያንና አርዮሳውያን)፤ ሌሎች ደግሞ (ዶሴቲሲውያን [Docetists/ዶሴቲስትስ]) እንደ አምላክ ምትሀታዊ ምስል ይቆጠራል በማለት ሰብአዊነቱን ከደዋለ። አፖሊናሪያኖች [Apolinarians/አፖሊናሪያንስ] የተባሉት በበኩላቸው ሰብአዊነቱ ሙሉ አልነበረም፤ መንፈሱ ግን ዘላለማዊ “ቃል” ነበር ይላሉ። ሌሎች ደግሞ ክርስቶስ በጥምቀቱ ጊዜ እግዚአብሔር በማደግ ስለወሰደው መለኮታዊነት አግኝቷል ይላሉ [ዩኒተሪያኖች]። “የይሖዋ ምስክሮች” [Jehovah’s Witnesses] ከፍጥረታት

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ

ሁሉ ከፍተኛው የእግዚአብሔር ተወካይ ነው ይላሉ። ባርቲያኖች የሚባሉትም በበኩላቸው ሙሉ ሰው ሲሆን (የኃጢአት ባሕርይም ጭምር ነበረው)፣ እግዚአብሔር ራሱን ለመግለጥ በመፈለጉ በተለይ በመስቀሉ፣ በዚህ ሰው አማካይነት ተጠቀመ ብለው ያምናሉ።

አጥባቂው የክርስትና እምነት ግን ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም እምላክና ፍጹም ሰው መሆኑንና፣ እነዚህ ሁለት ባሕርያት በአንድ አካል መዋሀዳቸውን፣ ግለት ምስተኛ ባሕርይ ሳይፈጥሩ (አውጣኪ [Eutyches] እንዳለው) ወይም ሁለት የተለያዩ አካላት ሳያስገኙ (ንስጦርስ [Nestorius] እንዳስተማረው) መዋሃዳቸውን ያምናል።

የክርስቶስ ራሱን ባዶ ግድረገ [Kenosis/‘ኪናሲስ’]

የክርስቶስን አካልና ተሠጋግ በተመለከተ የፊልጵስዩስ 2:1-11 ትርጉም ብዙ ክርክር አስነስቷል። የክርክሩ መነሻ በቁጥር 7 ላይ ባለው ጥቅስ ውስጥ የሚገኘውና “ራሱን ባዶ አደረገ” የሚለው ግስ ነው። ጥያቄው በቀላሉ ሲገለጥ ክርስቶስ ወደ ምድር ሊመጣ ባዶ ያደረገው መለኮታዊነቱን በሙሉ፣ ወይስ ጥቂቱን ከፍል? የሚል ይሆናል።

ሥጋ ከመልበሱ በፊት መለኮታዊ ባሕርይ እንደነበረው የዚሁ ምዕራፍ ቁጥር 6 ያሳያል። ጥቅሱም ክርስቶስ በሥጋ በነበረበት ጊዜ በእምላክ መልክ መኖሩንም የሚያረጋግጥ ይመስላል። “መልክ” የሚለው ቃል ትርጉም ውጫዊ መመሳሰልን ሳይሆን፣ የመለኮት መተካከልን ነው የሚያመለክተው። በእግዚአብሔር የተመሰለ ሳይሆን እግዚአብሔር ነበር። በቁጥር 6 ላይ “በእግዚአብሔር መልክ” በሚል እና በቁጥር 7 ላይ “የባሪያ መልክ” በማለት የተጠቀሱት ሁለቱም አባባሎች እኩል እውነትነት አላቸው። ክርስቶስ ባሪያ (የሰው ዘር) ከነበረ፣ መለኮታዊነት የለውም የሚሉ ወገኖች እንደሚሉት ሳይሆን፣ በርግጥ ክርስቶስ እግዚአብሔርም ነበር። በምንባቡ መሠረት የአንዱን እውነት ከሌላው መለየት አይቻልምና!

ይሁንና ጳውሎስ ክርስቶስ ሥጋ በለበሰ ጊዜ ራሱን ባዶ አደረገ ሲል ምን ግለቱ ነው? “ባዶ አደረገ” የሚለው ትርጉም ክርስቶስ በምድር በነበረ ጊዜ፣ መለኮታዊ ባሕሪውን እንደተወ ወይም እንዳጣ አድርጎ ስለሚያሳይ፣ ትርጉሙ አሳሳች ይመስል ይሆናል። “ራሱን ባዶ አደረገ” የሚለው ቃል የሚያሳየው መለኮታዊ ባሕሪውን መቀነሱን ሳይሆን፣ ሰብአዊነትን ከውሱንነቱ ጋር መጨመሩ እንደሆነ ተደርጎ ሊወሰድ ይገባል። እርግጥም ከጥቅሶቹ አኳያ

ከተመለከትነው “ባዶ አደረገ” የሚለው ግስ እንደሚከተለው በሦስት መንገዶች ሊገለጥ ይችላል፡- 1. የባሪያን መልክ መያዙ፤ 2. እንደ ሰው መሆኑ፤ 3. በሰው መልክ መገኘቱ ናቸው። ራሱን ባዶ ማድረጉ በጥቅሱ በተጨማሪ ሲብራራ “ራሱን አዋረደ” ይላል። ሥጋ መልበሱም ሰላማዊነትን ከነውሱንነቱ በመውሰድ ራሱን ማዋረዱን ሲያሳይ፤ መለኮታዊ ባሕሪውን ግን በምንም ሁኔታ እንዳልተወ ያመለክታል።

ጌታችን ወደ ምድር በመጣ ጊዜ መለኮታዊ ባሕርያቱን ቢተው ኖሮ፤ መሠረታዊ ባሕሪው ስለሚለወጥ በምድር በነበረበት ወቅት ፍጹም አምላክ መሆን ባልቻለም ነበር። ሰው ማንነቱን እስካልለወጠ ድረስ ጠባዩ ሊለወጥ አይችልም። ብዙ ጊዜ ባሕርይን የሚቀንሱ ጉዳዮች ከሀሊነትንም ይቀንሳሉ (ሁሉን አዋቂነቱን፤ ሁሉን ቻይነቱን፤ አድራጊነቱን፤ በሁሉ ስፍራ መገኘቱን)። ነገር ግን ስለ ክርስቶስ መለኮታዊነት በተናገርንበት ክፍል፤ በሥጋ በተገለጠበት ጊዜ እነዚህን ባሕርያት በሙሉ ይዞ እንደነበር አሳይተናል (ማቴ. 28:18፤ 18:20፤ ማር. 2:8)። ስለዚህ ክርስቶስ በተሠገደ ጊዜ መለኮታዊ ባሕሪውን ትቶ ነበር የሚል ማንኛውም ትምህርት፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ስለ አካልና ተሠገደ ከቀረበ ማንኛውም ማስረጃ ጋር ይቃረናል።

ይህ “ራሱን ባዶ አደረገ” የሚለው ትምህርት በትክክል ያዘለው መልእክት ምንድነው? ክርስቶስ ሥጋ ከመልበሱ በፊት የነበረው ክብር መጋረዱን (ዮሐ. 17:5)፤ ኃጢአተኛ ሥጋ በመልበስ ራሱን ዝቅ ማድረጉንና (ሮሜ 8:3)፤ በምድር በነበረበት ጊዜ ከመለኮታዊ ባሕርያቱ አንዳንዶቹን በፈቃዱ ሳይጠቀምባቸው መቅረቱን ይጨምራል (ማቴ. 24:36)። ሰብአዊነቱ የከበረ ሰላልነበር ለፊተና፤ ለድካም፤ ለሕመም፤ ለጎዘን የተጋለጠ ነበር። መለኮታዊ ባሕሪውን በፈቃዱ ሙሉ በሙሉ አልተጠቀመበትም! ይህ መለኮታዊ ባሕሪውን ቀንሷል ከማለት ይለያል። በእጅ ባለ ነገር አለመጠቀም ማለት የዚያን ነገር ባለቤትነት መቀነስ ማለት አይደለም።

ክርስቶስ ኃጢአት ሊያደርግ አለመቻሉ

[Impeccability/ኢምፔካቢሊቲ]

ክርስቶስ ኃጢአት ሊያደርግ አይችልም ነበር የሚለው ጉዳይ ብዙ አከራክሯል። አንዳንዶች ክርስቶስ ከኃጢአት የነጻ አልነበረም ሲሉ፤ ሌሎቹ ደግሞ ኃጢአተኛ አይደለም ይላሉ። ኃጢአተኛ አይደለም በሚሉት ዘንድ ሁለት ዓይነት አመለካከት አለ። በአንድ ወገን ያሉት ኃጢአት ላለማድረግ ብቃት ነበረው ሲሉ፤ ሌሎቹ ደግሞ ኃጢአት ለማድረግ አይችልም ነበር ይላሉ። በሁለቱም በኩል ኃጢአተኛ አለመሆኑ ይገለጥ እንጂ፤ በአንድ በኩል ያሉት ግን

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ

ኃጢአት ሊሠራ የመቻሉን ሁኔታ ይጠቁማሉ። ይህን የግሉት ወገኖች ለማሳመኘት የሚያቀርቡት ክርክር፣ ክርስቶስ ኃጢአትን ለመፈጸም እስካልቻለ ድረስ የመፈተኑን እውነተኛነት ለመረዳት አዳጋች ይሆናል የግሉ ነው። መፈተኑና ኃጢአት ያለመፈጸሙ ግን የታመነ ነገር ነው። እዚህ ላይ ደግሞ ኃጢአት ሊያደርግ እስካልቻለ ፈተናውስ እንዴት እውነተኛ ይሆናል? የግሉ ጥያቄ ይነሳል።

መልሱን በከፊል ለማግኘት ዕብ. 4:15 ላይ የተጻፈውን በግንዛብና ካልተጻፈው ለይተን በማመዛገብ መረዳት ያሻል። ጥቅሱ ቃል በቃል “ከኃጢአት በቀር በነገር ሁሉ እንደኛ የተፈተነ ነው” ይላል እንጂ፣ ክርስቶስ የተፈተነው በኃጢአት ለመሸነፍ ከግዙብ የተነሳ ነው አይልም። ከኃጢአት የነጻ መሆኑን ለማረጋገጥ ነበር የተፈተነው። እንደዚሁም ጥቅሱ በሰው ላይ በሚደርሰው በግንኙነት የፈተና ዓይነት ተፈትኗል አይልም። ሰው በሚፈተንባቸው ጥና ጥና ጉዳዮች ግለት፣ በሥጋዊ ምቹት፣ በዓይን አምርትና፣ በገንዘብ በመመካት ነበር የተፈተነው (1ኛ ዮሐ. 2:16)። በእነዚህ አቅጣጫዎች የደረሱበት ፈተናዎች በእኛ ላይ ከሚደርሱት ፍጹም ይለያሉ። በጥቅሱ ውስጥ “እንደ እኛ” የግሉው ቃል የኃጢአተኛን ሥጋ ስለሌለበት ለመፈተን መቻሉን ያስረዳል። “ከኃጢአት በቀር” የግሉው ቃል የኃጢአት ባሕርይ ስለሌለው ግለት ሲሆን፣ እኛ በምንፈተንበት ሁኔታ የማይፈተን መሆኑን ያሳያል።

በፈተናዎቹ ውስጥ እንዲያልፍ የተደረገው፣ ኃጢአት ለመፈጸም ይችላል እንደሆነ ለማየት ሳይሆን፣ ኃጢአት ለመፈጸም አለመቻሉን ለማረጋገጥ ነው። ፈተናዎቹም እርግጠኞች ነበሩ። የአንድ ፈተና እርግጠኛነት የግሉካው በተፈታኑ ሥነ-ምግባራዊ ተፈጥሮ ወይም በፈተና ላለመውደቅ መቻል ላይ በመመርኮዝ አይደለም። የክርስቶስ ለእኛ ርኅራኄ የግላየት ችሎታ ልክ እኛ በተፈተንበት መንገድ መፈተንን አይጠይቅም።

የክርስቶስ ምድራዊ ሕይወት

በሕይወቱ የተከናወኑ ድርጊቶች

የክርስቶስ ምድራዊ ሕይወት እዚህ ትምህርታችን አያሌ ጠቀሜታ አለው። በመጀመሪያ፣ የቃሉን ክቡርነት ሲያጸና የአዳኝነት ክህሎቱንም አረጋግጧል። ያ ወቅት ነበር በጥ ተፈትና ለኃጢአት ተገቢ መሥዋዕት መሆኑ የተረጋገጠበት። ሁለተኛ፣ በምድራዊ ሕይወቱም ሕዝቦች እንዲከተሉት አርእያ ሆኗል። ይህ የታየው በተለይ ራሱን አሳልፎ እስከመስጠት ባላየው ፍቅሩ ነው (1ኛ ዮሐ. 2:6)። ሦስተኛ፣ በምድራዊ ሕይወቱ ጊዜ ነበር ትምህርቶቹን

የሰጠው። ከትምህርቶቹ አንዳንዶቹ በቀጥታ ለአይሁድ ሕዝብ ሲሆኑ፤ ሌሎቹ ወደፊት የምትመሠረተውን ቤተ ክርስቲያን የሚመለከቱ ናቸው።

የክርስቶስን ሕይወት በሦስት ለመክፈል ይቻላል። በቅድሚያ በቤተሉዌም ከመወለዱ ጀምሮ ያሉት የዝግጅት ዓመታት ሲሆኑ፤ እነዚህ የአራስነቱንና የሕፃንነቱን፣ የልጅነቱንና ሙሉ ሰው ሆኖ የማደጉን፣ የጥምቀቱንና የፈተናውን ዘመናት የሚያጠቃልሉ ዓመታት ናቸው። ሁለተኛው፣ የይሁዳ ቀደምት አገልግሎቱን የሚጨምረው የሕዝብ አገልግሎቱን (ዮሐ. 2:13-4:3)፣ የገሊላ አገልግሎቱን (ማር. 1:14-9:50) እና የፐሪያ (ከዮርዳኖስ ወንዝ በስተ ምሥራቅ የሚገኝ አገር) አገልግሎቱን (ሉቃስ 9:51-19:28) የሚያጠቃልለው ጊዜ ነው። ሦስተኛው ከመሞቱ በፊት የነበረ ቅድመ ሁኔታና መስቀሉ ናቸው። ይህ የተፈጸመው የሕማማት ሳምንት በሚባለው ጊዜ ሲሆን (ሉቃስ 19:29-22:46)፣ ይሁዳም አሳልፎ እንደሰጠውና እንደተያዘ (ዮሐ. 18:2-13)፣ በቀያፋ ፊት መከሰሱን (ማር. 14:53-15:1)፣ በሐና ፊት መከሰሱን (ዮሐ. 18:12-24)፣ የመጀመሪያው ክስ በጲላሞስ ፊት (ማር. 15:1-5)፣ በሄሮድስ ፊት (ሉቃስ 23:8-12)፣ ለሁለተኛ ጊዜ በጲላሞስ ፊት (ማር. 15:6-15)፣ በመጨረሻም መስቀሉንና በመስቀሉ ላይ የተናገራቸውን ቃላት ያጠቃልላል። ተጨማሪ ማብራሪያ ከተፈለገ ስለ ሕይወት ታሪኩ ከተጻፉት መጻሕፍት ማግኘት ሲቻል፣ የሞቱን አስፈላጊነት የሚገልጠውን ትምሕርት በተመለከተ ግን በምዕራፍ 8 ላይ እናጠናለን።

የነበሩት ሥልጣኖች

ጌታ በምድራዊ ሕይወቱ ጊዜ የነበሩት ሥልጣናትና ያከናወናቸው ተግባራት ሦስት ሲሆኑ፡- እነሱም የነቢይነት፣ የካህንነትና የንጉሥነት ሥልጣናት ናቸው።

ነቢይ የእግዚአብሔር መልእክት ለሰው ልጆች የሚተላለፍበት መገናኛ ድልድይ ነው። ጌታችን ራሱን ነቢይ ብሎ ጠርቷል (ማቴ. 13:57)። ያለጥርጥር ከሁሉ የሚበልጥ ነቢይ ሲሆን፣ የእግዚአብሔርን መልእክት ለሰዎች በማስማት ብቻ ሳይወሰን፣ በሕይወቱና በማንነቱ ጭምር እግዚአብሔርን ገልጧል። ከትምህርቶቹ ውስጥ በጽሑፍ የሰፈሩት እጅግ ጥቂቶቹ ሲሆኑ፣ ስለመገለጡ ስፋትና ጥልቀት በአንደበቁ የተነገረው መልእክትም ከሁሉም በላይ ነው። ከሁሉም ይልቅ ሦስቱ ረጅምና ጠቃሚ ስብከቶቹ በጥልቀት ሊጠኑ ይገባል፡- እነዚህም የተራራው ስብከት (ማቴ. 5-7)፣ የደብረ ዘይት ስብከት (ማቴ. 24-25) እና ባንድ ቤት በላይኛው ክፍል ውስጥ ያሰማው ስብከት (ዮሐ. 13-16) ናቸው።

ጌታችን እንደ መልክጻይቅ ካህን ሲሆን፤ በአሮን ካህንነት ሊፈጸሙ የሚገባቸውን ተግባራት በምሳሌነት አከናውኗል። እርሱ ለታጢአት መሥዋዕት ሊያቀርብ፤ በእግዚአብሔር ፊት ሕዝብን ሊወክል (ዕብ. 5:1-10)፤ በእግዚአብሔር የተሾመ ካህን ነበር። እርግጥ የካህንነት ሥራው ለእኛ በመማለድና እኛን በማጽናት እስከዛሬ ቀጥሏል (ዕብ. 7:25፤ ራእይ 2:1)።

የክርስቶስ ንጉሥነት ከመወለዱ በፊት የተተነበየ ነበር (ኢሳ. 9:6-7፤ ሉቃስ 1:31-33)። ወደ ምድር በመጣ ጊዜ ስለ ቃል ኪዳን ንጉሥ የተነገሩትን ትንቢቶች በሙሉ ቢፈጽምም፤ ሕዝቡ ግን አልተቀበለውም ነበር። ይህ እምቢታቸው የተልእኮውን ፍጻሜ እስከ ዳግም ምጽአቱ ቢያዘገየው እንጂ፤ የአገዛዙን ተስፋ ግን አይሽረውም። እስከዚያው ድረስ ቤተ ክርስቲያንን ይሠራል። መዘግየቱ የትንቢቱን ተፈጻሚነት ከጥርጣሬ ላይ አይጥለውም፤ ዘላለማዊ ንጉሥነቱንም አያግደውም።

“የክርስቶስ ነቢይ፤ ካህንና ንጉሥ መሆን በአንድነት ሲወሰዱ ሥጋ ለብሶ ለመጣበት ዓላማ ቁልፍ ነገሮች ናቸው። ነቢይ መሆኑ የእግዚአብሔርን እውነት ለመግለጥ የነበረውን ተልእኮ፤ ካህን መሆኑ የአዳኝነትና የአማላጅነት ሥልጣኑን፤ ንጉሥ መሆኑ በእስራኤልና በመላው ዓለም ላይ ለመንገሥ ያለውን ሥልጣን ያሳያሉ። እነዚህ ከፍተኛ የክብር ሥልጣኖች በክርስቶስ ተደርሰዋል።”2

የክርስቶስ ትንግሥና ዕርገቱ

የትንግሥው እውነተኛነት።

ክርስቶስ በአካል የመነሣቱ እውነተኛነት በመጽሐፍ ቅዱሳችን በስፋት ተገልጧል። ሰዎች ባዶ መቃብር ነው ያዩት። ለምን ባዶ እንደሆነ ለማስረዳት ብዙ ምክንያቶች ይደርደሩ እንጂ፤ ከሞት መነሣቱን ከሚያረጋግጡት አባባሎች በቀር ሌሎች የሚታመኑ አይደሉም። ደቀ መዛሙርቱ በስሕተት ሌላ መቃብር ስፍራ ሄደው፤ ባዶ መቃብር ስላጋጠማቸው ነው የሚሉ አሉ። ይህን ለማመን ያዳግታል፤ ምክንያቱም፤ ሮማውያን ወታደሮችና መላእክት የክርስቶስን መቃብር ይጠብቁ ስለነበር ደቀ መዛሙርቱ መቃብሩን በቀላሉ ማግኘት አልተሳናቸውም ነበር። በዚያኑ ሰዎን በድኑ ተሰርቋል የሚል የፈጠራ ወሬ ተናፈሰ (ማቴ. 28:11-15)። ታዲያ ይህ እርግጥ ከሆነ፤ ደቀ መዛሙርቱ ክርስቶስ ከሙታን ተለይቶ ተነሥቷል ብለው መስበክ ሲጀምሩ ለምን በድኑ ለማስተባበያነት አልቀረበም? እንዲያ ተደርጎ ቢሆን ኖሮ ስብከታቸውን

ወዲያውኑ ማለቅም በተቻለ ነበር። ስለዚህ በድኑ ተሰርቋል ማለት፤ ደቀ መዛሙርቱ ሐሰት መሆኑን ለሚያውቁት ነገር ሰማእትነትን ለመቀበል ፈቅደው ነበር ብሎ እንደመደምደም ይቆጠራል። መቃብሩ ስፍራ የታየው የከፈን ጨርቅ በሥርዓት መገኘቱም በድኑ ተሰርቋል የሚለውን ወሬ ሐሰተኝነት ያረጋግጣል። ሌቦች ከፈኑን ከበድኑ ላይ የሚገኙበት ምክንያት ካለመኖሩም በላይ፤ አድርገውትም ቢሆን ኖሮ ጨርቁ በወጥ ሳይሆን፤ በተመሰቃቀለ ሁኔታ በተገኘ ነበር (ዮሐ. 20:6-7)። ስለዚህ የዚያን ባዶ መቃብር ምስጢር ከትንሣኤ ሌላ ሊገልጠው የሚችል ቃል አይኖርም።

ሁለተኛ፡- ከትንሣኤው በኋላ የጌታ መታየት ከሙታን መነሣቱን ሲያረጋግጥ፤ የታየውም በተለያዩ ቦታዎች ለተለያዩ ሰዎችና በተለያዩ ሁኔታ ነበር። ይህ ሁሉ ለማታለል የተቀነባበረ ትርኢት ሊሆን እንደማይችል እንረዳለን (ዮሐ. 20:11-17፤ ማቴ. 28:9-10፤ 1ኛ ቆሮ. 15:5፤ ሉቃስ 24:13-35፤ 36-43፤ ዮሐ. 20:26-29፤ 21:1-23፤ 1ኛ ቆሮ. 15:6)። ክርስቶስን ከትንሣኤው በኋላ ያዩት የዓይን ምስክሮች ቁጥር ብዛት እራሱ፤ ትንሣኤው በጥቂቶች የተፈጠረ ታሪክ ነው የሚለውን አሳብ ውድቅ ያደርገዋል።

ምስተኛ፡ በተከታታይ በታሪክ የተከናወኑት ድርጊቶችም የክርስቶስን ትንሣኤ ያረጋግጣሉ። ለምሳሌ በበዓለ አምሳ ዕለት ጴጥሮስ ስለ ኢየሱስ ከሁለት ወራት በፊት ከሙታን ተለይቶ መነሣት በኢየሩሳሌም ሲሰብክ የተቃረነው ወይም የተቃወመው ሰው አልነበረም። እንዲያውም 3000 ያህል ሰዎች ሰብከቱን ሰምተው አመኑ። በጴጥሮስም ሆነ አብረውት በነበሩ ሰዎች ላይ የታየው መንፈሳዊ ለውጥ፤ የቤተ ክርስቲያን እድገት፤ የአምልኮ ቀን እሁድ መሆን፤ በአጠቃላይ የትንሣኤው ውጤቶች ናቸው።

የትንሣኤው ባሕርይ።

ክርስቶስ በአካል ነው ከሞት የተነሣው። ይህ የ“መንፈሱ” ወይም የ“ተጽዕኖው” ትንሣኤ አይደለም። ትንሣኤው፤ በደፈናው ትዝታው ብቻ አብሮን ይኖራል ማለት ሳይሆን ተጨባጭና አካላዊ ነበር። በትንሣኤ የከበረ አካሉም፤ ለደቀ መዛሙርቱ ታይቷል፤ ተዳሷልም (ሉቃስ 24:39፤ ዮሐ. 20:27)። ከእነርሱ ጋር በመመገብም አካላዊ ድርጊቶችን አሳይቷቸዋል (ሉቃስ 24:42-43)። ከመቃብር የተነሣው አካል ከተሰቀለውና ከተቀበረው አካል ጋር አንድ መሆኑ በግልጽ ተረጋግጧል።

ነገር ግን ልዩ የሆነበት ሌላ ነገር ተፈጥሯዊ ገደቦች የማይወስኑት መሆኑ ነው። ለምሳሌ ከትንሣኤው በኋላ በተዘጉ በሮች ውስጥ ማለፍ ችሏል (ዮሐ.

20:19)። ከሁሉም የላቀው ቁም ነገር ግን፥ ዳግመኛ የማይሞት መሆኑ ነው (ሮሜ 6:9)።

የትንሣኤው ጥቅም

ትንሣኤው ክርስቶስ ስለ ራሱ የተናገረውና ያስተማረው ሁሉ እውነት መሆኑ የተረጋገጠበት ነው። ባዶው መቃብር አጠገብ የነበረው መልአክ ይህን አጠናክሮታል (ማቴ. 28:6)፤ ጴጥሮስም በበዓለ አምሳ ዕለት ደግሞታል (ሐዋ. 2:30-31)።

ትንሣኤው ለኃጢአት ይቅርታ ዘላለማዊ ዋስትና ነው (1ኛ ቆሮ. 15:17)። እምነታችን በተረት ወይም ሰው ሠራሽ በሆነ ታሪክ ሳይሆን፥ እውነተኛ በሆነና በተረጋገጠ ወንጌል ነው።

የክርስቶስ ትንሣኤ የሰዎችን ሁሉ ከሞት መነሳት የሚያረጋግጥ ዋስትና ሲሆን፥ ይህም ያመኑት ለዘላለም ሕይወት፥ ያላመኑት ለዘላለም ስቃይ የሚነሱበት ይሆናል (ዮሐ. 5:28-29)። ፈራጁ ከሞት ስለተነሣ፥ ወደፊት ፍርድ መኖሩ እርግጥ ነው (ሐዋ. 17:31)።

ትንሣኤው ለአማኑ ሕይወትና የአገልግሎት ኃይል በመስጠት፥ የትንሣኤ ራስ ከሆነው ክርስቶስ ጋር ያለውን ኅብረት ያጠነክርለታል (ኤፌ. 1:19-22)፤ የሚራራለት ሊቀ ካህን እንዳለውም እርግጠኛ እንዲሆን ያደርገዋል (ዕብ. 4:14-16)።

የዕርገቱ ጥቅም

ጌታችን እንደሚያርግና እንደሚከብር ራሱ ተንብዮ ነበር (ዮሐ. 6:62፥ 17:1)። ይህ ከትንሣኤው አርባኛ ቀን በኋላ ተፈጽሟል (ሐዋ. 1:9-11)። የዕርገቱ ጥቅም የሚከተሉትን ያጠቃልላል፦

1. በምድር የነበረው የውርደትና የውሱንነት ጊዜ ማብቃቱን፥
2. በአብ ቀኝ በክብር ከፍ ከፍ የሚልበት ጊዜ መጀመሩን (ኤፌ. 1:20-23)፥
3. በቀዳሚነቱ፥ እንደ መልህቅ ሆኖ ለነፍሳችን እረፍት እንደሚሰጣት (ዕብ. 6:20)፥
4. ለእኛ እንደ ሊቀ ካህን በመሆኑ፥ የአሁን አገልግሎቱን መጀመሩን (ዕብ. 4:14-16)፥ በአባቱ ዘንድ መኖሪያ እያዘጋጀልን መሆኑን (ዮሐ. 14:2)፥ እና
5. የቤተ ክርስቲያን ራስ ሆኗልና አካሉ ለሆነችው ቤተ ክርስቲያን ስጦታ በመላክ ላይ መሆኑን ነው (ቂላ. 1:18፤ ኤፌ. 4:8)።

የክርስቶስ የአሁን ዘመን አገልግሎት

የጌታችን የአሁን ዘመን አገልግሎት፡ ከአማኝያን ጋር በይበልጥ የተዛመደ ሲሆን፤ የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት ደግሞ ለማያምኑ ሰዎች አብርሃተ እግዚአብሔርን መስጠትና ዳግም መወለድ የመሳሰሉትን ጉዳዮች ይጨምራል። ከክርስቶስ አገልግሎቶች ዋና ዋናዎቹ የሚከተሉት ናቸው።

(1.) ለሕዝቡ በመጸለይ ላይ ነው። ይህ ለአማኞች አያሌ ጥቅም አለው፡- ዘላለማዊ ደኅንነታቸውን ያረጋግጣል (ዕብ. 7:25)፤ ከእግዚአብሔር ጋር ያላቸውን የቤተሰብነት ኅብረት ያጠነክራል (1ኛ ዮሐ. 2:1)። ኃጢአትን የመከላከል ኃይል ይሰጣቸዋል (ዮሐ. 17:15)።

(2.) ክርስቶስ ለእኛ የዘላለም መኖሪያ ቦታ በማዘጋጀት ወደ እርሱ የምንወሰድበትንና ከእርሱ ጋር የምንሆንበት ቀን በመጠበቅ ላይ ነው (ዮሐ. 14:3)።

(3.) አካሉ የሆነችውን ቤተ ክርስቲያን እየገነባ ነው (ማቴ. 16:18)።

(4.) እንደ ቤተ ክርስቲያን ራስነቱ አካላቱ የሚሆኑትን አማኞች ወክሎ የተለያዩ ተግባራትን ያከናውናል። እንዳረገ ለሰዎች ሁሉ ስጦታ መስጠቱን ተመልክተናል (ኤፌ. 4:11)። ይህ ስጦታ ማንኛውም ሰው ተግባሩን በትክክል እንዲያከናውን የሚረዳ ነው። ክርስቶስ ራሱም አካሉ በሆነ ማንኛውም አማኝ ያድርጋል (ገላ. 2:20)። እርሱ በእኛ ይኖራል፤ በተጨማሪም በእኛ ውስጥ የሚኖር መንፈስ ቅዱስን ልኮልናል። በእኛ የመኖር ኃይሉ የሚለካው በትንሣኤውና በዕርገቱ ነው (ኤፌ. 1:18-20)። ትንሣኤው ኃይሉ ከመሸነፍ በኋላ ድልን ማስገኘቱን፤ በአብ ቀኝ መቀመጡ ደግሞ ኃይሉ በውርደት ፋንታ ከብር ማምጣቱን ያረጋግጣል። ከዚህም ሌላ አካሉ የሆነችውን ቤተ ክርስቲያን በመንከባከብና በማሳደግ ላይ ነው (ኤፌ. 5:29)። የነዚህ ቃላት ዋና አሳብ ጌታችን የሕዝቡን እድገት በጥንቃቄ የሚንከባከብና የሚጠብቅ መሆኑን ነው የሚያስረዳን። ራስ እንደመሆኑ እንደነትንና አመራርን ለቤተ ክርስቲያን ይሰጣል (ኤፌ. 2:20-21)።

(5.) ጌታ ጸሎታችንን በመመለስ ተግባር ላይ ነው (ዮሐ. 14:14)። በስሙ ስንጸልይ መልስ ይሰጣል፤ ውጤቱም በምድር ሳለ ካደረገው የላቀ ነው (ዮሐ. 14:12)። ይህም እጅግ የሰፋ (ሁለንተናዊ የሚሆን) በዓይነትም የገዘፈ (መንፈሳዊ በረከቶችን ሁሉ የሚያቅና) ነው።

(6.) ለተለያዩ ችግሮች እርዳታ ይሰጣል (ዕብ. 4:16)። ችግር በገጠመን ጊዜ እርዳታው እንደማይለየን በዚህ ጥቅስ መሠረት ቃል ገብቶልናል። ይህም ፈተና በገጠመን ጊዜ የሚደረግልንን እርዳታ ይጨምራል (ዕብ. 2:18)።

(7.) ተከታዮቹ ፍሬያማ እንዲሆኑ ይፈልጋል (ዮሐ. 15:1-16)።

ክርስቶስ ሕያው ባይሆን ኖሮ እነዚህ ሁሉ አገልግሎቶች ዛሬ ተግባራዊ ባልሆኑ ነበር።

የወደፊቱ የክርስቶስ አገልግሎት

የወደፊቱ የጌታችን አገልግሎቶች፣ በቤተ ክርስቲያን ንጥቀት ወቅት የራሱ የሆኑትን ለመውሰድ መምጣት (1ኛ ተሰ. 4:13-18)፣ በምድር ላይ በሚደርሰው የፍዳ ዘመን “የበጉን” ቁጣ ማፍሰስ (ራእይ 6:16-17)፣ የነገሥታት ንጉሥ፣ የጌቶች ጌታ ሆኖ ዓለምን በብረት ዘንግ ለመግዛት መመለስ (ራእይ 19:11-16) ሲሆኑ፣ ንጉሥነቱም በመጀመሪያ የሺህ ዓመቱን መንግሥት ከዚያም ዘላለማዊ አገዛዙን ይጨምራል። እነዚህን ጉዳዮች በምዕራፍ 9 ላይ በስፋት እናጠናቸዋለን።